

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Malé a střední podnikání v prostředí EU se zaměřením na Českou republiku

Bc. Pavlína Kolínská

Diplomová práce

2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavčina KOLÍNSKÁ**

Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**

Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**

Název tématu: **Malé a střední podnikání v prostředí EU se zaměřením na Českou republiku**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod (cíl práce, metody zpracování)

1. Charakteristika MSP
2. Význam MSP na unijní úrovni a v České republice
3. Analýza dosavadního vývoje MSP v České republice
4. Vytváření potenciálu pro rozvoj MSP v České republice
5. Závěr
6. Použitá literatura
7. Seznam příloh

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. Veber, J. a kol. Podnikání malé a střední firmy. 1. vydání, Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1069-2
2. Ondřej, Plochová, Abrhám, Pulgret. Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii. 1. vydání, Praha: C.H.BECK, 2007. ISBN 978-80-7179-558-2
3. Malach, A. a kol. Jak podnikat po vstupu do EU. 1. vydání, Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0906-6
4. Kadeřábková, A. a kol. Růst, stabilita a konkurenceschopnost IV: Česká republika v globalizované a znalostní ekonomice. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-79-5
5. Švejda, P. a kol. Inovační podnikání. 1. vydání, Praha: Asociace inovačního podnikání ČR, 2007. ISBN 978-80-903153-6-5
6. www.mpo.cz
7. Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, v aktuálním znění

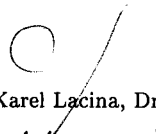
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Ivana Mandysová, Ph.D.**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: **25. května 2008**
Termín odevzdání diplomové práce: **1. května 2009**



doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.



prof. PhDr. Karel Lácina, DrSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 21. července 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20.4.2009

Pavλίna Kolínská

Poděkování:

Za odborné vedení a cenné připomínky v průběhu zpracování mé diplomové práce bych touto cestou ráda poděkovala paní Ing. Ivaně Mandysové, Ph.D.

ANOTACE

Tato práce se orientuje na aspekty, jenž ovlivňují podnikatelské prostředí u nás a v EU. Významně se zabývá zhodnocením vybraných charakteristik malých a středních podniků v České republice ve vztahu k EU-27. Na základě analýzy získaných dat pak došlo k identifikaci jejich chování, nejdůležitějších podnikatelských omezení a opatření, kterými čelí konkurenci. Hlavním cílem tohoto zkoumání bylo zaplnit mezeru v současných poznatcích ohledně malého a středního podnikání.

KLÍČOVÁ SLOVA

podnikání, podnikatelské prostředí, podpora podnikání, průzkum

TITLE

Small and middle entrepreneurship in EU with a view to Czech republic

ANNOTATION

This thesis targets the aspect influencing entrepreneurial environment in the Czech Republic and in the EU. The thesis deals with estimation of some characteristics of small and middle enterprises in the Czech Republic in relation to EU-27. On the basis of data analysis it identifies their behaviour, the main business constraints and precautions against competition. The main purpose of the thesis was to address gaps in the existing knowledge base about small and medium entrepreneurship.

KEYWORDS

entrepreneurship, entrepreneurial environment, business support, survey

OBSAH

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	8
SEZNAM ZKRATEK	10
ÚVOD	11
1 OBECNÁ VÝCHODISKA A CHARAKTERISTIKY MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ...	13
1.1 EXKURS DO HISTORIE V OBLASTI PODNIKÁNÍ A VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.2 VYMEZENÍ MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ	15
1.3 PŘÍSTUPY K MALÝM A STŘEDNÍM PODNIKŮM V EKONOMICE	16
1.4 RYSY A VLIVY PŮSOBÍCÍ NA ROZVOJ MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ	17
2 FAKTORY DETERMINUJÍCÍ PROSTŘEDÍ MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ	20
2.1 ASPEKTY PRÁVNÍ ÚPRAVY PODNIKÁNÍ	20
2.2 SVOBODA USAZOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ EU	22
2.3 DOSTUPNOST ROZVOJOVÉHO KAPITÁLU PRO PODNIKÁNÍ	23
2.4 HODNOCENÍ KONKURENCESCHOPNOSTI	23
2.4.1 <i>Východiska mezinárodní konkurenceschopnosti</i>	23
2.4.2 <i>Budování konkurenceschopnosti na úrovni jednotlivých států</i>	24
2.4.3 <i>Komplexní hodnocení konkurenceschopnosti</i>	25
2.4.3.1 Přístup Lisabonské strategie	25
2.4.3.2 Pořadí konkurenceschopnosti zemí EU	26
2.5 HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ A JEJÍ VÝZNAM PRO PODNIKÁNÍ	26
2.5.1 <i>Právní úprava hospodářské soutěže</i>	27
2.5.2 <i>Způsoby narušení hospodářské soutěže</i>	27
2.6 DVA ZÁKLADNÍ POHLEDY NA ZAJIŠTĚNÍ PODPORY MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ	29
2.6.1 <i>Realizace finanční podpory podnikání v prostředí EU</i>	29
2.6.1.1 OP Podnikání a inovace	30
2.6.1.1.1 Prioritní osy OP Podnikání a inovace	31
2.6.1.1.2 Programy podpory OP Podnikání a inovace	32
2.6.1.2 Komunitární programy podpory malého a středního podnikání	34
2.6.1.3 Podpora malého a středního podnikání na území ČR	35
2.6.2 <i>Institucionální podpora malým a středním podnikům</i>	36
2.6.2.1 Podpora podnikání na úrovni EU	37
2.6.2.2 Podpora podnikání v ČR	38
3 ZHODNOCENÍ STAVU MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ	40
3.1 MALÉ A STŘEDNÍ PODNIKY V EU	40
3.1.1 <i>Odras prostředí EU na fungování malých a středních podniků</i>	40
3.2 MALÉ A STŘEDNÍ PODNIKY V ČR	43
3.2.1 <i>Postavení malých a středních podniků</i>	43

3.2.2	<i>Náhled na vývoj a dosavadní stav podnikatelského prostředí</i>	44
3.2.3	<i>Aspekty konkurenceschopnosti malých a středních podniků v ČR</i>	45
3.2.4	<i>Zhodnocení základních ukazatelů vývoje malých a středních podniků v ČR</i>	47
3.2.4.1	Vývoj počtu podniků	47
3.2.4.2	Vývoj zaměstnanosti	49
3.2.4.3	Průběh vytváření účetní přidané hodnoty	52
3.2.4.4	Průběh realizovaných investičních výdajů	54
3.2.4.5	Alternativy pro poskytování finanční podpory v ČR	57
3.2.4.5.1	Zajištění podpory malého a středního podnikání prostřednictvím státního rozpočtu	60
3.2.4.5.2	Národní programy podpory malého a středního podnikání pro rok 2007	62
3.3	KOMPARACE MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ V ČR K EU DLE REALIZOVANÉHO PRŮZKUMU	64
3.3.1	<i>Charakteristika průzkumu</i>	64
3.3.2	<i>Zásady pro vytvoření relevantního vzorku dat</i>	65
3.3.3	<i>Typologie zahrnutých podniků</i>	66
3.3.4	<i>Obrat v podnikatelské činnosti</i>	67
3.3.5	<i>Vývoj zaměstnanosti</i>	69
3.3.6	<i>Překážky bránící rozvoji podnikatelské aktivity</i>	70
3.3.7	<i>Možnost uplatnění na vnitřním trhu EU</i>	73
3.3.8	<i>Vývoj exportu podniků</i>	75
3.3.9	<i>Konkurenceschopnost v rámci podnikatelského prostředí</i>	78
3.3.10	<i>Zhodnocení průzkumu a návrh opatření ke zlepšení podmínek podnikání v ČR</i>	80
	ZÁVĚR	83
	POUŽITÁ LITERATURA	86
	PŘÍLOHY	91

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

OBRÁZKY

OBRÁZEK 1 ALOKACE PRIORITYM OSÁM OP PODNIKÁNÍ A INOVACE V OBDOBÍ 2007 – 2013 V MIL. € A V %.....	32
OBRÁZEK 2 SROVNÁNÍ PŘEKÁŽEK PODNIKÁNÍ EVROPSKÝCH MSP V ROCE 2008	42
OBRÁZEK 3 VÝVOJ POČTU AKTIVNÍCH MSP V ČLENĚNÍ NA PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY V ČR	48
OBRÁZEK 4 VÝVOJ POČTU MSP ZA VYBRANÁ ODVĚTVÍ V ČR	49
OBRÁZEK 5 VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANCŮ V MSP V ČLENĚNÍ NA PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY V ČR.....	50
OBRÁZEK 6 VÝVOJ ZAMĚSTNANOSTI V MSP VE VYBRANÝCH ODVĚTVÍCH V ČR.....	51
OBRÁZEK 7 VÝVOJ ÚČETNÍ PŘIDANÉ HODNOTY MSP U PRÁVNICKÝCH A FYZICKÝCH OSOB V ČR	52
OBRÁZEK 8 ÚČETNÍ PŘIDANÁ HODNOTA V MSP VE VYBRANÝCH ODVĚTVÍCH V ČR.....	53
OBRÁZEK 9 VÝVOJ INVESTIČNÍCH VÝDAJŮ MSP V ČLENĚNÍ NA PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY V ČR.....	54
OBRÁZEK 10 VÝDAJE NA INVESTICE DO MSP VE VYBRANÝCH ODVĚTVÍCH V ČR.....	56
OBRÁZEK 11 VYKÁZANÁ VÝŠE OBRATU MSP V ROCE 2005 ZA ČR A EU-27	68
OBRÁZEK 12 NEJČASTĚJŠÍ PŘEKÁŽKY BRÁNÍCI V PODNIKÁNÍ ZA ČR A EU-27 V LETECH 2005 A 2006 V %.....	71
OBRÁZEK 13 VNÍMÁNÍ ZMĚNY PŘEKÁŽEK MSP ZA ROKY 2005 A 2006 V ČR V %.....	72
OBRÁZEK 14 VNÍMÁNÍ ZMĚNY PŘEKÁŽEK MSP ZA ROKY 2005 A 2006 V EU-27 V %.....	72
OBRÁZEK 15 VÝZNAM MOŽNOSTÍ PRO ČESKÉ MSP NA VNITŘNÍM TRHU EU V %.....	74
OBRÁZEK 16 VÝZNAM MOŽNOSTÍ PRO MSP Z EU-27 NA VNITŘNÍM TRHU EU V %	74
OBRÁZEK 17 PODÍL CÍLOVÝCH ZEMÍ NA DOVÁŽENÉ PRODUKCI MSP Z EU-27 V %	77
OBRÁZEK 18 REAKCE PODNIKŮ V ČR A EU-27 NA ZOSTŘENOU KONKURENCI V %	79
OBRÁZEK 19 VNÍMÁNÍ PŘEKÁŽEK INOVACÍ V ČR V %.....	79
OBRÁZEK 20 VNÍMÁNÍ PŘEKÁŽEK INOVACÍ V EU-27 V %.....	80

TABULKY

TABULKA 1 ORIENTAČNÍ HODNOCENÍ VÝHOD A NEVÝHOD ORGANIZACÍ RŮZNÉ VELIKOSTI.....	18
TABULKA 2 HODNOCENÍ LISABONSKÉ STRATEGIE ZA ROK 2006.....	25
TABULKA 3 POŘADÍ KONKURENCESCHOPNOSTI ČR DLE SLEDOVANÝCH FAKTORŮ.....	26
TABULKA 4 FINANCE OPERAČNÍM PROGRAMŮM CÍLE KONVERGENCE PRO ČR NA OBDOBÍ 2007 - 2013	30
TABULKA 5 VÝVOJ POČTU AKTIVNÍCH MSP V ČLENĚNÍ NA PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY V ČR	47
TABULKA 6 VÝVOJ POČTU MSP ZA JEDNOTLIVÁ ODVĚTVÍ A JEJICH MEZIROČNÍ ZMĚNA V ČR.....	49
TABULKA 7 VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANCŮ V MSP V ČLENĚNÍ NA PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY V ČR.....	50
TABULKA 8 VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANCŮ V MSP PODLE ODVĚTVÍ A JEJICH MEZIROČNÍ ZMĚNA V ČR (V TIS.).....	51
TABULKA 9 VÝVOJ ÚČETNÍ PŘIDANÉ HODNOTY MSP V ČLENĚNÍ NA PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY V ČR	52
TABULKA 10 VÝVOJ TVORBY PŘIDANÉ HODNOTY MSP DLE ODVĚTVÍ A MEZIROČNÍ ZMĚNA V ČR (V MIL.).....	53
TABULKA 11 VÝVOJ INVESTIČNÍCH VÝDAJŮ MSP V ČLENĚNÍ NA PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY V ČR	54

TABULKA 12 VÝVOJ VÝDAJŮ NA INVESTICE MSP DLE ODVĚTVÍ A MEZIROČNÍ ZMĚNY V ČR (V MIL. KČ).....	55
TABULKA 13 ZDROJE FINANČNÍ PODPORY MSP V ČESKÉ REPUBLICE ZA ROK 2007	59
TABULKA 14 PODPORA NÁRODNÍCH PROGRAMŮ PODPORY MSP ZE SR V LETECH 2005 – 2007.....	60
TABULKA 15 REALIZACE NÁRODNÍCH PROGRAMŮ PODPORY MSP V ROCE 2007.....	63
TABULKA 16 POČET PODNIKŮ PODLE ZVOLENÉ TYPOLOGIE V ČR A V EU-27.....	66
TABULKA 17 VÝŠE DOSAŽENÉHO OBRATU MSP V ROCE 2005 V ČR A V EU-27.....	67
TABULKA 18 PŘEDPOKLÁDANÁ VÝŠE OBRATU MSP V ROCE 2006 V ČR A EU-27.....	68
TABULKA 19 PŘEDPOKLAD OBRATU MSP V ROCE 2007 OPROTI ROKU 2006	69
TABULKA 20 VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANCŮ V MSP V ROCE 2005 A 2006 ZA ČR A EU-27.....	69
TABULKA 21 OČEKÁVANÉ ZMĚNY VE VÝVOJI ZAMĚSTNANOSTI V ROCE 2007 ZA ČR A EU-27.....	69
TABULKA 22 VNÍMANÍ ZMĚNY V ADMINISTRATIVNÍ REGULACI ZA ROKY 2005 A 2006 V ČR A EU-27	73
TABULKA 23 VYJÁDRĚNÍ MSP K ZAVEDENÍ JEDNOTNÝCH TECHNICKÝCH STANDARDŮ V EU ZA ČR A EU-27.....	75
TABULKA 24 VÝVOJ OBRATU Z EXPORTU MSP V ROCE 2005 V ČR A EU-27	75
TABULKA 25 PŘEDPOKLÁDANÁ VÝŠE EXPORTU MSP V ROCE 2006 V ČR A EU-27	76
TABULKA 26 VÝHLED ZMĚNY EXPORTU MSP V ROCE 2007 ZA ČR A EU-27.....	76
TABULKA 27 VNÍMÁNÍ KONKURENCE MSP V ČR A EU-27 ZA ROKY 2005 A 2006	78

SEZNAM ZKRATEK

ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
EU-27	Členské státy EU k 1.1.2004 včetně Rumunska a Bulharska
ICT	Informační a komunikační technologie
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Malé a střední podniky
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
OP	Operační program
SR	Státní rozpočet

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá, jak je patrné již ze samotného názvu, zkoumáním malých a středních podniků na území Evropské unie, hlouběji pak v prostředí České republiky, a to s důrazem na jejich postavení a význam v ekonomice.

Důvod, který mne vedl k volbě tohoto tématu spočívá především ve skutečnosti, že problematice vývoje a podpory malých a středních podniků není, dle mého názoru, věnována patřičná pozornost, což tedy vzbudilo můj zájem se touto oblastí více zabývat. Otázka malých a středních podniků mi přijde velmi zajímavá především kvůli jejich dynamice a postavení, kterého v podnikatelském prostředí v posledních letech zaujímají.

Malé a střední podniky jsou v současné době označovány za subjekty se zásadním významem v hospodářství. Nejen, že v prostředí Evropské unie zastupují podnikatelský sektor téměř stoprocentně, ale vytvářejí více jak polovinu všech pracovních míst. Jsou to právě ony podniky, které mohou vlivem nesprávného fungování podniků velkých kompenzovat jejich výkyvy a tím de facto zachovat pozitivní ekonomický vývoj. Do značné míry se podílejí na snižování regionálních rozdílů a zajišťování inovačního vývoje, čímž se dostaly do hledáčku pozornosti a zájmu Evropské unie.

Na unijní úrovni byl zájem o tyto podniky prvně projeven v roce 2000 zřízením Evropské charty pro malé podniky, a to prostřednictvím podpory prostředí ve kterém působí. K tomuto zájmu inklinovala Česká republika až v roce 2002 přijetím zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Ústřední úloha malým a středním podnikům byla přisouzena v souvislosti s vytvořením dokumentu „Small Business Act“ Evropskou komisí v roce 2008. Na jeho základě došlo k vytvoření komplexního rámce podpory s iniciací usnadnit jim především přístup k podnikání a s myšlenkou orientace na drobné podnikatele při utváření politik Evropské unie. Toto jednání nebylo samoúčelné, neboť realizace podnikatelské činnosti v daném prostředí je doprovázena řadou překážek a komplikací, jimž je třeba permanentně čelit.

Vzhledem k výše uvedenému se moje pozornost ubírala ke zhodnocení vybraných ukazatelů vývoje (tj. vývoje počtu podniků, zaměstnanosti, účetní přidané hodnoty a investic) malých a středních podniků v České republice v letech 2002 – 2007 za účelem poskytnout čtenáři obecný přehled. Stěžejní část této práce je zaměřena na porovnání určitých

charakteristik, ovlivňujících podnikání v České republice ve vztahu k EU-27, k nimž také byly vytvořeny příslušné hypotézy. K analýze byl použit dotazník Analysis of competitiveness – Observatory survey 2007 (vykazující aktuální data za rok 2005 a výhledy v letech 2006 a 2007), přičemž velký důraz je mnou zde kladen na zjištění toho, do jaké míry podniky vnímají omezení své podnikatelské činnosti či jakým způsobem čelí konkurenci na trhu.

Cílem diplomové práce je podat přehled o základních charakteristikách a vývoji malého a středního podnikání v České republice v kontextu vnitřního trhu Evropské unie. Na základě analýzy dat budou navržena opatření, která by mohla napomoci zlepšit podmínky českého podnikatelského prostředí a tím i potažmo možnost zlepšit uplatnění našich malých a středních podniků na vnitřním trhu Evropské unie. V diplomové práci je pro analýzu dat využito vědecké metody – kvantitativní analýzy.

1 Obecná východiska a charakteristiky malého a středního podnikání

Malé a střední podnikání má v rámci každé ekonomiky nezastupitelný a širokosáhlý význam, neboť právě díky němu dochází především k příznivému ekonomickému vývoji, k vyrovnávání regionálních rozdílů, ale napomáhá i snižovat nezaměstnanost. První kapitola vytváří prostor k seznámení se s základními pojmy, nezbytnými k pochopení dané problematiky a navozuje obecný pohled na současný stav malého a středního podnikání, nevyjímaje nástrojů, jimiž lze usměrňovat.

1.1 Exkurs do historie v oblasti podnikání a vymezení základních pojmů

Pojmy jako je podnik, podnikání nebo podnikatel mají své místo v ekonomické teorii a je tedy na úvod třeba nastínit základní historické souvislosti. Jak uvádí C. Barrow [1] termín „podnikatel“ byl prvně v ekonomii vyřčen R. Cantilonem (1680 – 1734), který rozdělil obyvatele na ty, kteří žili v neustálé nejistotě a na námezdně žijící se stálým zdrojem peněz. K aplikaci tohoto pojmu došlo kolem roku 1800 s přičiněním francouzského ekonoma J. B. Saye (1767 - 1832), který říkal, že i přes prostředí nejistoty podnikatel jedná rozvážně, využívá výsledků vědy, čerpá ze zkušeností jiných a realizuje vyšší produktivitu ekonomických zdrojů.

V období klasické ekonomie však nebyla podnikání věnována téměř žádná pozornost. Zvrat nastal až ve 20. století tím, že na myšlenku Saye navázal J. A. Schumpeter. Ten se ve svém díle *Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung* [2] zabýval hospodářským rozvojem, zkoumal dynamiku tržní ekonomiky a zdůraznil i význam inovací podnikatelů. V dalších letech se pozornost více než na oblast podnikání upínala k manažerovi a managementu.

Velký zájem o problematiku podnikání, který vyústil v definování moderního podnikatele, byl následně zaznamenán v 70. letech. Samotná moderní teorie podnikání byla reprezentována především I. M. Kirznerem [4, 5], který zdůrazňoval využívání podnikatelských příležitostí vzešlých z nerovnováhy trhu, H. Leibensteinem [6], jenž zkoumal

aspekty rozvoje podnikání, a také T. W. Schulzem [12], ten se zabýval především metodologií podnikání.

Definování základních pojmů v jakékoliv oblasti je velmi důležité, nevyjímaje oblasti podnikání, která je natolik významná pro stabilitu a rozvoj národního hospodářství. Na samotné **podnikání** (entrepreneurship) lze nahlížet v ekonomickém, psychologickém, sociologickém a právnickém pojetí, které ho přibližují a podrobněji specifikují. Základním východiskem je pak pojetí právníkové,¹ podle kterého je podnikání „*soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku,*“ avšak je zřejmé, že definic existuje mnoho.

Neodmyslitelně pak následuje vymezení pojmu **podnikatel** (entrepreneur), jímž je z právního pohledu² „*osoba zapsaná v obchodním rejstříku, nebo osoba která podniká na základě živnostenského oprávnění, či osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů a nebo osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštních předpisů.*“

Ne všichni se však mohou podnikateli stát, neboť jim v tom brání různé překážky, tzv. **bariéry podnikání** (barriers of enterprise). Jsou to bariéry interní, kdy člověk nechce nebo nemůže podnikat, a také externí, které se odvíjí od specifických vnějších podmínek, jako příklad lze uvést právní a ekonomické prostředí v daném státě, tamní podnikatelská infrastruktura nebo veřejné mínění.

Podnik (enterprise), třetí základní pojem v této oblasti, je v našem právním řádu³ určen jako „*soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.*“ Evropská komise [41] jím rozumí „*každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na jeho právní formu.*“

Každý, kdo se do podnikání pustí, musí mít na zřeteli **podnikatelské riziko** (entrepreneurial risk), je v podstatě zatížen nejistotou co do výsledku svého snažení, neboť jednotlivé aktivity podléhají různým vnitřním i vnějším vlivům a změnám.

¹ § 2 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

² § 2 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

³ § 5 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

1.2 Vymezení malých a středních podniků

Malé a střední podniky (dále jen „MSP“) je možno podle Evropské unie [42] klasifikovat z pohledu velikostních skupin prostřednictvím následujících čtyř kritérií, tedy podle:

- počtu zaměstnanců;
- ročních tržeb či příjmů;
- hodnoty aktiv či majetku;
- nezávislosti.

Třídění realizované touto metodikou bylo vyjádřeno posléze následovně:

- a) **mikropodnik** – jakožto podnik zaměstnávající méně než 10 osob, jehož roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřesáhne 2 miliony €;
- b) **malý podnik** – jakožto podnik, jenž zaměstnává méně než 50 osob, jehož roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřesáhne 10 milionů €;
- c) **střední podnik** – jakožto podnik zaměstnávající méně než 250 osob, jehož roční obrat nepřesáhne 50 mil. €, nebo bilanční suma nepřesáhne 43 mil. €.

V prostředí České republiky, tedy pro účely zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, je na vymezení MSP nahlíženo v duchu legislativy Evropské unie.

Vlivem toho, že MSP i nadále vytvářejí většinu pracovních míst v Evropě, má jejich další rozvoj zcela zásadní význam. Proto na summitu v Bruselu dne 25.6.2008 došlo k usnesení Evropské komise novelizovat **zákon o malých a středních podnicích pro Evropu**. Díky principu „mysli nejdříve v malém“ - z něhož zákon vychází, bylo dostatečně zřejmé, že se prvořadě orientuje na MSP. Iniciativa Komise vycházela z toho, aby samotní podnikatelé byli přijati společností a aby se jim možnost zahájit podnikání v jejich očích jevila jako dostatečně přitažlivá i zajímavá.

Prostřednictvím Evropské komise a na základě příslušné novely došlo ke stanovení deseti prioritních zásad, které by měly být přijaty na jednotlivých politických úrovních, a dále byla navržena legislativa ve čtyřech stěžejních oblastech malého a středního podnikání. [25]

1.3 Přístupy k malým a středním podnikům v ekonomice

V současné době je zřejmé, že MSP jsou pro každou ekonomiku nepostradatelné. Vlivem nesprávného fungování a omezování výroby velkých podniků jsou přebytečné počty pracovníků absorbovány podniky malými a středními, které tak vlastně pouze reagují na ekonomickou krizi. Mohou si také dovolit to, že jejich produkce bude realizována v menším rozsahu, čímž následně dokáží důsledněji uspokojit přání svých zákazníků. Neopomenutelnou příčinou jejich vzniku jsou i osobní pohnutky a různé stimuly.

Ve světě byla definována řada přístupů, na základě kterých lze rozčlenit MSP. Jak kupříkladu uvádí ve své knize Marková [8], je možno je charakterizovat dle kvantitativních a kvalitativních kritérií, jejichž význam by měl být prakticky spatřován v následném využití systému podpor malého a středního podnikání. Tyto podniky mají v ekonomice svůj nezastupitelný význam, který lze spatřovat ve dvou dimenzích. V první řadě a s ohledem na jejich funkci je jim přiřazován kvalitativní význam. E. Hamer [2] stanovil tři základní aspekty MSP a dále určil i jejich funkce následovně:

a) ekonomické aspekty

- decentralizace hospodářství;
- výrobně-růstová funkce;
- zásobování obyvatel;
- funkce regionálního rozvoje;

b) společenské aspekty

- svoboda a stabilita společnosti;
- zaměstnavatelská funkce;
- ekologická funkce;

c) politické aspekty

- stabilita demokracie.

Druhou dimenzí je dimenze kvantitativní, pro níž se stal charakteristickým nejen počet MSP, ale také jejich podíl na celkové zaměstnanosti, tvorbě hrubého domácího produktu, přidané hodnotě, aj.

Malé a střední podnikání lze také rozvíjet mnohými nástroji, např. Marková [8] dělí nástroje jednak na běžné (kvantitativní) a systémové (kvalitativní) a jednak na mimoekonomické (přímé) a ekonomické (nepřímé). Běžné nástroje mohou prostřednictvím úpravy jednotlivých kvantitativních parametrů působit na ekonomické subjekty, jedná se především o úrokové sazby. Naproti tomu stojící nástroje systémové se zaměřují např. prostřednictvím liberalizace cen na změny v hospodářském systému. Druhé členění vychází jednak z pozice a vlivu státu na ekonomické subjekty prostřednictvím ochrany hospodářské soutěže či určením daňových sazeb, a jednak z ekonomických kategorií, jako je systém daní, úvěrový systém či metody odpisování, které rozvíjejí motivaci podnikatelů podnikat.

Veškeré nástroje by však měly v rámci národního hospodářství působit jako systém, jímž bude docházet k pozitivnímu ovlivňování makroekonomických procesů.

1.4 Rysy a vlivy působící na rozvoj malých a středních podniků

Právě tak jako velké firmy mají i ty menší a střední svá pozitiva a negativa. Každý podnikatel by si měl být tohoto dostatečně vědom, aby mohl své podnikání uzpůsobit příslušným směrem a nevystavoval se tak následným komplikacím.

Pozitivní rysy MSP spočívají jednak v adaptabilitě a flexibilitě na trhu, dále v možnosti realizovat dostatečně úzký kontakt se zákazníky, centrální řídicí funkce spočívá zásadně v rukách podnikatele, dále samotné podniky mají ve směs jednoduchou organizační struktura i nižší administrativní náklady, a toho by měly umět patřičně využít.

Na problematiku je třeba nahlédnout i z druhé strany, která udává a popisuje jejich **negativní rysy**. Zde je třeba zdůraznit nedostatek vlastního kapitálu, podniky jsou nuceny potýkat se s nepřiměřenou mzdovou a materiálovou náročností, neefektivně využívají i svých kapacit, či nedokáží zajistit dostatek moderní technologie, což je v této době zostřené konkurence velký problém. Někdy se komplikace vyskytují v důsledku neznalostí a špatně prováděných marketingových činností.

Ve vztahu k výše zmíněnému lze tedy dle Vodáčka a Vodáčkové [14] navázat a zhodnotit prostřednictvím jednoduché tabulky výhody i nevýhody malých, středních a velkých podniků.

Tabulka 1 Orientační hodnocení výhod a nevýhod organizací různé velikosti

Charakteristický parametr hodnocení	Velký podnik	Střední podnik	Malý podnik
Náročnost řízení (nároky zvládnutí "kritických faktorů úspěchu", míra byrokracie, anonymita rozhodování, náročnost vnitroorganizační kontroly...)	+	++	+++
Možnost zajištění znalostních zdrojů (dispozice, podmínky účelného a účinného využití, možnosti využití IS/ICT...)	++	+++	++
Organizační pružnost (schopnost včasné reakce na změny podnikatelského prostředí, konkurenční dynamika...)	+	++	+++
Profesionalita a rezultativnost jednání s podstatnými interními a externími partnery ("stakeholdery"...)	+++	++	++
Inovativní chování organizace a vedoucích pracovníků (míra autonomie pro tvůrčí a aktivní lidi, růst talentů...)	+	++	+++
Kapitálová síla a disponibilita potřebných zdrojů (snadnost získání úvěrů, pozice na trhu, zdroje na změny...)	+++	++	+
Podnikatelská rizika a možnosti jejich redukce (rezervy, možnosti převodu rizik, pojištění...)	++	++	+
Účinnost hospodářských procesů (možnosti zhromadňování výroby a prodeje, koncentrace zdrojů, kontrolní systémy...)	+++	++	+
Možnosti zajištění jakosti v celém procesu hospodářské činnosti organizace (vstupní i výstupní kontroly, procesní kontroly...)	+++	++	++

Zdroj: [14].

Pozn.: Počet křížků udává míru výhodnosti.

Patříčný vliv, který MSP mají na rozvoj regionů a potažmo i celého hospodářství, byl předmětem zájmu a zkoumání mnohých autorů, pro příklad uvádím přístup J. Muglera [9], kde jím byla charakteristika tohoto vlivu shrnuta do následujících dvanácti tezí:

1. v zásadních ekonomických měřítkách úspěchu (např. zisk, produktivita, hospodárnost a jiné) mohou MSP ve vztahu k podnikům velkým dosahovat lepších výsledků;
2. MSP stabilizují společnost, jsou tvůrci velkého počtu pracovních míst a také podporují zodpovědnost vlastních zaměstnanců za své jednání;
3. působí příznivě proti monopolizačním tendencím, vytvářejí soutěž jednotlivých firem a také se musí umět rychle přizpůsobit změnám poptávky na trhu;
4. zajišťují různorodou nabídku produktů, uspokojují individuální potřeby a mohou objevovat mezery na trhu;
5. navazují na výsledky základního výzkumu a také částečně realizují technický pokrok;
6. vyrovnávají riziko, čímž dochází ke stabilizaci hospodářství;
7. vlivem blízké spolupráce všech zaměstnanců i vlastní zodpovědnosti lze v těchto podnicích pozorovat vyšší motivaci i spokojenost s prací;
8. jsou propagátory kvalitního života, zásobují svou produkcí blízké okolí a také méně narušují sousedské vztahy, na rozdíl od velkých podniků;
9. nabízejí převážnou většinu učebních míst v okolí;
10. jejich kapacity jsou pružnější, čímž stabilizují ekonomický růst;
11. využívají malé technologie, spotřebují i méně energie, tím pádem jsou šetrnější k životnímu prostředí;
12. podíl na čistém exportu je sice malý, nesmí se však opomínat jejich pozice subdodavatele, díky které dochází k celkovému navýšení tohoto podílu.

2 Faktory determinující prostředí malých a středních podniků

Na podnikatelskou činnost působí určité, ať už pozitivní či negativní, vlivy a faktory, které v souhrnu tvoří samotné podnikatelské prostředí. Tyto faktory ovlivňující úspěšnost podnikání lze brát z hlediska času na krátkodobého či dlouhodobého, z pohledu působnosti na lokální, odvětvové či plošné, z čehož následně plyne i pohled na hodnocení kvality tohoto prostředí. Základními faktory významně ovlivňujícími podnikatelské prostředí jsou potom právní prostředí, dostupnost rozvojového kapitálu, daňové zatížení a možnost participovat na tvorbě zákonů a udělování podpor podnikání.

2.1 Aspekty právní úpravy podnikání

Podobně jako ostatní legislativní zásahy, je i úprava a regulace podnikatelského prostředí v EU výsledkem kompromisu ve prospěch národních, skupinových a oborových zájmů. Tyto zájmy bývají ovlivněny mnohými mezinárodními organizacemi a firmami, což má v konečném důsledku vést jednotlivé členské státy k tomu, aby dostatečně hájily své zájmy prostřednictvím organizování se v nejrůznějších sdruženích či komorách.

Úprava podnikatelského prostředí v EU

Prvním dokumentem EU, ve kterém se řešila problematika MSP, byla **Evropská charta pro malé podniky** z roku 2000. Díky ní se členské státy zavázaly podporovat rozvoj prostředí, ve kterém mohou podnikat i MSP, v němž budou rozvíjeny jejich inovativní schopnosti, dojde ke zlepšení daňového a právního prostředí a také se usnadní přístup k nejnovějším technologiím či finančním prostředkům. O pět let později byla přijata Evropskou komisí nová strategie pro MSP s názvem **Moderní politika malých a středních podniků pro růst a zaměstnanost**, jejíž snahou bylo zvýšení jejich konkurenceschopnosti. Hlavní zásadou se následně stala myšlenka „Think Small First“ (tedy „mysli nejdříve v malém“), čímž došlo Evropskou komisí k podtržení faktu, že rozhodování je třeba realizovat s ohledem na menší podniky na úrovni unijní i na úrovni jednotlivých států. Zásadní přístup nabídla **Lisabonská strategie**, která má svůj samostatný pilíř řešící zlepšení podmínek a růst MSP. Věnuje jim mnohem více pozornosti a chce i intenzivněji prosazovat jejich zájmy na všech úrovních [22]. Samotné vymezení MSP bylo stanoveno Nařízením Evropské komise

č. 364/2004, jak je podrobněji popsáno výše. Dobrou volbou při tvorbě legislativy se jeví i zřízení **Evropského podnikatelského konzultačního panelu**. Díky němu získá Evropská komise zpětnou vazbu na jednotlivé své legislativní návrhy a iniciativy, které mají dopad i na MSP.

I nadále je snahou Evropská komise **podtrhnout význam opatření**, která by se patřičnou měrou podílela **na zlepšení podnikatelského prostředí**, včetně ochrany věřitelů, zjednodušení jejich registrace a přístupu ke kapitálu, soustavně by též měly probíhat podpůrné programy pro průmyslový výzkum, vývoj a přenos technologií.

Úprava podnikatelského prostředí v ČR

V České republice, v podmínkách transformující se ekonomiky od počátku 90. let 20. stol., došlo k **podstatným změnám v rozložení podnikatelských subjektů** na celém území, a to především podle jejich **velikosti**. Značné množství zaniklých velkých podniků bylo nahrazeno podniky malými a středními, poměr jejich počtu se začal přibližovat k průměru Evropy.

Logicky tedy postupem času následovalo přijmout taková opatření, která budou věnovat patřičnou pozornost rozvoji malého a středního podnikání. Na příslušné úrovni se tohoto dosáhlo ve chvíli, kdy byl vládou přijat **zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání**. Jedná se o normu, která výhradně upravuje malé a střední podnikání v České republice, zahrnuje oblasti podpory, postupy při udělování státních podpor, nevyjímaje definování jejich jednotlivých forem.

Posléze následovaly i návrhy na zdokonalení podnikatelského a inovačního prostředí, které vzešly z iniciativy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, jenž se prvořadě orientovaly na posílení konkurenceschopnosti domácích podnikatelů. Z nich vyplynul problém tvorby vlastních investičních zdrojů MSP, těžkosti s dostupností úvěrů a také nedostatek odborných znalostí a zkušeností s přípravou a realizací podnikatelského záměru, neznalost možnosti podpor a zákonů. Reakcí na tento stav bylo zřízení **Rady pro rozvoj podnikatelského prostředí** při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR v roce 2004, především s důrazem na zlepšení prostředí k podnikání v souvislosti se vstupem do EU. V roce 2007 byla nahrazena Podnikatelskou radou, která se v první řadě zaměřila na snižování administrativní zátěže podnikatelů.

Lze tedy konstatovat, že v prostředí, ve kterém mají řádně fungovat a prosperovat MSP, je třeba, aby byly vymezeny podmínky, za nichž může být samotná podnikatelská činnost realizována. V rámci EU a potažmo i v rámci jednotlivých států proto hraje významnou roli **svoboda usazování**, jejíž princip je vyjádřen v následující kapitole.

2.2 Svoboda usazování v prostředí EU

Tato svoboda je na úrovni EU upravena v člancích 43 – 48 Smlouvy o ES, jedná se o svobodu v rámci volného pohybu osob, též zvanou svoboda podnikání. Usazení evropské právo člení na **primární**, vyznačující se možností samostatné výdělečné činnosti v domovském členském státě. Právo na zřízení zastoupení a poboček podniku jednoho členského státu na území jiného členského státu je pak označováno jako usazení **sekundární**.

Významnou roli zde hraje **kritérium dočasnosti**, neboť provozuje-li podnikatel svou činnost jen ojediněle a dočasně na území jiného členského státu, není považován za osobu usazenou na tomto území a vztahuje se tak na něj právní řád členského státu původu. Naproti tomu usazení podnikatelé mají povinnosti řídit se zákony členského státu, v němž jsou usazení.

V České republice se za primárně usazenou osobu považuje dle Obchodního zákoníku⁴ právnická osoba zapsaná do obchodního rejstříku, primárně usazenou fyzickou osobu je osoba, která získala živnostenské oprávnění.⁵ Úprava sekundárního usazení zahraničních osob plyne taktéž z Obchodního zákoníku. V souvislosti s evropskou legislativou je třeba zmínit obecný **zákaz diskriminace** na základě státní příslušnosti, který je zakotven v čl. 12 odst. 1 Smlouvy o ES (tj. zahraniční fyzické i právnické osoby mají mít stejné podmínky při podnikání jako čeští podnikatelé).

Samotný vstup do EU v sobě skýtal mnohé **právní důsledky**, postupně pocíťované nejen podnikateli z ČR, ale i těmi, kteří za předpokladu splnění daných kritérií mohli vykonávat podnikatelskou činnost na území jiného členského státu. Naplňování zásad volného pohybu mezi členskými státy je zatíženo mnohými překážkami, nejčastěji administrativními a legislativními. Správnému fungování vnitřního trhu brání především rozdílná právní úprava smluvních vztahů mezi podnikateli, tedy úprava práva soukromého.

⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

⁵ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění.

Společně s devíti státy vstoupila i Česká republika 1.5.2004 do EU, čímž se zároveň stala i součástí jednotného vnitřního trhu EU. Je třeba podotknout, že MSP z České republiky nejsou doposud postaveny na roveň takovýmto podnikům ve vyspělých zemích EU vlivem působení různých přechodných opatření.

2.3 Dostupnost rozvojového kapitálu pro podnikání

Vlivem nedostatečného rozvoje trhu rizikového kapitálu dochází k tomu, že MSP, ač se zájmem o podnikání, nemají možnost činnost realizovat, protože jim banky nejsou ochotny poskytnout finanční prostředky. Ačkoliv nabízejí řadu programů pro malé a střední podnikání, chtějí ručení a především podnikatelskou historii.

V Evropské unii se nabízí řešení v podobě využití prostředků ze strukturálních fondů, které se mnohdy na oblast podpory malého a středního podnikání zaměřují.

Při získávání zdrojů v České republice má zásadní význam Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB), která formou záruk, příspěvků na úhradu úroků nebo výhodně úročených úvěrů do dané limitní výše pomáhá MSP překonávat tuto bariéru.

2.4 Hodnocení konkurenceschopnosti

2.4.1 Východiska mezinárodní konkurenceschopnosti

Úspěch podnikání se odvíjí nejen od efektivního využívání výrobních faktorů podniku, ale významně závisí i na dynamice a struktuře poptávky a konkurenčním postavení na domácím i zahraničním trhu. Z dlouhodobého pohledu by měl samotný podnikatelský záměr vycházet z objektivních informací, které co nejlépe popisují mezinárodní konkurenceschopnost na poli srovnatelných výrobních skupin či druhů služeb. Klvačová [34] se staví k její definici takto: *„Mezinárodní konkurenceschopnost je schopnost země vytvářet srovnatelně více bohatství než ostatní země. Tato schopnost není jen výsledkem produktivity a ekonomické efektivnosti, nýbrž širokého spektra politických, sociálních, kulturních a vzdělanostních faktorů.“*

2.4.2 Budování konkurenceschopnosti na úrovni jednotlivých států

Každý stát má možnost zaujímat aktivní postoj v ovlivňování konkurenceschopnosti své produkce na mezinárodních trzích. Je třeba, aby si uvědomil, kde se nachází a jaké má možnosti. Lze tedy postupovat podle čtyř fází tvorby národní konkurenceschopnosti, které vytvořil M. Porter [11]:

Konkurenceschopnost ekonomiky založené na maximálním využívání výrobních faktorů

Doménou podniků v této ekonomice jsou **nízké ceny**, kterými také na trhu konkurují. Snaží se, aby jejich produkce dosahovala vysoké přidané hodnoty, avšak nejsou zainteresovány na blízkém vztahu ke svým zákazníkům. Jsou fixovány na výrobní faktory a těžko se přizpůsobují změnám na trhu. Je jen otázkou času, jak dlouho si tato ekonomika udrží svou konkurenční cenovou výhodu.

Konkurenceschopnost ekonomiky rozvíjené investicemi k vyššímu výkonu

V takovéto ekonomice dosahují podniky konkurenční výhody prostřednictvím **zavádění nových** (ne však nejmodernějších) **technologií**. Snaží se zvyšovat přidanou hodnotu svých výrobků, mají se svými odběrateli aktivní vazby a také vyžadují kvalifikované zaměstnance. Se svou produkcí mohou směle konkurovat na trzích standardizovaných produktů, avšak hrozbou pro ně zůstává zvyšování cen technologií a vstupů.

Konkurenceschopnost ekonomiky rozvíjené inovacemi

Subjekty z takovéto ekonomiky nabývají mezinárodního rozměru. Dokáží **plně, efektivně a odborně využívat výrobní faktory**, optimalizují své činnosti, vyvíjejí nové výrobky a také se značně orientují na své zákazníky.

Konkurenceschopnost ekonomiky rozvíjené prostřednictvím zvyšování kvality života

Náplní činnosti podniků v takovéto ekonomice jest zvyšovat kvalitu života občanů i jiných subjektů. Jejich orientace je zaměřena na terciární – dostatečně pružnou – sféru, čímž si zajišťuje životaschopnost i do budoucna. Pro tyto firmy je typický outsourcing (nakupují různé úkony od jiných firem).

Naše ekonomika se se vstupem do 21. století ocitá **na pomezí dvou fází rozvoje konkurenceschopnosti, jednak vlivem investic, jednak vlivem inovací**. Ke ztrátě konkurenční výhody by mohla dospět v situaci, kdy se budou rasantně zvyšovat mzdy a ceny technologií, potřebné k produkci. Hrozba se naopak nenaplní v případě, budou-li podniky dostatečně inovovat a produkovat výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Na bedrech

proexportní politiky státu tedy spočívá přijímat taková opatření, která pomohou podnikům v jejich uplatnění na mezinárodních trzích [10].

2.4.3 Komplexní hodnocení konkurenceschopnosti

Posouzení konkurenceschopnosti jednotlivých států EU vychází z různých přístupů a metodologií. Stěžejním hodnocením jest použití strukturálních ukazatelů plnění Lisabonské strategie nebo využití metodologie Světové banky. Výsledky jsou posléze souhrnně publikovány v ročenkách konkurenceschopnosti Světového ekonomického fóra nebo Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu.

2.4.3.1 Přístup Lisabonské strategie

Pro zajištění růstu konkurenceschopnosti v EU jsou prostřednictvím Lisabonské strategie sledovány čtyři hlavní priority, jedná se o: zvýšení investic do znalostí a inovací, dále uvolnění podnikatelského potenciálu, které umožní vstup MSP na trh, vyšší transparentnost trhu práce a integrace energetické politiky. **Plnění strategie je monitorováno již od roku 2002 Světovým ekonomickým fórem** v dokumentu Lisabon Review, a to se zaměřením na analýzu a hodnocení osmi klíčových oblastí, jejichž výčet uvádí následující tabulka č. 2. Je zde patrné, že si EU nejlépe vede v zajišťování síťového odvětví a finančních služeb, horší výsledky patří ukazateli investování do inovací a vědy. Česká republika si relativně dobře vede v ukazatelích liberalizace a síťová odvětví, na druhou stranu spíše zaostává v kvalitě inovací a výzkumu či v zajištění dobrého podnikového prostředí.

Tabulka 2 Hodnocení Lisabonské strategie za rok 2006

Klíčová oblast	CZ	EU-27
Informační společnost	4,10	4,47
Inovace, výzkum	3,85	4,15
Liberalizace	4,96	4,83
Síťová odvětví	5,16	5,24
Finanční služby	4,84	5,48
Podnikové prostředí	3,99	4,51
Sociální začlenění	4,44	4,31
Udržitelný rozvoj	4,90	4,91
Celkem	4,53	4,74

Zdroj: [3], vlastní úpravy.

Pozn.: Hodnoceno bodovou škálou, vyšší hodnota = lepší, max. 7 bodů.

2.4.3.2 Pořadí konkurenceschopnosti zemí EU

Jedním ze způsobů, jak si vytvořit přehled o zemích EU a jejich konkurenceschopnosti, je možnost využít Ročenku světové konkurenceschopnosti, která je publikována Mezinárodním institutem pro rozvoj managementu v Lausanne (IMD). Ročenkou je tak následně **podkryto prostředí, které podporuje podnikovou konkurenceschopnost** prostřednictvím čtyř základních faktorů, jsou jimi ekonomická výkonnost, efektivnost vlády, efektivnost podniků a infrastruktura. Tyto faktory jsou členěny na mnohé subfaktory, v souhrnu tvoří 323 kritérií hodnocení. Pravidelně se tohoto hodnocení účastní 55 zemí. Ačkoliv jako vítěz v ročence pravidelně figuruje USA, státy EU jsou umístěny na velmi dobrých příčkách. V roce 2007 se mezi prvními patnácti umístilo Lucembursko (4), Dánsko (5), Švýcarsko (6), Nizozemsko (8), Švédsko (9), Rakousko (11), Irsko (14), Česká republika skončila na 32. místě.

Následující tabulka č. 3 udává přehled pořadí České republiky v rámci sledovaných faktorů a také celkové pořadí konkurenceschopnosti za všech 55 sledovaných států. Díky monitoringu dílčích ukazatelů byly odhaleny nedostatky ve výkonnosti ekonomiky (mezinárodní obchod a investice), bylo zjištěno, že čelíme neustále zhoršujícímu se politickému prostředí, které zůstává i nadále neefektivní, dále z analýzy vyplynul mírný propad v oblasti podnikání a infrastruktury (vzdělání, technologie).

Tabulka 3 Pořadí konkurenceschopnosti ČR dle sledovaných faktorů

Faktor	Rok				
	2003	2004	2005	2006	2007
Ekonomika	25	26	32	23	29
Vláda	31	41	37	29	41
Podniky	41	41	29	30	36
Infrastruktura	25	28	25	25	27
Celkové pořadí	31	36	30	28	32

Zdroj: [3], vlastní zpracování.

2.5 Hospodářská soutěž a její význam pro podnikání

Jak již samotný čl. 3 Smlouvy o ES předesílá, EU by měla k dosažení svých cílů vytvářet mimo jiné systém, který bude schopen zajistit nenarušování hospodářské soutěže na vnitřním trhu, měla by nejen výrazně participovat na posilování konkurenceschopnosti průmyslu Společenství, ale také zabezpečovat podporu výzkumu a technologického rozvoje, a z tohoto je třeba vycházet.

2.5.1 Právní úprava hospodářské soutěže

Hospodářská soutěž a její ochrana je právně upravena v člancích 3, 81 – 86 Smlouvy o ES. Jsou-li Evropskou unií aplikována pravidla komunitárního soutěžního práva, jsou v podstatě řešeny soutěžní vztahy mezi jejich účinky projevující se na území více států EU. Takovéto jednání musí mít tedy komunitární rozsah – musí se dotknout společného trhu. Není-li podmínka naplněná, jsou soutěžní vztahy upraveny pouze na základě vnitrostátních norem ochrany hospodářské soutěže. Samotné podmínky hospodářské soutěže stanovené v rámci EU si ze své podstaty kladou za cíl podporovat MSP jednak tím, že podporují jejich iniciativy a snaží se je podpořit v inovačním rozvoji, jednak brání velkým firmám v realizaci protisoutěžního chování.

Na území České republiky jsou soutěžní vztahy upravovány zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění. Příslušný zákon je harmonizován s právem EU způsobem, kdy české orgány při jeho aplikaci postupují ve shodě s čl. 81 a 82 Smlouvy o ES.

2.5.2 Způsoby narušení hospodářské soutěže

K narušení hospodářské soutěže dojde v případě, byl-li porušen některý z jejích čtyř základních principů:

- zákaz veškerých smluvních praktik, dohod a sdružování podniků (kartelové dohody), jenž by si kladly za cíl vyloučit, omezit nebo narušit hospodářskou soutěž na vnitřním trhu, čímž by mohly ohrozit obchod mezi členskými státy (čl. 81. Smlouvy o ES);
- zákaz zneužití dominantního postavení – pokud by bylo toto postavení na společném trhu či jeho podstatné části zneužito jedním či více podniky, šlo by o jednání se společným trhem neslučitelné (čl. 82 Smlouvy o ES);
- preventivní dohled nad spojováním soutěžitelů v evropském rozměru (upraveno Nařízením Rady č. 139/2004 o kontrole spojování soutěžitelů);
- kontrola podpor, které jsou poskytovány podnikům členskými státy či ze státních prostředků – může zde dojít k hrozbě narušení či znevýhodnění určitého odvětví (čl. 87 – 89 Smlouvy o ES);

MSP však mají určité výjimky u prvních dvou principů a spojování jim je zde za jistých podmínek povoleno. Jde především o takové případy, ve kterých jejich spojení podpoří technický pokrok, dojde k zlepšení kvality výroby nebo se zajistí efektivnější distribuce. Toho by mohlo být podniky následně využito při budování strategických aliancí. Legislativa EU zde jednoznačně ukazuje na fakt, že se v podstatě nejedná o ochranu konkurence, ale o ochranu konečného spotřebitele [14].

2.6 Dva základní pohledy na zajištění podpory malého a středního podnikání

K podpoře drobného podnikání dochází finančně i institucionálně jak na úrovni EU, tak také z iniciativy jednotlivých států. V následujícím textu jsou osvětleny jednotlivé druhy této podpory.

2.6.1 Realizace finanční podpory podnikání v prostředí EU

Prostředky pro rozvoj a fungování malého a středního podnikání jsou získávány především ze strukturálních fondů EU prostřednictvím programových dokumentů (tj. operačních programů a jednotných programových dokumentů). K tomu, aby tyto prostředky byly podniky náležitě využity, je zapotřebí na úrovni státu dodržet daný legislativní postup - popsáný níže.

V každém programovacím období je třeba, aby byl daným státem EU vytvořen vlastní základní strategický dokument – tzv. **Národní rozvojový plán (NRP)**. Na jeho základě a v souladu s legislativou EU je státem vybudována patřičná strategie pro získání finanční podpory ze strukturálních fondů EU a Fondu soudržnosti. Tento dokument zhodnocuje dosavadní hospodářský, politický i sociální vývoj země, zadává si globální a specifické cíle. V České republice je nyní v platnosti Národní rozvojový plán 2007 - 2013, který je přednostně zaměřen na fungování systému politiky hospodářské a sociální soudržnosti.

V návaznosti na Národní rozvojový plán je jednotlivými členskými státy vytvořen **Národní strategický referenční rámec (NSRR)**, skýtající samotný mechanismus čerpání finančních prostředků v daném programovacím období. Jednotlivé priority a opatření jsou v dokumentu rozpracovány do mnohých operačních programů, které podléhají schválení Evropskou komisí. Pro Českou republiku na období 2007 - 2013 je prostřednictvím NSRR stanoven strategický cíl v podobě konkurenceschopné ekonomiky.

Programovací období 2007 – 2013 je v rámci cíle Konvergence⁶ charakterizováno osmi tématickými a sedmi regionálními operačními programy. Jejich výčet a výše podpory z rozpočtu EU je popsána v tabulce č. 4.

⁶ Cíli regionální a strukturální politiky v programovacím období 2007 – 2013 jsou: 1. Konvergence, 2. Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, 3. Evropská územní spolupráce.

Tabulka 4 Finance operačním programům cíle Konvergence pro ČR na období 2007 - 2013

Název programu	mil. €	v %
OP Podnikání a inovace	3 041,30	11,75
OP Výzkum a vývoj pro inovace	2 070,70	8,00
OP LZ a zaměstnanost	1 811,80	7,00
OP Vzdělávání a konkurenceschopnost	1 811,80	7,00
OP Životní prostředí	4 917,90	19,00
OP Doprava	5 759,10	22,25
Integrovaný operační program	1 553,00	6,00
Regionální operační programy (7)	4 659,00	18,00
OP Technická pomoc	258,80	1,00
Součet	25 883,40	100

Zdroj: [19].

Na MSP v České republice je především zaměřen Operační program Podnikání a inovace, v tomto programovacím období dokonce více, než-li v letech 2004 – 2006.

2.6.1.1 OP Podnikání a inovace

Tento operační program byl schválen vládou ČR 15.11.2006 usnesením č. 1302 a posléze dne 3. 12. 2007 i Evropskou komisí. Jakožto základní programovací dokument resortu průmyslu a obchodu byl vytvořen a schválen pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů na programovací období 2007 – 2013 (3 041,3 mil. €).

Vychází ze základních principů Lisabonské strategie, které se orientují na vyšší hospodářský růst a zaměstnanost při respektování zásad trvale udržitelného rozvoje. Jeho obecné zaměření tkví v napomáhání zvyšování konkurenceschopnosti průmyslu, stěžejní oblastí zájmu podpory jsou pak MSP.

Tímto programem je do hloubky rozpracován strategický cíl NSRR „Konkurenceschopná česká ekonomika“ a je též v souladu se Strategickými obecnými zásadami Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost na období 2007 - 2013.

OP Podnikání a inovace je zaměřen na zvýšení konkurenceschopnosti naší ekonomiky a přiblížení inovační výkonnosti sektoru průmyslu a služeb na úroveň vyspělých evropských zemí, to vše do roku 2013 – což je i jeho globální cíl [26].

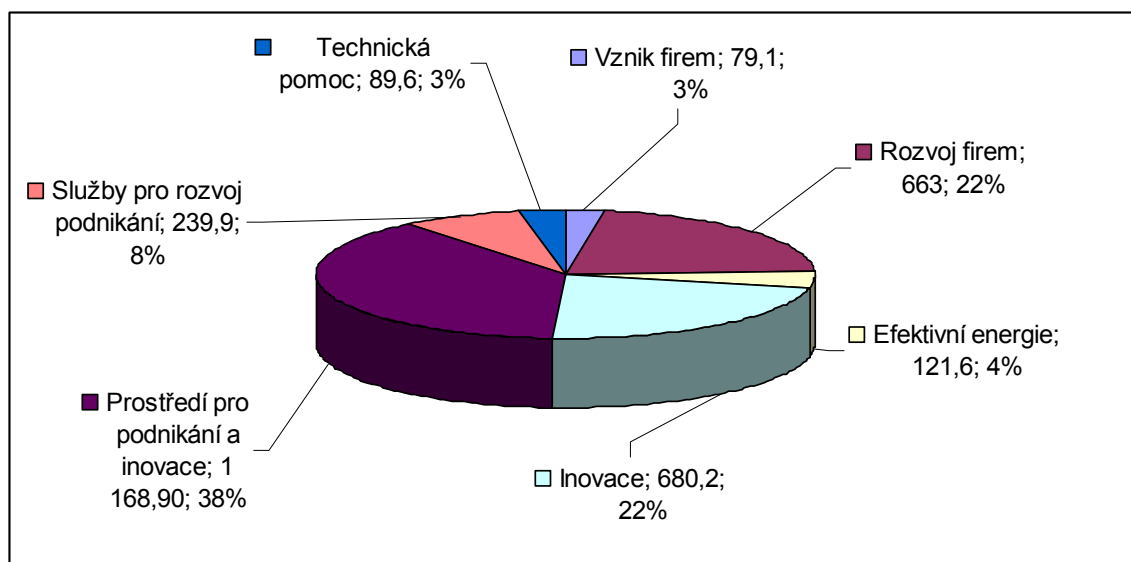
2.6.1.1.1 Prioritní osy OP Podnikání a inovace

V souladu s prioritními rozvojovými cíli NSRR České republiky na období 2007 – 2013, na základě výsledků analýzy stavu podnikatelského prostředí a se zřetelem k problematice podpory inovací bylo v OP Podnikání a inovace stanoveno sedm prioritních os (šest věcně zaměřených, jedna technicky):

- vznik firem;
- rozvoj firem;
- efektivní energie;
- inovace;
- prostředí pro podnikání a inovace;
- služby pro rozvoj podnikání;
- technická pomoc.

Vytvořené osy jsou v souladu s globálním cílem NSRR pro oblast podnikání, jímž je růst konkurenceschopnosti podnikatelského sektoru. Patřičný důraz v rámci operačního programu je kladen na aplikaci výsledků výzkumu a vývoje do hospodářské praxe – v co možná nejkratším čase, proto má být velké množství finančních prostředků alokováno do inovačních procesů, do efektivního výzkumu a průmyslového vývoje.

Jak je vidět na následujícím grafu, nejvíce finančních prostředků ze strukturálních fondů bylo vyčleněno na prioritní osy „prostředí pro podnikání a inovace“, „rozvoj firem“ a „inovace.“ Dohromady jejich podíl na celkové vyčleněné podpoře z EU činí 82 %. V souhrnu je na OP Podnikání a inovace vyčleněno v probíhajícím programovacím období 3,04 mld. €. V komparaci s 0,5 mld. € ze zdrojů českého státního rozpočtu se jedná o podporu znatelně vyšší.



Obrázek 1 Alokace prioritním osám OP Podnikání a inovace v období 2007 – 2013 v mil. € a v %

Zdroj: [27], vlastní zpracování.

Samotné prioritní osy jsou podrobně rozpracovány do oblastí podpory, finanční zastřešení jim zajišťují programy podpory.

2.6.1.1.2 Programy podpory OP Podnikání a inovace

K tomu, aby operačním programem byly naplněny jeho prioritní cíle, došlo k vytvoření a následnému schválení **patnácti programů podpory** vládou ČR (v souladu se zákonem č. 47/2002 Sb, o malém a středním podnikání). Všechny programy podpory se zaměřením především na infrastrukturu pro průmyslový výzkum a vývoj, spolupráci mezi podniky, na podporu MSP, vytváření jejich vzájemných prorůstových projektů v regionech se soustředěnou podporou státu nebo se zaměřením na obnovitelné zdroje energie jsou zcela v souladu s Lisabonskou strategií. Jejich výčet je následující:

Progres – program poskytující podřízené úvěry MSP až na šest let, k posílení kapitálového vybavení.

Start – tento program byl vytvořen na realizaci podnikatelských projektů osob vstupujících do podnikání poprvé či po delší časové odmlce.

Záruka – program poskytuje zvýhodněné záruky s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru, příjemcem může být pouze malý nebo střední podnik.

Rozvoj – tento program podporuje zavádění progresivních technologií a tím přispívá k růstu konkurenceschopnosti podniku.

ICT a strategické služby – program poskytuje dotace k podpoře konkurenceschopnosti a růstu ICT sektoru v České republice.

ICT v podnicích – záměrem programu je zvyšovat konkurenceschopnost podniků prostřednictvím kvalitnějšího využití jejich potenciálu při rozšiřování informačních systémů.

Eko-energie – program se snaží stimulovat podnikatele k vyššímu využití obnovitelných zdrojů a ke snížení energetické náročnosti jejich výroby.

Inovace – cílem programu je prostřednictvím dotací zvýšit inovační potenciál MSP.

Potenciál – snahou programu je zavádět a zvyšovat kapacitu společností pro provádění výzkumných, vývojových a inovačních aktivit.

Spolupráce – program je zaměřen na zlepšení podmínek pro podnikání a inovace díky zkvalitnění vazeb mezi výzkumem, VŠ a podnikateli.

Prosperita – program se snaží prostřednictvím dotací podpořit základní a další rozvoj subjektů infrastruktury pro průmyslový výzkum, technologický vývoj a inovace.

Školící střediska – program se snaží zvýšit konkurenceschopnost podniků ve vymezených sektorech na základě poskytování kvalitního zázemí pro realizaci, organizaci a řízení vzdělávání.

Nemovitosti – tento program stimuluje vznik a rozvoj podnikatelských nemovitostí a související infrastruktury s cílem přispět tak k funkčnímu trhu nemovitostí.

Poradenství – program si ukládá zlepšit kvalitu a dostupnost poradenských služeb pro MSP.

Marketing – program se snaží posílit mezinárodní konkurenceschopnost MSP v ČR díky účasti na zahraničních veletrzích a výstavách či podporou jejich aliančních činností [26].

2.6.1.2 Komunitární programy podpory malého a středního podnikání

Tyto programy, jakožto finanční nástroj Evropského společenství, podporují drobné podnikání do té míry, do jaké se do nich jednotlivé členské státy zapojují. O jejich vzniku a fungování rozhoduje Evropská komise. Na rozdíl od operačních programů, kde projekty podávají jednotlivé státy, do komunitárních programů jsou zahrnuty **projekty subjektů z více členských států**. Pakliže jsou úspěšné, musí obstát na poli mezinárodní konkurence (u operačních programů mezi sebou soutěží jen podnikatelé konkrétního členského státu). Z komunitárních programů jsou financovány aktivity z oblasti výzkumu a inovací, podnikání, dopravy, energetiky, aj. [20]

Jedním z těchto programů je i **7. rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace 2007 – 2013**, jehož pozornost je cíleně orientována k MSP prostřednictvím čtyř specifických programů (ty jsou vytvořeny v souladu s cíli evropské výzkumné politiky), jedná se o programy:

- **Spolupráce** – program je zaměřen na podporu výzkumných činností MSP v rámci nadnárodní spolupráce, na projekty a sítě založené na spolupráci a koordinaci výzkumných projektů. MSP jsou tak aktivně pobízeny k zapojení do všech výzkumných aktivit a společných technologických iniciativ.
- **Myšlenky** – tento program vychází z Evropské rady pro výzkum, kladoucí si za cíl podporovat hraniční výzkum řízený výzkumnými pracovníky a prováděný jednotlivými navzájem si konkurujícími týmy. Záměrem je konkurovat si na evropské úrovni ve vědeckých a technických oblastech.
- **Lidé** – program vychází z nutnosti posílit činnosti podporující odbornou přípravu a profesní rozvoj výzkumných pracovníků, orientuje se na rozvoj dovedností a posílení vazeb na vnitrostátní systémy.
- **Kapacity** – zde jde především o podporu zásadních aspektů evropského výzkumu a inovačních kapacit, tj. výzkumné infrastruktury, výzkumu ve prospěch MSP či regionálních uskupení zaměřených na výzkum. [15]

Významné místo z pohledu poskytování finančních prostředků pro MSP zaujímá v komunitárních programech EU **Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace 2007 - 2013** (Competitiveness and Innovation framework Programme - CIP), neboť k jejich podpoře a rozvoji bylo vyčleněno 60 % z veškerých finančních prostředků (3,622 mld. €). Je zaměřen na podporu inovací, podnikání, informačních a komunikačních technologií

a energetiky. Tento program sdružuje několik dříve fungujících programů orientovaných na posilování konkurenceschopnosti členských států v novém programovacím období. Propojením tří podprogramů chce dospět ke snížení administrativních nákladů řízení, zlepšení koordinace či k plnému využití synergického efektu programů, jde o tyto programy:

- **Program podnikání a inovace** – je zaměřen na podporu inovujících MSP. Ve spolupráci s Evropským investičním fondem poskytuje záruky a mikropůjčky, dále poskytuje informace o možnostech financování, pomoc při transferu technologií či rozvoji inovací.
- **Program podpory politiky ICT** – jeho snahou je u občanů, státní správy i podniků vzbudit zájem více využívat informační a komunikační technologie. Aktivita programu směřují k:
 - vytvoření jednotného evropského informačního prostoru a vnitřního trhu informačních produktů;
 - ke stimulaci inovací prostřednictvím investic do informačních a komunikačních technologií;
 - vytvoření otevřené informační společnosti s větší účinností a efektivními službami v oblasti veřejného zájmu a zvyšování kvality života.
- **Program Inteligentní energie pro Evropu** – vychází ze zásady zvyšovat energetickou účinnost za podmínky racionálního využívání zdrojů, zvyšovat investice členských států do nových obnovitelných zdrojů energie a také zlepšit energetickou účinnost a používat obnovitelné zdroje v dopravě. Snahou programu je čelit překážkám uvedení nové technologie na trh, dále překážkám finančního rizika při zavádění nových technologií, v neposlední řadě je orientován na vzdělávání s cílem změnit chování koncových spotřebitelů či na výměnu zkušeností. [29]

2.6.1.3 Podpora malého a středního podnikání na území ČR

V České republice funguje systém programů podpor malého a středního podnikání v různých podobách již sedmáct let. Od přistoupení České republiky do EU v roce 2004 byla vláda více zainteresována do podpory projektů MSP prostřednictvím národních programů podpory malého a středního podnikání, a to s cílem pomoci jim obstát na evropském

konkurenčním trhu. Tato podpora spadá primárně do gesce Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky.

Pravidla, která musí být v rámci jejího poskytování u nás respektována, jsou zakotvena především v **zákoně č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře.**

Na období let 2005 – 2006 tudíž bylo vládou České republiky schváleno usnesením č. 1159/2004 sedm Národních programů na podporu malého a středního podnikání, v roce 2007 dle usnesení č. 1425/2006 jich bylo již pouze pět. Přímá podpora z těchto programů, představovaná cenově zvýhodněnými zárukami, úvěry se sníženou úrokovou sazbou, podřízenými úvěry, dotacemi a kapitálovými vstupy, tak poskytla podnikatelům potřebné finance. Po přehodnocení dosavadního vývoje a vzhledem k programům podpory, které na období 2007 – 2013 nabízí OP Podnikání a inovace (financovaný především ze strukturálních fondů) **od roku 2008 stát již více nevyhlašuje Národní programy podpory malého a středního podnikání** a soustřeďuje se pouze na dílčí spolufinancování tohoto operačního programu. Bližší zhodnocení vývoje finanční podpory MSP v letech 2004 – 2007 je popsána v subkapitole 3.2.4.5.

2.6.2 Institucionální podpora malým a středním podnikům

Podmínkou toho, aby byly MSP konkurenceschopné na vnitřním trhu EU, je nutnost **disponovat dostatkem kvalitních a především aktuálních informací.** Tyto podniky jsou nuceny vyvíjet nové produkty, hledat nové obchodní partnery a dále realizovat mnohé činnosti, které jsou však velmi náročné a nákladné. Se vstupem České republiky do EU nutnost provádět takovéto činnosti spolu se zvládnutím rozsáhlých informačních toků ještě více posílila. K tomu, aby se podniky dostatečně dobře orientovaly v podmínkách fungování vnitřního trhu, a dokázaly tak následně využít nových příležitostí, musejí vynaložit větší úsilí. Tato podmínka bývá následně příčinou ochlazení jejich zájmu v určitých aspektech podnikatelského prostředí EU. Ku pomoci jim jsou různé podpůrné instituce, které mohou nabídnout schůdnou cestu, ať už jde o poradenské služby, poskytování odborných znalostí, zpřístupnění informačních toků nebo třeba i možnost zvýhodněného financování. Pozitivem je i fakt, že většina služeb takovýchto institucí bývá dotována [10]. Na úrovni EU i jednotlivých států jich vznikla celá řada, v následujícím textu jsou tedy uvedeny ty z nich, které považují za nejdůležitější.

2.6.2.1 Podpora podnikání na úrovni EU

Sít' Enterprise Europe Network

Vznik této evropská sítě je spojen s iniciativou Evropské komise, kdy v roce 2008 došlo ke sloučení dřívějších Euro Info Center a Center pro transfer technologií (IRC). Za cíl si klade podporovat hospodářskou soutěž především u MSP, rozvíjet jejich inovační podnikání, dále jim poskytuje poradenství v oblasti financování projektů z programů EU, v oblasti legislativy či ochrany duševního vlastnictví. V prostředí České republiky působí síť ve třech stěžejních modulech (Poradenství pro podnikatele, Inovace a technologický transfer, Projektové poradenství).

Podnikatelská a inovační centra (BIC)

Sít' podnikatelských a inovačních center sdružující členy z 21. zemí působí již od roku 1984, u nás má 5 center. Svou činnost zaměřuje na podporu vzniku a rozvoje firem, které inovují. Pomoc je nabízena při zpracovávání podnikatelských plánů, získávání financí pro MSP, je součinná při jejich zapojování do evropských sítí a programů, pomáhá jim nalézt nájemní prostory v podnikatelských inkubátorech či vědeckovýzkumných parcích.

System SOLVIT

Tento systém je tvořen sítí center – vedle členských států EU také s Norskem, Lichtenštejnskem a Islandem. Je zaměřen na pomoc podnikatelům s řešením situací, kdy dochází orgány členských států k nesprávné aplikaci pravidel na vnitřním trhu EU. SOLVIT se nejčastěji potýká s problematickým vstupem výrobků na trh daného členského státu, s úpravou zakládání podniků v zahraničí a zadáváním veřejných zakázek.

2.6.2.2 Podpora podnikání v ČR

Agentura pro podporu podnikání a investic

Tato agentura je příspěvkovou organizací Ministerstva průmyslu a obchodu, též se označuje jako CzechInvest. Její hlavní činnost spočívá v podpoře konkurenceschopnosti českých podnikatelů prostřednictvím poradenských a školicích služeb, zprostředkováváním investičních pobídek, poskytováním informací o možnosti podpory MSP či podporou inovací, a to díky činnosti jejich regionálních poradenských a informačních center.

Českomoravská záruční a rozvojová banka

Nad touto institucí, akciovou společností, má převážnou míru vlivu stát. Smyslem banky je napomáhat rozvíjet projekty infrastruktury a především iniciovat zakládání a rozvoj MSP. Tento cíl realizuje na základě poskytování řady bankovních produktů, nabízí tedy podnikatelům bankovní záruky za úvěr nebo kapitál, poskytuje zvýhodněné úvěry z prostředků státního rozpočtu, strukturálních fondů i krajů.

Česká agentura na podporu obchodu

Tato vládní proexportní agentura, též zvaná CzechTrade, si za hlavní cíl klade pomáhat českým vývozcům – MSP, a to v otázce vstupování na mezinárodní trhy se svou produkcí. Snaží se, aby dosáhly při této činnosti jak úspory finančních prostředků, tak i času.

Hospodářská komora ČR

Jedná se o samostatnou organizaci, jenž působí nezávisle na státní správě. Podnikatelskou veřejnost zastupuje na základě příslušného zákona⁷ a počínaje rokem 2004 se stala povinným připomínkovým místem při utváření podnikatelské legislativy. Tento subjekt sdružuje podniky (malé, střední i velké) v regionálních hospodářských komorách nebo v živnostenských společenstvech. Její hlavní cíl je pak zaměřen k podpoře a rozvoji aktivit jednotlivých podnikatelů, nevyjímaje snahy vytvářet předpoklady pro hladké fungování ve shodě mezi podnikateli a státem, dále se snaží pomoci MSP formou poradenství v oblasti exportu, importu a daní.

⁷ Zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky, v platném znění.

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

Tato asociace sdružuje na dobrovolné bázi MSP a živnostníky a jimi zřízené organizace z celé ČR. Je zainteresována na zajištění informovanosti členů o možné spolupráci s EU, nabízí jim i různé konzultace při výběru projektů, úzce též spolupracuje s Českou podnikatelskou reprezentací při EU (viz. níže). Zaměřuje se výhradně na to, aby byl udržován neustálý zájem a snaha státu vytvářet příznivé podmínky pro životaschopnost a rozvoj podnikání.

Česká podnikatelská reprezentace při EU

Reprezentace je spíše známá pod názvem CEBRE. Na jejím vzniku se podílely Hospodářská komora ČR, Svaz průmyslu a dopravy a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR. CEBRE si dává za cíl prosazovat zájmy českých podnikatelů před institucemi EU v Bruselu a je velmi zainteresovaná do sledování unijní legislativy. Zabývá se i přípravou pracovních stáží, je schopna zajistit důležité kontakty na jednotlivé instituce či osoby a také informuje o finančních zdrojích a dotačních programech, které se v rámci EU nabízejí.

3 Zhodnocení stavu malých a středních podniků

V současné době jsou MSP považovány za velmi důležitou součást ekonomiky Evropské unie i jednotlivých států. Jsou páteří celého evropského hospodářství, vytvářejí mnoho pracovních míst, hrají významnou roli při zajišťování inovačního rozvoje, aj. Proto jim je věnována stálá pozornost exekutivy EU i ekonomická a organizačně-legislativní podpora.

3.1 Malé a střední podniky v EU

Evropská unie by měla účinně podporovat podnikatelskou aktivitu, neboť budou-li MSP v ekonomice prosperovat a těžit z výhod otevřeného trhu, zapojí se poté i do kreativních a inovačních následně komerčně využitelných činností, čímž poroste i jejich konkurenceschopnost, což je ostatně cílem lisabonského summitu.

Tyto podniky hrají v Evropské unii důležitou úlohu a v již zmíněném prostředí jsou zastoupeny opravdu hojně, neboť tvoří přes 99 % všech firem. Poskytují tak přes dvě třetiny pracovních míst v soukromém sektoru a co do počtu jich je více než 23 milionů.

3.1.1 Odraz prostředí EU na fungování malých a středních podniků

Dynamika podnikání stále vykazuje v EU nízkou úroveň, a to tak, že zahájení podnikání není i nadále nejoblíbenější volbou u více než poloviny Evropanů. Evropská komise si dobře uvědomuje, že je zapotřebí uplatňovat komplexní přístup k podpoře podnikání, spatřovaný ve třech rovinách – individuální (motivovat jednotlivce k zahájení podnikatelské činnosti), firemní (nabídnout vhodné rámcové podmínky k rozvoji MSP) a společenské (pozitivní hodnocení podnikatelské činnosti ve společnosti). Do budoucna by mohla změnu přinést nová iniciativa Evropské komise „**Evropský týden malého a středního podnikání**“, která je poprvé naplánována na jaro roku 2009. V rámci této aktivity budou evropští občané zahrnuti informacemi o tom, jak začít s podnikáním, jaké podpory EU nabízí a také zde bude vyvinuta snaha pomoci podnikatelům rozvíjet nové nápady. [18]

I nadále jsou v EU viditelné překážky bránící zahájení podnikatelské činnosti, spojené v první řadě se **složitými administrativními postupy**. Předpisy a nařízení nejsou z obecného hlediska členěny podle velikosti firmy, tudíž mívají nepoměrný dopad na malé firmy a brání

jim tak v růstu. Důležitou roli ve vývoji malého a středního podnikání sehrává i úroveň a nastavení **daňových opatření**, která se bezesporu významnou měrou podílejí na rozvoji, růstu a přežití těchto firem. Schopnost firem expandovat přes hranice je ovlivněna strukturou daňového systému, odvodů placených za zaměstnance i výší DPH. Složitý daňový systém je tudíž významnou administrativní překážkou. Důsledky plynoucí z nevhodně nastaveného systému jsou různé, od odchodu či převzetí firmy, přes negativní zásahy do chodu podniků, či až po okamžité zavření firmy. Obecnou snahou v EU je snižovat daňovou hladinu u MSP.

Přístup k finančním prostředkům je pro MSP nelehkou záležitostí a vzhledem k faktu, že trh rizikového kapitálu i nadále vykazuje nedostatky ve svém rozvoji, mají tyto podniky řadu potíží, neboť se jim banky brání vyjít vstříc a neposkytují riskantní půjčky. Proto by měla Evropa i do budoucna rozvíjet trhy s rizikovým kapitálem.

Standardní **bariéry stojící v rozvoji** MSP v prostředí Evropské unie lze tedy formulovat v těchto bodech:

- **finanční problémy**, které vznikají v souvislosti s omezenými možnostmi přístupu ke zdrojům, s nedostatkem finančních prostředků MSP, ale i s daňovou zátěží a nefunkčním kapitálovým trhem;
- **administrativně-legislativní problémy**, tj. administrativní náročnost a také často se měnící legislativa, které komplikují život především živnostníkům; jejich existenci doslova pak omezuje právní nejistota;
- **regulační bariéry**, jenž plynou z opatření veřejné správy a jenž mají za následek bránění působení konkurence (tj. zákony, nařízení, povolení, aj.).

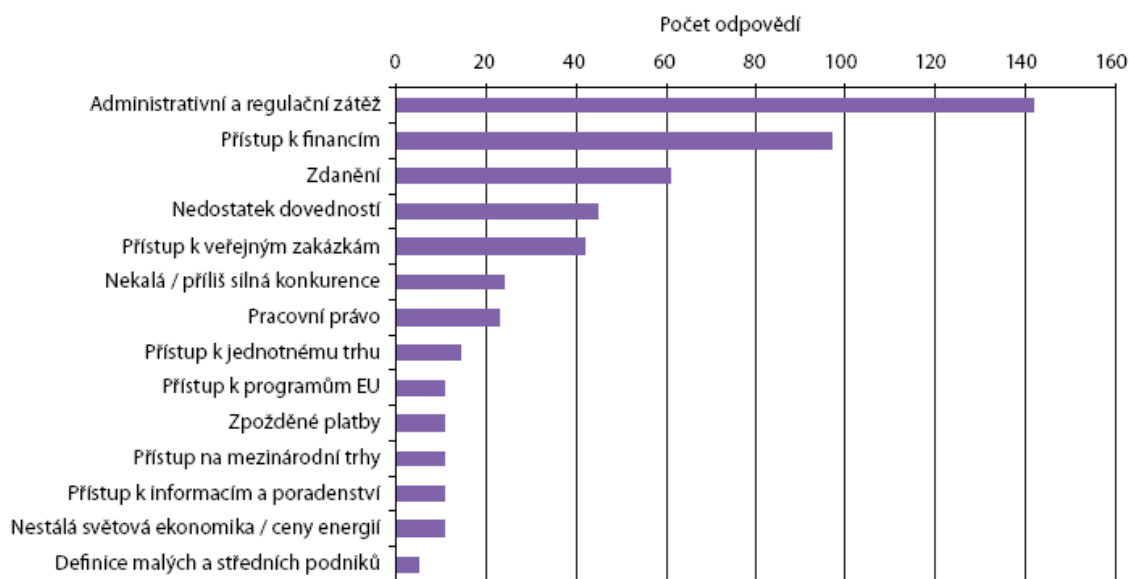
Podnikatelský neúspěch je neodmyslitelnou možností, spjatou s ekonomickým životem všech podnikatelů. Někteří zkrachují vlivem neschopnosti vyrovnat se s konkurenčními tlaky trhu. Obecně je třeba navodit určité představy, které budou přístupy k podnikatelským iniciativám i neúspěchu vyjadřovat více pozitivněji. Lidé by spíše přijímali podnikatelské riziko, bylo-li by kompenzováno vyhlídkou uznání a úspěchu právě v případě neúspěchu. Proto je dobré poukazovat na příběhy úspěšných podnikatelů.

Evropská komise se snaží situaci podnikatelského prostředí zlepšit, k umocnění zájmu o MSP u ní došlo předložením dokumentu „**Small Business Act**“ pro Evropu [33] na summitu v Bruselu 25.6.2008. Na jeho základě byla uznána jejich ústřední úloha v ekonomice, čímž Evropská komise zavedla komplexní rámec k jejich podpoře, vyznačující

se především intenzivní snahou zlepšit přístup k podnikání a také aplikovat princip „mysli nejdříve v malém“ do tvorby politik EU.

Tento koncept vychází z deseti zásad, podle nichž by mělo být realizováno provádění jednotlivých politik v EU i na území členských států se záměrem vytvořit rovné podmínky malého a středního podnikání a také zjednodušit administrativní i právní prostředí. Jednotlivá opatření i legislativní návrhy nyní podléhají přijetí Evropskou radou.

Na základě **diskusí a konzultací**, které v **průběhu roku 2008 byly realizovány mezi podnikateli a EU**, jenž se týkaly právě iniciativy „Small Business Act,“ došla Evropská komise prostřednictvím průzkumu mezi podnikateli k závěru (více následující graf č. 2), a to, že nejvíce komplikací při realizaci své činnosti **vidí především v administrativní a regulační zátěži**, v možnostech financování svých projektů a také ve složitosti daňového systému. Proto se tedy jeví iniciativa „Small Business Act“ jako vhodná alternativa k podpoře podnikatelského prostředí, samozřejmě, bude-li správně aplikována.



Obrázek 2 Srovnání překážek podnikání evropských MSP v roce 2008

Zdroj: [23].

Současný vývoj v EU směřuje na jedné straně k opětovnému zavádění ochrannářských protekcionistických snah jednotlivých členských států (které by chtěly podnítit zájem k přehodnocení a změně podmínek Paktu stability), na druhé straně jsou patrné tlaky podnikatelských kruhů na zjednodušení a větší transparentnost podnikatelského prostředí.

Doporučení Evropské komise v rámci podpory podnikatelského prostředí spočívá v soustavném zlepšování fungování společného trhu, v omezování byrokracie a také v uplatňování principu „myslet především v malém.“ Velký důraz klade na vyrovnávání rizika, neboť to, že jej podnik podstupuje, by mělo být spíše odměňováno, než-li trestáno. Zároveň považuje za nezbytné neustále bedlivě sledovat rozvoj inovačního potenciálu firem.

3.2 Malé a střední podniky v ČR

Změny po transformaci v **90. letech 20. stol.** umožnily bujarý návrat k podnikání, avšak s přihlédnutím k mentalitě, která v České republice do této doby působila, přetrvaly v podnikatelském prostředí **určité překážky**. Jedná se především o politické, právní a administrativní postupy, které jsou bariérou jeho rozvoje. **S přistoupením do EU** byl nucen sektor MSP **orientovat se prvořadě na kvalitu**, a to proto, aby mohl obstát ve zostřené konkurenci na mezinárodních trzích.

Česká republika, vzhledem k významu, jaký na jejím území mají MSP, je a do budoucna bude zemí, na jejíž ekonomiku i sociální vývoj významně dopadne právě jejich další rozvoj.

3.2.1 Postavení malých a středních podniků

Naše MSP s přistoupením do EU získaly výhodu plynoucí ze sounáležitosti s vyspělým ekonomickým prostředím, na druhé straně byly nuceny odolávat vyšším nárokům při konkurenčním soutěžení. Nešlo pouze o to, překonat konkurenci na trhu levnější pracovní silou, ale zvyšovat efektivitu podnikatelské činnosti a schopnost flexibilně reagovat na vzniklé příležitosti. Také důraz na vyšší sklon k podnikání je velmi významný, umocňován je však mimo jiné v této chvíli faktem, že ke konci programovacího období 2007 – 2013 bude mnoho těchto podniků řešit otázku **převodu na nové majitele**, což se tedy jeví jako velký problém.

Podstatným aspektem úspěchu je **finanční síla podniků**. S přechodem na tržní hospodářství došlo ke změně postoju bank k riziku a poskytování finančních prostředků MSP, které nebyly optimistické. Tyto podniky, ač s vysokorentabilními projekty, ale se slabou finanční pozicí, zůstávají odkázány na rizikový kapitál. Jsou-li následně velmi zadlužené, dosáhnou pouze na nižší technologické a inovační aktivity v porovnání s konkurencí na

zahraničních trzích. To je tedy velký problém, neboť **hlavním faktorem růstu** v ekonomice jsou nyní nepochybně investice do technologií, inovací a kvality pracovníků, protože v podmínkách vysoké technologické opotřebovanosti, nedostačujících inovací a nízké technické úrovně zařízení už není prostor k dalšímu zvyšování konkurenceschopnosti. Zásadní rozhodnutí o směřování vlastního kapitálu jsou nuceny přijmout ty podniky, jejichž činnost je založena především na nízkých nákladech práce.

Růst české ekonomiky je stále více determinován její intelektualizací a také růstem vědomostního potenciálu, avšak stav v oblasti zvyšování kvality lidského potenciálu v České republice do značné míry stále zaostává za evropskými trendy.

3.2.2 Náhled na vývoj a dosavadní stav podnikatelského prostředí

Nejen velké, ale především MSP jsou vysoce citlivé na **kvalitu podnikatelského prostředí**, které se odvíjí od legislativy, institucionální infrastruktury i fungování trhů. **Po přistoupení České republiky do EU** se vyznačovalo [21]:

- relativně vysokou mírou otevřenosti ekonomiky, která se s přistoupením do EU ještě více prohloubila;
- harmonizací většiny národní legislativy s legislativou EU;
- klesající mírou daně z příjmů při zachování vysokého zdanění práce;
- vysokou mírou ochrany zaměstnanců, končících pracovní poměr;
- omezeným kapitálovým trhem a jeho absencí pro firmy mimo hlavní trh;
- konsolidovaným bankovním sektorem a leasingovým trhem s rostoucí nabídkou produktů pro malé a střední podnikatele;
- chybějící infrastrukturou, jenž by přenášela výsledky výzkumu a vývoje do komerčního využití a zároveň absencí nástrojů pro financování velkých inovativních projektů;
- poměrně propracovaným systémem institucí a nástrojů, které byly určeny k poskytování přímých a nepřímých podpor pro malé a střední podnikání s významným podílem veřejných prostředků;
- přílivem zahraničních investic.

V současné době je naše podnikatelské prostředí charakteristické geografickou výhodností území, čímž nabízí patřičný tranzitní potenciál a umožňuje větší dostupnost

významným trhům. Na území státu působí řada specializovaných institucí, které se zabývají v různých směrech podporou podnikání.

Na druhou stranu problematická je u nás, stejně jako v celé Evropské unii, přirozená motivace k zahájení podnikání. K rozvoji podnikatelského prostředí také nepřidává složitý daňový systém, nízká efektivita vymáhání práva či administrativní náročnost při zakládání nových podniků.

Naskytují se nám i patřičné příležitosti ke zlepšení, a to zjednodušením administrativních postupů, komunikací se státní správou a daňovým systémem, nebo podaří-li se vytvořit dlouhodobou materiální základnu pro vzdělávání, dále podporovat cíleně podnikání v očích veřejnosti a zvyšovat nabídku rizikového kapitálu pro financování inovačních projektů malých firem s krátkou historií. Problémy mohou těmto podnikům nastat, nevyváží-li se struktura přímých a nepřímých nástrojů podpory podnikání ve vztahu k jejich prioritám.

3.2.3 Aspekty konkurenceschopnosti malých a středních podniků v ČR

MSP musí být více konkurenceschopné na domácím trhu i v zahraničí. Od přistoupení České republiky do EU logicky vzrostl konkurenční tlak na společném trhu, z něhož pro MSP vyplynula mnohá rizika, za nejvýznamnější lze považovat nebezpečí:

- **rychlého vyrovnávání cen**, čímž dojde ke ztrátě konkurenční výkonnosti a to vlivem vyčerpání stávající konkurenční výhody (tj. nižší cena energií, pracovní síly, aj.);
- **průniku široké zahraniční konkurence**, která lehce vytlačí konkurenci svými standardními podmínkami v oblasti kvality nebo rychlosti inovací;
- **růstu nákladů na adaptační procesy**, které v sobě skýtají implementaci aquis.

K tomu, aby drobné podniky plnily svůj význam v ekonomice, je třeba, aby jejich rozvoj podporoval stát (nejen finančně), a také je na samotných podnikatelích, zda budou hájit dosažení takových podpor v podnikání, které budou srovnatelné s podporami konkurenčních podniků v členských státech EU.

Následující text je zaměřen na popis oblasti výhod, nevýhod, příležitostí a hrozeb, které na tyto podniky podle **Koncepce rozvoje malého a středního podnikání na období 2007 – 2013** v současné době v prostředí České republiky doléhají.

Silnými stránkami drobných podniků jsou de facto jejich výhody v podobě pružnosti reagování na vývoj trhu či znalost lokálních trendů, mají přizpůsobivou pracovní sílu a vlastníci jsou vysoce motivováni k co nejlepším výkonům svých firem.

Na druhé straně se však potýkají s omezeným rozsahem zkušeností a znalostí podnikového managementu, nedostatečnou kapitálovou vybaveností, svým poměrně zastaralým technickým vybavením i nepropracovaným designem. Jejich velký problém spočívá v nedostatku volných finančních prostředků k tomu, aby mohly chránit své intelektuální vlastnictví a průmyslová práva. U podniků malé a střední velikosti absentuje tradice firemní značky. Toto jsou tedy jejich nejpodstatnější **slabé stránky**.

V porovnání s EU vykazují nízkou produktivitu práce, jejich výroba se zaměřuje na produkci s nízkou přidanou hodnotou, avšak s vysokou energetickou náročností. Je třeba zdůraznit, že se podnikatelé stále nedostatečně orientují v možnostech podpory malého a středního podnikání.

Příležitostí, které se těmto podnikům v rámci činnosti nabízejí, je celá řada. Jistě jednou z nejvýznamnějších je pronikání do nových částí jednotného evropského trhu, v jehož důsledku posléze dojde k rozvoji obchodu i s východoevropskými státy a Asií i k navazování na tradice dodávek investičního a spotřebního zboží na trhy s dostatečně velkou perspektivou. Firmy by měly spolu více spolupracovat v oblastech společného zájmu v rámci nákupních, odbytových i kooperačních sítí i klastrů, nevyjímaje spolupráce s vysokými školami a výzkumnými pracovišti. Dále se jeví jako vhodná možnost intenzivněji zavádět a využívat společné značky a rozvíjet výzkum a vývoj v jejich prospěch. MSP by měly využívat podpůrné programy, které jsou financovány z prostředků EU.

Drobným podnikům hrozí na trhu mnohá **nebezpečí**, kterým musí permanentě čelit. Je evidentní, že jsou podpory investičních aktivit v jejich rámci realizované, v porovnání s investičními pobídkami pro projekty velkých firem, podporovány v nedostatečné míře. Zůstává zde neustále hrozba nedostatku pracovních sil vyučených v žádoucích oborech (technické a řemeslné) a také odchod kvalifikovaných pracovníků do zahraničí. MSP neustále odolávají tlaku konkurence velkých firem. Velké nebezpečí je skryto v jejich technickém a technologickém zaostávání.

3.2.4 Zhodnocení základních ukazatelů vývoje malých a středních podniků v ČR

Tato kapitola je zaměřena na poskytnutí přehledu o českých MSP v letech 2002 -2007. Převážná pozornost byla směřována na vývoj jejich počtu a také na to, jakou měrou se podílejí na zaměstnanosti v naší ekonomice. Dále byl zhodnocen vývoj přidané hodnoty a investic, těmito podniky vytvořeny. Data, která byla pro analýzu k dispozici, jsou členěna jednak na kategorie fyzické a právnické osoby, jednak dle odvětvové klasifikace, a to ze statistik MSP Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Jednalo se o vzorek tzv. aktivních podniků, jejichž evidence je zajištěna prostřednictvím nejrůznějších statistických šetření, podáváním daňových přiznání a platbami sociálního pojištění.

3.2.4.1 Vývoj počtu podniků

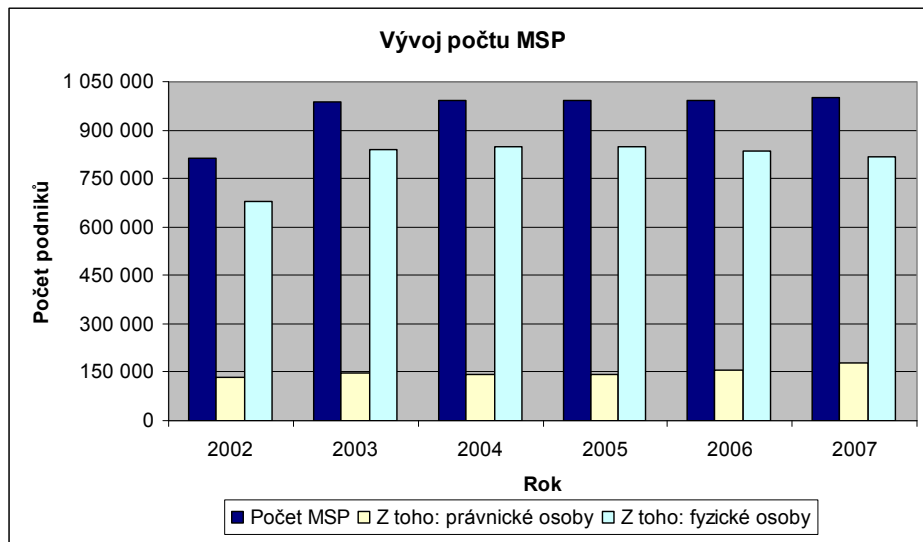
Ve sledovaných letech lze hovořit o vcelku stabilním vývoji počtu MSP. K výraznějšímu nárůstu došlo pak v roce 2003 – o 10,3 % u právnických osob a dokonce o 23,7 % u fyzických osob. Přes veškeré proklamované bariéry, které jejich působení v ekonomice ovlivňují, by se dalo usuzovat na stabilní podmínky pro podnikání. Není však záhodno opomínat význam demografického faktu, a to, že stejně tak jako na jednu stranu vznikají nové podniky, na druhé straně také mnohé zanikají. A právě tento poměr je v posledních sedmi letech stabilní i v členění na fyzické a právnické osoby. Jak uvádí tabulka č. 5, sledované podniky v roce 2007 tvořily 99,83 % všech podniků v České republice, v tomto směru si více jak 99% podíl i stabilně zachovávají.

Tabulka 5 Vývoj počtu aktivních MSP v členění na právnické a fyzické osoby v ČR

Rok	Počet MSP	Z toho:		Podíl MSP/veškeré podniky v ČR v %
		právnické osoby	fyzické osoby	
2002	813 805	134 499	679 306	99,79
2003	988 787	148 440	840 347	99,81
2004	992 132	144 724	847 408	99,85
2005	993 712	143 235	850 712	99,85
2006	991 786	156 970	834 816	99,85
2007	999 182	180 522	818 660	99,83

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Pro názornost uvádím graf, který zobrazuje vývoj počtu MSP dohromady a také ve členění na fyzické a právnické osoby.



Obrázek 3 Vývoj počtu aktivních MSP v členění na právnické a fyzické osoby v ČR
Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Podniky je možno členit nejen podle toho, zda jsou vlastněny fyzickou či právnickou osobou, nabízí se i možnost odvětvové klasifikace⁸. Ta má schopnost vypovídat o určitých tendencích národního hospodářství. Jak je vidět v následující tabulce č. 6, absolutně nejvíce podnikatelských subjektů se vyskytovalo za všechny sledované roky ve službách, obchodě a v průmyslu. Především v odvětví tržních služeb, které čítá přes 340 tisíc podniků, bylo možno najít vysvětlení v zajišťování meziproductových služeb pro velké podniky. Na druhé straně nejmenší počet podniků byl zaznamenán pro odvětví peněžnictví. V meziročním procentním srovnání let 2006 a 2007 budí pozornost nárůst počtu podnikatelů ve stavebnictví, který byl způsoben především zvýšenou poptávkou občanů po novém bydlení, jenž dosáhl vrcholu právě v roce 2007.

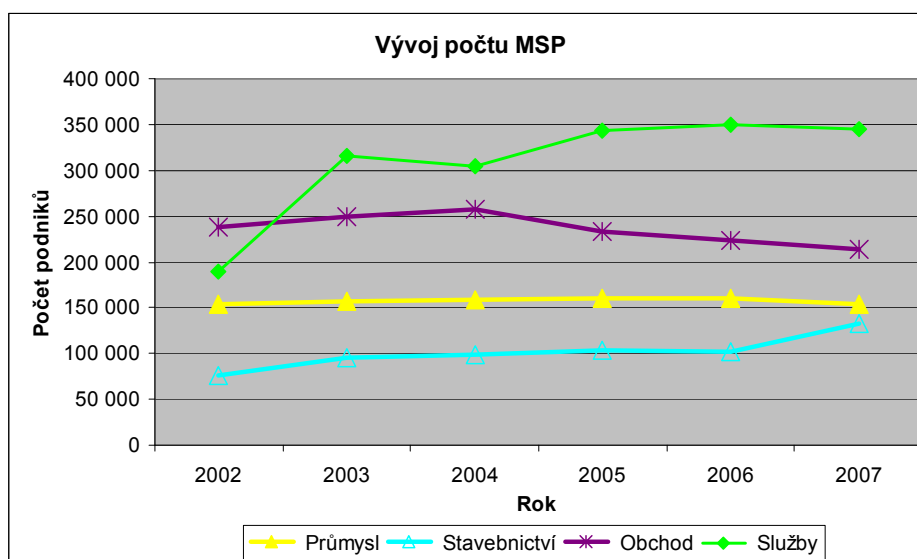
⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR každoročně vydává zprávu o vývoji malého a středního podnikání, ve které je provedeno odvětvové členění podniků do osmi základních kategorií podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností.

Tabulka 6 Vývoj počtu MSP za jednotlivá odvětví a jejich meziroční změna v ČR

Odvětví	Rok						Index				
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	03/02	04/03	05/04	06/05	07/06
Průmysl	154 234	157 249	158 950	159 843	159 684	154 158	1,95	1,08	0,56	-0,10	-3,46
Stavebnictví	75 767	95 273	99 275	103 450	101 405	132 156	25,74	4,20	4,21	-1,98	30,32
Obchod	238 318	250 107	258 071	233 328	223 332	214 031	4,95	3,18	-9,59	-4,28	-4,16
Pohostinství	42 372	52 328	52 372	48 698	50 237	47 405	23,50	0,08	-7,02	3,16	-5,64
Doprava	41 885	45 704	46 855	46 436	46 809	43 704	9,12	2,52	-0,89	0,80	-6,63
Peněžnictví	23 979	29 899	24 612	15 703	14 833	17 951	24,69	-17,68	-36,20	-5,54	21,02
Služby	189 750	315 482	304 687	342 718	350 478	344 630	66,26	-3,42	12,48	2,26	-1,67
Zemědělství	47 500	42 745	47 310	43 536	45 008	45 147	-10,01	10,68	-7,98	3,38	0,31
Celkem	813 805	988 787	992 132	993 712	991 786	999 182	21,50	0,34	0,16	-0,19	0,75

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Ve čtyřech nejvíce zastoupených odvětvích dohromady v roce 2007 působilo přes 844 tis. MSP, což je 84, 6% na jejich celkovém počtu v ekonomice. Z grafu č. 4 je patrné, že přibližně stejný – lineární vývoj vykazovaly do roku 2006 průmysl a stavebnictví. Naopak mírný pokles byl zřejmý od roku 2004 v obchodě. Po skokovém růstu služeb v období 2002 – 2003, jeho následném propadu v dalších dvou letech, vykázal tento sektor od roku 2005 poměrně stabilní vývoj.



Obrázek 4 Vývoj počtu MSP za vybraná odvětví v ČR

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

3.2.4.2 Vývoj zaměstnanosti

Pro vytvoření si představy o stavu MSP je třeba nastínit situaci také z pohledu jimi zaměstnávaných osob. Jednoznačně o nich lze hovořit jako o významném prvku zajišťujícím

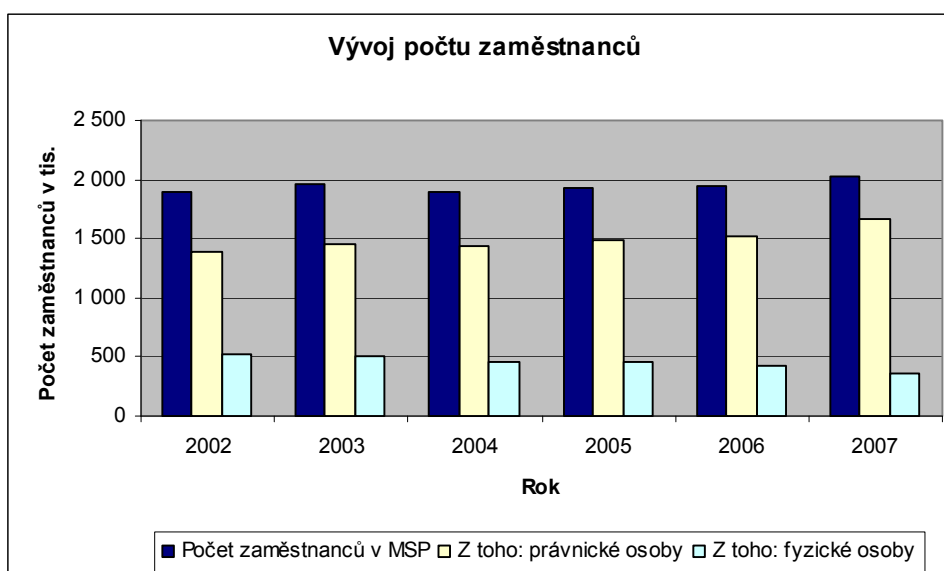
stabilitu zaměstnanosti, neboť trvale udržují podíl ku **celkové zaměstnanosti** nad **60 %** s mírnou tendencí k růstu, jak je možno vidět v následující tabulce č. 7.

Tabulka 7 Vývoj počtu zaměstnanců v MSP v členění na právnické a fyzické osoby v ČR

Rok	Počet zaměstnanců v MSP (tis.)	Z toho:		Podíl MSP/veškeré podniky v %
		právnické osoby	fyzické osoby	
2002	1 902	1 386	516	60,94
2003	1 961	1 454	507	62,21
2004	1 899	1 443	456	61,50
2005	1 934	1 482	452	61,79
2006	1 945	1 519	426	61,38
2007	2 018	1 661	357	61,41

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Z údajů v grafu č. 5 lze lépe vyzorovat stabilní vývoj počtu zaměstnaných osob. Pouze v roce 2004 došlo k jejich poklesu zhruba o 100 000. Vzhledem k roku 2002 se počet osob zaměstnávaných v MSP v posledním sledovaném roce zvýšil o 6 % z původních 1,902 mil. tedy na následných 2,018 mil. osob. Výrazně větší zaměstnanost v MSP vykázaly právnické osoby. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti mírně rostl, kdežto z pohledu fyzických osob byl vývoj zcela opačný.



Obrázek 5 Vývoj počtu zaměstnanců v MSP v členění na právnické a fyzické osoby v ČR

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

V tabulce č. 8 jsou souhrnné počty zaměstnanců v letech 2002 – 2007 rozčleněny dle již zmíněných osmi odvětví. Nejvyšší čísla vykazují za rok 2007 průmysl, služby, obchod

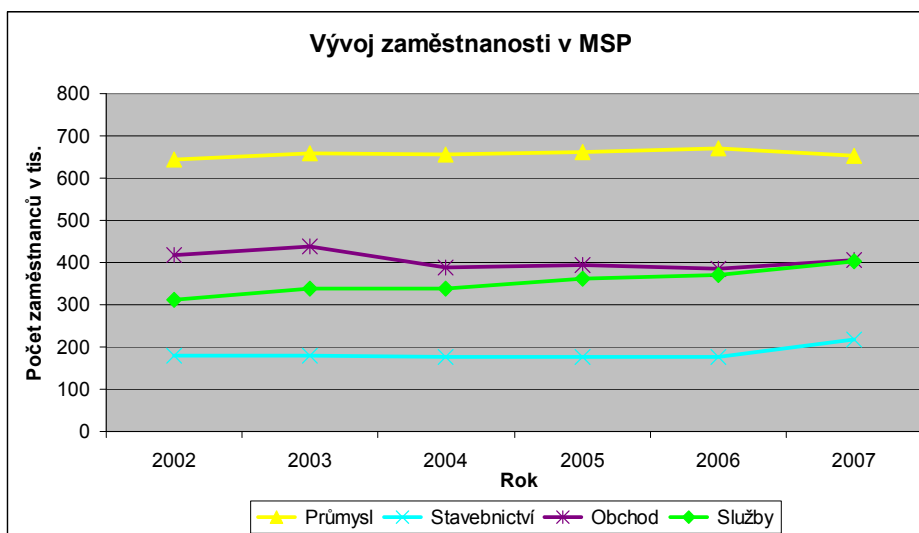
a stavebnictví. Vzhledem k meziročním změnám, které byly za poslední sledované období nejvyšší v odvětví stavebnictví (ač v předchozích letech nevykazovalo žádnou změnu), tj. 24,43 % lze zmínit větší zájem o nové domy, tudíž bylo zapotřebí obstarat firmami i více pracovníků k uspokojení těchto potřeb.

Tabulka 8 Vývoj počtu zaměstnanců v MSP podle odvětví a jejich meziroční změna v ČR (v tis.)

Odvětví	Rok						Index				
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	03/02	04/03	05/04	06/05	07/06
Průmysl	644	658	655	661	670	653	2,17	-0,46	0,92	1,36	-2,54
Stavebnictví	178	178	176	176	176	219	0,00	-1,12	0,00	0,00	24,43
Obchod	418	439	387	393	384	405	5,02	-11,85	1,55	-2,29	5,47
Pohostinství	113	109	104	104	103	100	-3,54	-4,59	0,00	-0,96	-2,91
Doprava	81	88	95	101	105	113	8,64	7,95	6,32	3,96	7,62
Peněžnictví	14	15	16	13	13	14	7,14	6,67	-18,75	0,00	7,69
Služby	311	338	338	363	372	402	8,68	0,00	7,40	2,48	8,06
Zemědělství	143	136	128	123	122	112	-4,90	-5,88	-3,91	-0,81	-8,20
Celkem	1 902	1 961	1 899	1 934	1 945	2 018	3,10	-3,16	1,84	0,57	3,75

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Data o vývoji počtu zaměstnaných ve vybraných odvětvích poukazují na vcelku stabilní vývoj. Zajímavé je, že v sektoru služeb a obchodu byly od roku 2006 v jejich průběhu patrné jen minimální rozdíly, tedy že zde pracoval přibližně stejný počet osob. Nejvíce zaměstnanců čítal sektor průmyslu, následují obchod, služby a na poslední místo se řadil sektor stavebnictví (ze čtyř nejvíce početně zastoupených).



Obrázek 6 Vývoj zaměstnanosti v MSP ve vybraných odvětvích v ČR

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

3.2.4.3 Průběh vytváření účetní přidané hodnoty

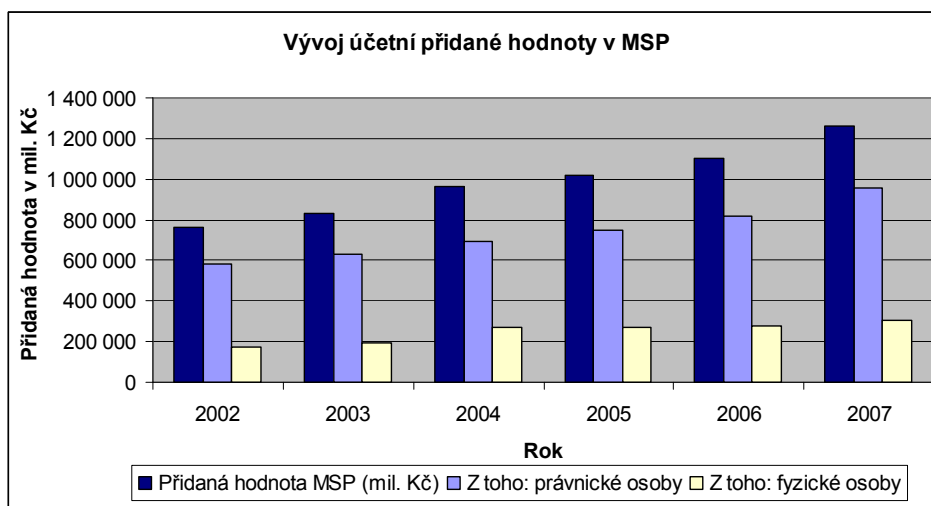
MSP byly do této doby schopny udržet si krok s vývojem výkonnosti a efektivnosti velkých podniků, neboť s více jak **50%** podílem tvoří **přidanou hodnotu** v národním hospodářství. V následující tabulce je zaznamenána tvorba účetní přidané hodnoty, která má rostoucí tendenci, v roce 2005 dokonce přesáhla hranici jednoho bilionu Kč. Rasantně větší podíl na její tvorbě zaujímají právnické osoby (76% v roce 2007).

Tabulka 9 Vývoj účetní přidané hodnoty MSP v členění na právnické a fyzické osoby v ČR

Rok	Přidaná hodnota MSP (mil. Kč)	Z toho:		Podíl MSP/veškeré podniky v ČR v %
		právnické osoby	fyzické osoby	
2002	761 198	584 848	176 350	52,69
2003	828 324	633 968	194 356	52,06
2004	960 747	693 775	266 972	52,90
2005	1 017 762	748 288	269 474	53,43
2006	1 100 808	820 836	279 972	52,62
2007	1 262 535	958 448	307 087	53,69

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Pro názornost a přehlednost jsou data vztahující se k vývoji účetní přidané hodnoty zpracována v následujícím grafickém výstupu.



Obrázek 7 Vývoj účetní přidané hodnoty MSP u právnických a fyzických osob v ČR

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Při zaměření pozornosti na tvorbu účetní přidané hodnoty těmito podniky dle odvětvové klasifikace lze konstatovat, že na její tvorbě se nejvíce podílelo ve sledovaném období odvětví průmyslu (31,5 % v roce 2007). Toto odvětví vykázalo za poslední dva roky rostoucí tendenci v řádu desítek procent. V těsném závěsu se nachází služby, které se svým

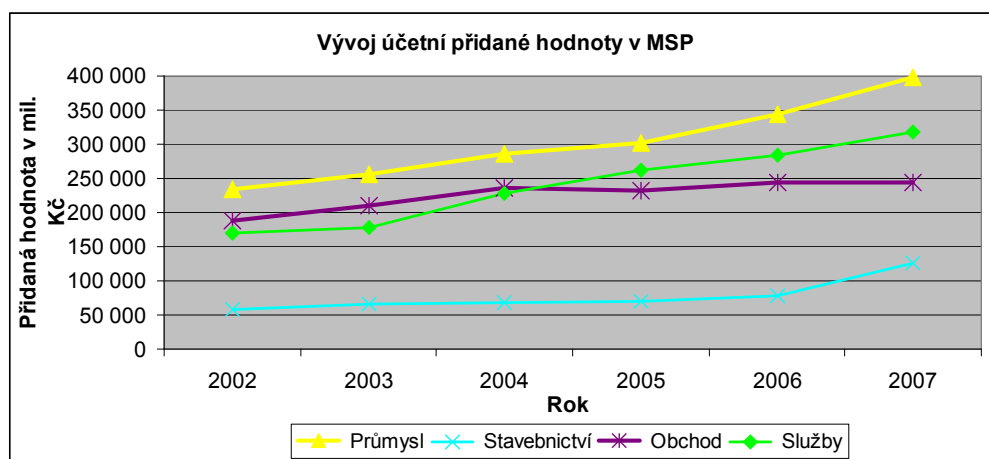
12,08% meziročním růstem v posledním sledovaném roce vykázaly v tomto období podíl na celkové přidané hodnotě všech MSP 25 %. Na nejhorší pozici se pak nacházelo pohostinství se svými 2,25 %.

Tabulka 10 Vývoj tvorby přidané hodnoty MSP dle odvětví a meziroční změna v ČR (v mil.)

Odvětví	Rok						Index				
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	03/02	04/03	05/04	06/05	07/06
Průmysl	233 623	255 843	286 685	301 314	344 709	398 321	9,51	12,06	5,10	14,40	15,55
Stavebnictví	57 049	65 694	68 584	69 529	77 537	125 942	15,15	4,40	1,38	11,52	62,43
Obchod	188 097	210 442	236 283	232 576	244 809	244 387	11,88	12,28	-1,57	5,26	-0,17
Pohostinství	16 478	23 401	31 329	28 429	27 158	28 435	42,01	33,88	-9,26	-4,47	4,70
Doprava	50 733	43 688	67 061	67 452	70 298	74 549	-13,89	53,50	0,58	4,22	6,05
Peněžnictví	10 224	18 486	4 400	19 596	18 462	31 831	80,81	-76,20	345,36	-5,79	72,41
Služby	169 494	177 162	227 501	262 593	284 335	318 688	4,52	28,41	15,42	8,28	12,08
Zemědělství	35 500	33 608	38 904	36 273	33 500	40 382	-5,33	15,76	-6,76	-7,64	20,54
Celkem	761 198	828 324	960 747	1 017 762	1 100 808	1 262 535	8,82	15,99	5,93	8,16	14,69

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Graf č. 8 zachycuje pro názornost tvorbu účetní přidané hodnoty za roky 2002 – 2007 ve čtyřech nejvýkonnějších oblastech. Je z něj dobře patrný rostoucí trend odvětví průmyslu, služeb i stavebnictví. Odvětví obchodu vykazovalo od roku 2004 stabilní vývoj, nárůst zde nebyl téměř žádný. Naopak stavebnictví se po pěti letech stagnačního vývoje začalo více podílet na tvorbě účetní přidané hodnoty. V posledním sledovaném období byl jeho meziroční růst vykázán ve výši 62,43 %, což je největší skok v rámci sledovaných odvětví.



Obrázek 8 Účetní přidaná hodnota v MSP ve vybraných odvětvích v ČR

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

3.2.4.4 Průběh realizovaných investičních výdajů

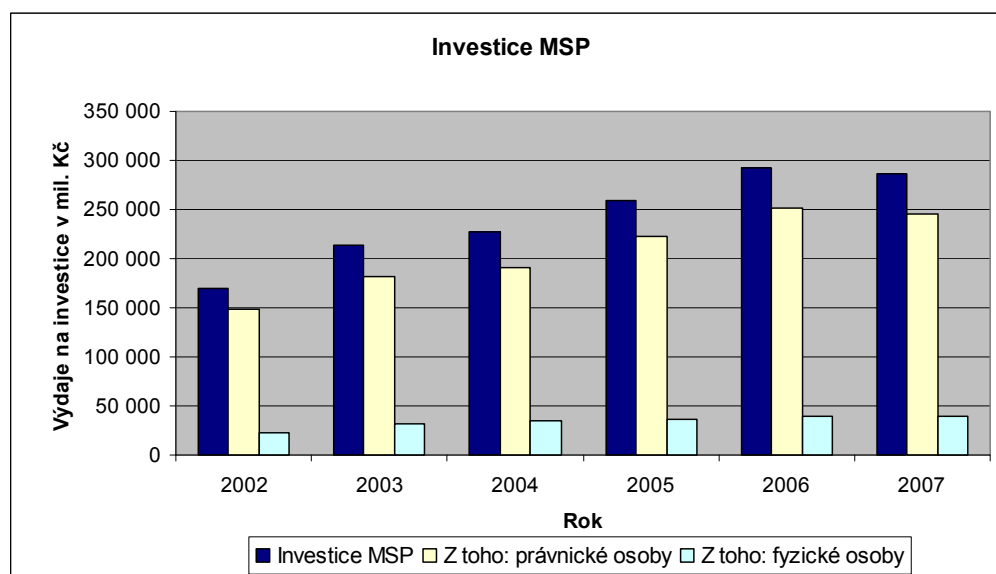
Má-li MSP růst výkon, nelze se pouze orientovat na zvyšování počtu pracovníků, proto je třeba soustředit pozornost také na investiční činnost. V jejím rámci vynakládají MSP finanční prostředky na nákup hmotného a nehmotného majetku, včetně pozemků. Na investicích se tedy podílely ve vztahu k celé ekonomice téměř 55 %, což je významný pozitivní vývoj, neboť ještě v roce 2002 to bylo pouze necelých 45 %. Tyto podniky tedy vykazují obecně větší dynamiku investic, než-li je tomu za celé hospodářství. Dále je zřejmé, že větší investice byly vynakládány právníckými osobami, v roce 2007 činil jejich podíl na celkových investičních výdajích MSP 85,9 %.

Tabulka 11 Vývoj investičních výdajů MSP v členění na právnícké a fyzické osoby v ČR

Rok	Investice MSP (mil. Kč)	Z toho:		Podíl MSP/veškeré podniky v ČR v %
		právnícké osoby	fyzické osoby	
2002	170 289	148 304	21 985	44,52
2003	213 614	181 531	32 083	49,55
2004	226 870	191 374	35 496	50,50
2005	259 122	222 952	36 170	52,88
2006	291 929	252 124	39 805	54,42
2007	285 709	245 691	40 018	54,54

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Pro lepší představu znázorňuje následující graf č. 9 vývoj investičních výdajů těchto podniků v letech 2002 – 2007.



Obrázek 9 Vývoj investičních výdajů MSP v členění na právnícké a fyzické osoby v ČR

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

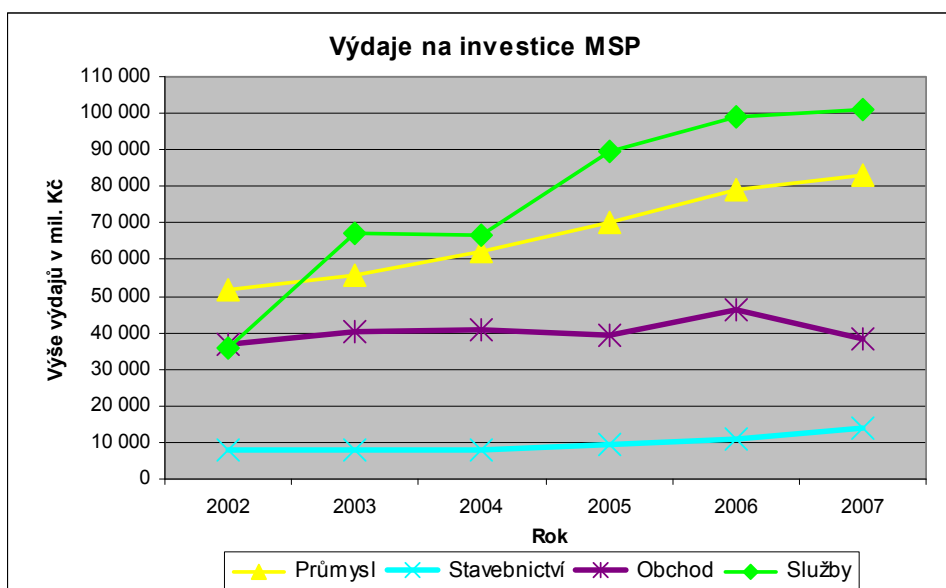
Nejmarkantnější investiční výdaje byly v absolutních číslech těchto podniků patrné od roku 2003 v odvětví služeb, které i nadále rostly. K významné meziroční změně (88,15 %) zde však došlo v roce 2003. Naopak téměř nulový růst vykazuje stavebnictví. Nejnižší podíl výdajů do investic za všechna odvětví v rámci MSP vykázalo stabilně pohostinství.

Tabulka 12 Vývoj výdajů na investice MSP dle odvětví a meziroční změny v ČR (v mil. Kč)

Odvětví	Rok						Index				
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	03/02	04/03	05/04	06/05	07/06
Průmysl	51 948	55 861	61 980	70 004	79 328	83 155	7,53	10,95	12,95	13,32	4,82
Stavebnictví	7 749	7 826	8 057	9 417	11 037	13 965	0,99	2,95	16,88	17,20	26,53
Obchod	37 020	40 252	41 053	39 371	46 138	38 451	8,73	1,99	-4,10	17,19	-16,66
Pohostinství	3 626	5 136	7 712	7 912	8 200	4 781	41,64	50,16	2,59	3,64	-41,70
Doprava	13 853	17 053	19 758	19 159	21 660	14 772	23,10	15,86	-3,03	13,05	-31,80
Peněžnictví	4 687	5 181	4 354	5 699	6 457	5 719	10,54	-15,96	30,89	13,30	-11,43
Služby	35 806	67 370	66 511	89 577	98 805	100 924	88,15	-1,28	34,68	10,30	2,14
Zemědělství	15 600	14 935	17 445	17 983	20 304	23 942	-4,26	16,81	3,08	12,91	17,92
Celkem	170 289	213 614	226 870	259 122	291 929	285 709	25,44	6,21	14,22	12,66	-2,13

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Z grafu č. 10 je více než-li zřejmý nadprůměrný růst odvětví služeb, které dosahovalo v roce 2004 jen mírně vyšších hodnot než-li průmysl. Od této chvíle však stoupá a v posledním sledovaném období v porovnání s rokem 2004 narostlo o 51,7 %. Následný plynulý růst průmyslu v tomto období vykázal hodnotu ve výši 34 %. Investiční výdaje v obchodu byly v roce 2002 jen mírně vyšší, než-li v odvětví služeb. Předpoklad takového vývoje však nebyl zachován a v průběhu sledovaného období odvětví obchodu narostlo o pouhých 3,8 %. Stavebnictví se v prvních třech sledovaných letech nijak výrazně nepodílelo na růstu investičních výdajů, jeho vývoj lze pokládat do roku 2004 za stagnující, v roce 2007 meziročně vzrostlo o 26,53 %.



Obrázek 10 Výdaje na investice do MSP ve vybraných odvětvích v ČR

Zdroj: [35 - 40], vlastní úpravy.

Z výše popsané analýzy dat, vztahující se na MSP, vyplynuly níže popsané závěry. Vývoj počtu MSP v naší ekonomice byl až na výjimku v roce 2003, kdy došlo k nárůstu o 21,5 %, vcelku stabilní, velkou měrou se na něm podílely fyzické osoby (tj. v roce 2007 82 %). Nejdůležitějším je však zjištění, že v rámci všech subjektů, působících na našem území, byly v ekonomice zastoupeny významnými 99,83 %. Z meziodvětvového hlediska se jejich koncentrace jevila nejmarkantnější v odvětví služeb, obchodu a průmyslu. Velký meziroční skok vyplynul v roce 2007 u stavebnictví (30,32 %).

Analýzou bylo též prokázáno, že MSP jsou významným prvkem zachování stability zaměstnanosti, neboť se svými 60 % vytvářely nezanedbatelný podíl v ekonomice. V roce 2007 se dalo hovořit již o více jak dvou milionech jimi vytvořených míst, převážně v rámci právnických osob (82,3 %), přičemž trend vývoje byl oproti oblasti fyzických osob mírně rostoucí. V rámci sledovaných odvětví vykázaly nejvyšší počty zaměstnaných osob průmysl, obchod a služby. Meziročně v roce 2007 nejpodstatněji vzrostl ukazatel vlivem zvýšené poptávky po bydlení a tím nutnosti ji uspokojit z pohledu firem v sektoru stavebnictví (24,43 %).

MSP se významně podílely na tvorbě účetní přidané hodnoty, tj. více jak 50 %, což jim zaručilo na konkurenčním trhu dál setrvat ve hře. Dynamika zde byla patrná, neboť oproti roku 2006 došlo k nárůstu o 14,7 % a pozitivní vývoj lze očekávat i do budoucna (v roce 2005 překonána hranice jednoho bilionu Kč). Na její tvorbě více participovaly v jednotlivých letech

právnícké osoby (76 % v roce 2007), ve vztahu k odvětvím lze hovořit o významných podílech sektoru průmyslu (31,5 %) a služeb (25,2 %).

Investice, které byly v průběhu sledovaných let MSP uskutečněny, jasně upozornily na fakt, že budou-li realizovány, poroste výkon MSP. V roce 2007 se tedy MSP podílely na jejich tvorbě za celou ekonomiku z 55 % (jednalo se o více než 275 mld. Kč), z toho právníckými osobami z 85,9 %. Nejvýznamnější nárůst z analýzy dat vyplynul v odvětví služeb v průběhu let 2004 – 2007, mírnější růst pak vykázal sektor průmyslu, naopak sektor odvětví čelil za poslední rok propadu.

3.2.4.5 Alternativy pro poskytování finanční podpory v ČR

Podpora MSP přispívá pozitivně k posílení jejich stability a rozvoji v ekonomice, částečně nahrazuje nedostatek jejich vlastního kapitálu a je určitou kompenzací při potížích se získáváním úvěrů. Následující text je zaměřen na charakteristiku vývoje podpory českých MSP v letech 2004 – 2007, na alternativy, ze kterých mohly čerpat finanční prostředky a nastínění budoucího vývoje.

Po přistoupení do EU, tedy v roce 2004 je ze souhrnné hodnotící zprávy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR patrné, že se na podporu malého a středního podnikání v tomto roce vynaložilo **4,8 mld. Kč** (3,9 mld. Kč ze státního rozpočtu, 129 mil. Kč z EU, 760 mil. Kč finanční trh), čímž tak došlo k podpoře více než šestnácti tisíc podnikatelských subjektů. Patříčnou roli v tomto roce hrálo i zřízení 142 informačních míst pro podnikatele, které začaly poskytovat podnikatelům rady s tím, jak podnikat v prostředí EU. Na nabízenou pomoc dosáhlo 74 % podnikatelů.

V roce následujícím pak bylo z obou zdrojů vyčerpáno dohromady **6,4 mld. Kč** pro téměř osm tisíc podnikatelských subjektů. Výše podpory ze státního rozpočtu dosáhla 4,26 mld. Kč a oproti roku 2004 se tak jednalo o nárůst 9 %. K podpoře podnikatelů též výrazně přispěly prostředky z EU ve výši 757 mil. Kč a 1,398 mld. Kč z prostředků finančního trhu.

Značně odlišně se vyvíjela situace **v roce 2006**, neboť na podporu malého a středního podnikání bylo vynaloženo v souhrnu o tři miliardy korun více, než-li v roce předchozím, celkově se tedy jednalo o **10,4 mld. Kč**, které šly ruku v ruce s realizací devíti tisíc projektů. V této chvíli tedy hovoříme o výrazné podpoře malého a středního podnikání, a to především

kvůli větší podpoře operačních programů. Celková podpora ze státního rozpočtu se pohybovala ve výši 5,9 mld. Kč, což byl oproti roku 2004 nárůst dokonce o 37,6 %. Ku prospěchu také bylo 3,6 mld. Kč ze zdrojů EU a 935 mil. Kč z finančního trhu.

Celkový objem vyčerpaných finančních prostředků na podporu MSP v roce 2007 činil přes 7 mld. Kč, přičemž došlo k reálné podpoře téměř pěti tisíc projektů z oblasti průmyslu, obchodu i služeb. Podpora ze SR představovala 4,183 mld. Kč, z prostředků EU malí a střední podnikatelé obdrželi 2,5 mld. Kč a dále 327 mil. Kč z prostředků finančního trhu.

Lze tedy konstatovat, že za období let 2004 – 2007 byla největší podpora malému a střednímu podnikání souhrnně na území ČR poskytnuta v roce 2006, tedy 10,4 mld. Kč, příčinu lze spatřovat v důraznější podpoře operačních programů. I státní rozpočet vydal nejvíce finančních prostředků na tuto podporu v tomtéž roce, tedy 5,9 mld. Kč.

Dle **Zprávy o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2007** uvádím následující souhrnnou tabulku, zaznamenávající zdroje (státní rozpočet i podpora z EU), z nichž docházelo k čerpání finančních prostředků na podporu malého a středního podnikání v České republice v roce 2007. Je pochopitelné, že z celkového objemu 7 mld. Kč se nejvíce na jejich podpoře podílí prostředky z rozpočtové kapitoly Ministerstva průmyslu a obchodu (zprostředkovává přísun zdrojů z rozpočtu státu i z EU). Jejím prostřednictvím byly podpořeny OP Průmysl a podnikání (305 mil. Kč) a také OP Podnikání a inovace (154 mil. Kč), dále díky ní byla financována řada programů z oblasti výzkumu a vývoje (1 233 mil. Kč), či z oblasti budování technologických center (124 mil. Kč). Významná částka je poskytována ze strukturálních fondů EU (1 789,9 mil. Kč) na podporu zmíněných operačních programů.

Tabulka 13 Zdroje finanční podpory MSP v České republice za rok 2007

Oblast ze které je podpora poskytována	Částka mil. Kč	%
Rozpočtová kapitola Ministerstva průmyslu a obchodu	2185,00	100,00
z toho:		
- národní programy podpory MSP	187,20	8,57
- OPPP	304,90	13,95
- OPPI	154,50	7,07
- ostatní	1538,40	70,41
Zvláštní účet Ministerstva financí	1637,00	100,00
Program PHARE	91,50	100,00
Strukturální fondy EU	1789,90	100,00
z toho:		
- OPPP	914,70	51,10
- OPPI	875,20	48,90
Prostředky finančního trhu	327,00	100,00
Ministerstvo pro místní rozvoj	310,00	100,00
z toho:		
- Regionální program na území NUTS 2	77,20	24,90
- Grantová schémata SROP	229,80	74,13
- Státní program podpory cestovního ruchu	3,00	0,97
Strukturální fond ERDF	668,00	100,00
z toho:		
- Podpora podnikání ve vybraných regionech	458,00	68,56
- Podpora regionálních a místních služeb cestovního ruchu	24,00	3,59
- Podpora nadregionální infrastruktury cestovního ruchu	186,00	27,84
Celkem	7008,40	100,00

Zdroj: [40], vlastní úpravy.

Dále je třeba více pozornosti věnovat snahám, které v rámci finanční podpory malého a středního podnikání vyvíjí samotný stát. Státní rozpočet, který směřoval určité finance do Národních programů podpory malého a středního podnikání prostřednictvím MPO, nadále v tomto úsilí nebude nijak významně pokračovat. Jak vidno v následující tabulce, tyto výdaje jsou v roce 2007 oproti předchozím dvou létům o poznání nižší. Důvod zjištění je nutno spatřovat v jejich již pouze doplňkové roli vůči OP Podnikání a inovace (vůči jím nepokrytým oblastem jako např. certifikace v MSP, design, zapojování MSP do 7. rámcového programu EU), který byl vyhlášen právě v roce 2007. Tudíž následně vzhledem k takovému objemu prostředků došlo k minimálnímu zatížení rozpočtu.

Tabulka 14 Podpora národních programů podpory MSP ze SR v letech 2005 – 2007

Sledovaný ukazatel	Rok		
	2005	2006	2007
Počet realizovaných projektů	4 581	4 414	1 063
Výše podpory v mil. Kč	1 313,20	715,8	150,3

Zdroj: [38 - 40], vlastní úpravy.

3.2.4.5.1 Zajištění podpory malého a středního podnikání prostřednictvím státního rozpočtu

Podpory malého a středního podnikání jsou **ze státního rozpočtu** zabezpečovány programy, které schválí vláda České republiky. Ve své podstatě by měly vždy vycházet ze **čtyř základních principů**. Klade se na ně požadavek dostatečné efektivity, důležitou roli hraje i adresné zaměření s předpokladem, že bude poskytnuta vždy jednomu konkrétnímu subjektu a ne skupině. Dále se zakládají na věcné orientaci, tedy na tom, že budou poskytovány na konkrétní aktivitu či odstranění nejruznějších bariér v podnikání. Posledním, čtvrtým, principem je pak komplexnost a komplementarita. Programy podpory jsou realizovány Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem pro místní rozvoj, případně i krajskými úřady.

Dne 12.12.2006 schválila vláda České republiky příslušným usnesením č. 1425 pět Národních programů podpory malého a středního podnikání, s platností pro rok 2007. Takovýto mechanismus fungoval i v období let 2005 – 2006, kdy vláda usnesením č. 1159/2004 schválila sedm podobných programů (Trh, Aliance, Design, Progres, Poradenství, Záruka a Podpora MSP, které se účastní 6. rámcového programu EU pro výzkum a technologický vývoj), v předchozím období 2001 – 2004 dle usnesení č. 1257/2000 to bylo dokonce 11 programů.

Od roku 2008 jsou však podpory malého a středního podnikání v působnosti MPO realizovány prostřednictvím OP Podnikání a inovace 2007 - 2013. Budou tedy pokračovat, vzhledem k zajištění jejich dostatečné efektivity, pouze se zřetelem na podmínky OP Podnikání a inovace. Postup omezování rozsahu těchto programů byl nastaven tak, že v roce 2008 již nebyly vyhlášeny Národní programy Trh, Aliance a Vývoj, přičemž záruky a podpory programů Certifikace a Poradenství plynule přešly pod OP Podnikání a inovace.

Postup zavádění těchto programů je tedy přiblížen v následujícím textu. Prostřednictvím schváleného usnesení bylo **Ministerstvem průmyslu a obchodu** vyhlášeno

pro rok 2007 pět národních programů – Trh, Certifikace, Design, Aliance, Vývoj – které se posléze staly základem pro podporu malého a středního podnikání v České republice v již zmiňovaném roce. Každý měl stanovené své vlastní specifické zaměření, přičemž jejich společnou linií byla podpora MSP při zahájení podnikání, a to formou **záruk za bankovní úvěry, bezúročných úvěrů** (na území města Prahy) a dále **příspěvků a dotací** (na území celé České republiky). Tuto podporu mohl při splnění obecných kritérií v souladu se zákonem č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání, i s ustanovením EU, tj. s Nařízením Komise č. 70/2001, využít každý malý a střední podnik. Nutností k získání podpory bylo splnění obecných náležitostí žádosti (tj. uvedení povinných údajů), specifických podmínek (předpoklady pro výkon podnikání a příjem podpory), podniky také musely spadat do oblasti podporované ekonomické činnosti, na něž byl zaměřen zájem státu (tj. charakter průmyslové, stavební nebo řemeslné výroby, služeb či obchodu).

Všechny vyhlášené národní programy podpory MSP pro rok 2007 lze chápat jako významný nástroj ku pomoci v jejich činnosti. V souhrnu je nelze však považovat za zcela a výlučně systémovou podporu, **jsou spíše doplňkovou**, jistě ne však zanedbatelnou formou podpory drobného podnikání. Jejich realizaci zajistila Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s. (ČMZRB), Česká agentura na podporu obchodu (CzechTrade) a Design centrum České republiky (DC ČR).

Čerpání prostředků z těchto národních programů bylo do značné míry **omezeno** z následujících důvodů [19]:

- na přiznání podpory si nemohly MSP činit nárok, ačkoliv u nich došlo ke splnění veškerých kritérií a podmínek;
- čerpání dotací mohlo být kdykoliv během roku např. kvůli nedostatku finančních prostředků omezeno či zcela zrušeno;
- nebylo možno vyloučit případné změny podmínek programu nebo samotného znění programu (tj. jeho stability) během vyhlášovacího období.

Nakonec je třeba vzít v úvahu i fakt, že počet MSP, kterým byla posléze podpora z vyhlášených programů přiznána, je ve srovnání s celkovým počtem žadatelů nízký.

3.2.4.5.2 Národní programy podpory malého a středního podnikání pro rok 2007

Na základě vládou schváleného usnesení č. 1425 z prosince roku 2006 bylo vyhlášeno **pět Národních programů podpory malého a středního podnikání**, které jsou detailněji popsány v následujícím textu. [28]

TRH, tedy program, který se snažil pomoci začínajícím podnikatelům na území Prahy formou usnadnění přístupu k externímu financování a k realizaci projektů, které se orientují na investice a růst konkurenceschopnosti. V řeči čísel se tedy jednalo o podporu ve výši 61,4 mil. Kč, z níž bylo poskytnuto 26 cenově zvýhodněných záruk a 14 bezúročných úvěrů. Poskytování prostředků z programu Trh a následně i Certifikace zajišťovala ČMZRB, především formou podřízených úvěrů, záruk a finančních příspěvků.

CERTIFIKACE nebo také programy podpory certifikace a účasti ve výběrových řízeních si vytyčil za cíl pomoci získat certifikace ISO či ulehčit zapojování do programů EMAS (Environmental Management System) a veřejných obchodních soutěží MSP. Tato pomoc byla nabídnuta 905 subjektům, náklady na ní se pohybovaly ve výši 71,7 mil. Kč.

VÝVOJ, tedy program se zaměřením na MSP účastníci se 7. rámcového programu EU, byl zásadním způsobem orientován na řešení projektů výzkumu a technického rozvoje a kladl si za cíl podporovat aktivní přístup těchto podniků při práci na dalších podobně zaměřených projektech. Tímto způsobem bylo částkou 0,6 mil. Kč podpořeno 7 projektů.

ALIANCE, nebo-li program, který se orientoval především na alianci malých a středních firem v Praze s cílem zvýšit jejich konkurenceschopnost na zahraničních trzích prostřednictvím různých marketingových činností, dále snižováním nákladů při vstupu na zahraniční trh a posilováním vzájemné spolupráce. V roce 2007 podpořil stát v rámci programu 15 aliancí částkou 6,6 mil. Kč.

DESIGN, jakožto poslední, pátý, národní program podpory malého a středního podnikání se orientoval na poskytování metodické pomoci při začlenění designu do podnikatelské strategie firem, a to v gesci Design centra České republiky. Díky němu bylo podpořeno 95 projektů ve výši 10 mil. Kč.

Pakliže shrnu výše popsané Národní programy podpory malého a středního podnikání prostřednictvím tabulky č. 15, lze říci, že podpořily ze SR v souhrnu **v roce 2007 celkem**

1063 projektů za více než **150 mil. Kč**. Nejvyšší suma poskytnutých podpor pak byla zaznamenána v programu Certifikace, kde se jednalo o poskytování finančních příspěvků prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky.

Tabulka 15 Realizace Národních programů podpory MSP v roce 2007

Název národního programu	Podpořené projekty	Podpora v mil. Kč
TRH	40	61,4
CERTIFIKACE	905	71,7
VÝVOJ	7	0,6
ALIANCE	16	6,6
DESIGN	95	10,0
Celkem	1063	150,3

Zdroj: [30].

3.3 Komparace malých a středních podniků v ČR k EU dle realizovaného průzkumu

Tato kapitola je zaměřena na zkoumání některých základních charakteristik MSP, které mi následně poslouží k identifikaci chování a problémů, s nimiž se potýkají, a na základě nichž budu moci navrhnout případná opatření a řešení. Hypotézy, jejichž ověřováním se prostřednictvím rozboru dotazníkového šetření zabývám, jsou následující:

H1: Obrat MSP, realizovaný v rámci jejich činnosti, odpovídal stejnému vývoji v prostředí České republiky jako i v prostředí EU-27.

H2: Vývoj počtu zaměstnanců v českých MSP kopíroval vývoj v zemích EU-27 s předpokladem změny v budoucnu.

H3: Za podstatnou překážku, která brání rozvoji podnikání MSP lze považovat v ČR administrativní regulaci.

H4: Možností, která by nejvíce usnadnila podnikání na vnitřním trhu, je pro české podnikatele, stejně jako pro podnikatele z EU-27 zavedení jednotné legislativy.

H5: Překážkou, která brání nejvýrazněji exportu MSP v ČR je odlišná právní regulace v jednotlivých státech.

H6: České MSP se potýkaly se zostřující se konkurencí, které by však dokázaly úspěšně čelit především prostřednictvím zvyšování kvality výroby.

3.3.1 Charakteristika průzkumu

Data použitá k analýze vycházejí z dokumentu Analysis of competitiveness – Observatory survey 2007 [16], realizovaného společností Gallup Organization Hungary na žádost Generálního ředitelství pro podnikání a průmysl, a to pod vedením a organizací týmu Eurobarometr Evropské komise v rámci Observatoře evropských MSP.

Samotný průzkum byl realizován v období listopad 2006 – leden 2007, na jeho vzniku se podílelo 27 států Evropské unie společně s Norskem, Islandem a Tureckem, které se účastní víceletých programů pro podniky a podnikání (Multiannual Programme for Enterprise & Entrepreneurship „MAP“). Pro svou analýzu se však budu zabývat pouze státy EU-27.

V rámci realizovaného šetření bylo osloveno 17 283 podniků, z toho 16 339 MSP (myšleno mikropodniky, malé a střední podniky). Zúčastněným byl předložen dotazník s otázkami z oblasti exportu, konkurenceschopnosti, zabezpečování inovací, dostupnosti pracovní síly či administrativní regulace (viz. Příloha A). V rámci komparace s Českou republikou jsem se však zabývala vyhodnocením pouze vybraných otázek.

Cílem této komparace je určit základní charakteristiky na vzorku dotázaných MSP, do jaké míry vnímají omezení, která jim brání plnohodnotně podnikat a také jaké problémy v rámci konkurenceschopnosti se jim jeví nejzávažnější. Z toho tedy v následující analýze stavu českých MSP ve vztahu k EU-27 budu vycházet. Veškeré získané informace by v globálu měly vést k vytvoření empirické základy, jež dále poslouží jako návod k vytvoření vhodných politik pro MSP. Tyto politiky jsou ostatně jednou z klíčových komponent revidované Lisabonské strategie, ať už na úrovni EU nebo i na úrovni jednotlivých členských států. Proto se tedy domnívám, že z těchto dat budu moci na základě kvantitativní analýzy navrhnout příslušná opatření k rozvoji podnikatelského prostředí v České republice.

3.3.2 Zásady pro vytvoření relevantního vzorku dat

Mapování potřebných dat bylo realizováno na základě rozvrstvení zkoumaného vzorku podle velikosti podniků (východiskem je členění dle Doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 – tj. mikropodnik 1 – 9 zaměstnanců, malý podnik 10 – 49 zaměstnanců a střední podnik 50 – 249 zaměstnanců), příslušné země a odvětví, ve kterém působí (dle statistické klasifikace ekonomických aktivit v EU – „NACE Rev. 1.1“). Průzkum byl orientován na devět sektorů (tj. Průmysl; Stavebnictví; Velkoobchod a prodej; Hotely a restaurace; Transport, skladování, komunikace; Finanční zprostředkování; Nemovitosti, Nájemné, obchodní aktivity; Zdravotní a sociální oblast; Ostatní personální a sociální služby).

Největší měrou (27 %) byly v průzkumu za EU-27 zastoupeny MSP v sektoru Velkoobchod a prodej, následovaly Nemovitosti, nájemné, obchodní aktivity (22 %) a Průmysl (11 %). V České republice bylo pořadí nejvíce zastoupených odvětví stejné, pouze procenta se liší, jedná se o 28 %, 16 % a 15 %.[17]

Těžištěm pro získání dat se stala komunikace a **dotazování se manažerů zodpovědných za strategická rozhodnutí**. Vzhledem k faktu, že se cílový počet dotázaných podniků odvíjel od velikosti příslušného státu – v největších zemích EU se jednalo až o 900 dotázaných, nejmenší státy byly zastoupeny zhruba 300 dotázanými, v ostatních zemích

se pak jednalo o vzorek 500 podniků – bylo zapotřebí stanovit příslušné váhy za jednotlivé státy, aby porovnávaná data neztratila na své relevanci. Rozvrstvení vah umožnilo vytvořit umělé podíly pro jednotlivé státy (co do velikosti i zastoupených sektorů). V EU-27 se pak jednalo o vážených 15 533 MSP, za Českou republiku byl vytvořen umělý podíl ve výši 138 podniků, tj 0,9 % v rámci EU-27. Veškerá usuzování o výsledcích tak byla korektní, tedy se zohledněním disproporcí ve zúčastněných zemích.

V několika vybraných otázkách průzkumu se řešily i oblasti vyjádřené v peněžních jednotkách (obrat, export, marketingový rozpočet), proto je zapotřebí zmínit použitý směnný kurz měny České republiky k měně EU. V přímé podobě vyjádření této relace jde o **27,680 665 Kč/€**.

3.3.3 Typologie zahrnutých podniků

Podniky zahrnuté do průzkumu (s ohledem na vážení dat) lze z hlediska typologie rozčlenit do tří skupin, a to na nezávislé, závislé na podniku jiném a také na nefinanční podniky jako jsou nadace či asociace. Bližší údaje poskytuje níže uvedená tabulka č. 16, která na základě získaných dat poukazuje na fakt, že většina do průzkumu zahrnutých podniků byla nezávislá, tj. v ČR se jedná o 96,87 % a v EU-27 o 92,33 % takovýchto podniků.

Tabulka 16 Počet podniků podle zvolené typologie v ČR a v EU-27

Typ podniku	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Nezávislý	413	17	3	433	96,87	11 592	1 005	141	12 738	92,33
Podřízený	0	1	0	1	0,22	509	102	37	648	4,70
Neziskový/polostátní	10	1	0	11	2,46	297	47	12	356	2,58
Nezjištěno	2	0	0	2	0,45	45	9	0	54	0,39
Celkem	425	19	3	447	100,00	12 443	1 163	190	13 796	100,00

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

V následujících šesti kapitolách byla provedena analýza dat z provedeného průzkumu se zaměřením na oblasti:

- vývoj obratu;
- zaměstnanost;
- překážky rozvoje podnikatelské činnosti;
- možnosti uplatnění na společném trhu;
- obrat podniků z exportu;

- zhodnocení konkurenceschopnosti.

3.3.4 Obrat v podnikatelské činnosti

U MSP zahrnutých do průzkumu byl zjišťován dosažený obrat v roce 2005, který byl členěn do šesti kategorií. Jak uvádí následující tabulka, nejvíce z dotázaných podniků za ČR zastupovalo kategorii 150 000 € obratu (53,88 %). Z bližšího pozorování vyplývá, že se na tomto stavu nejvíce podílely mikropodniky. V EU-27 spadala nejvyšší četnost odpovědí do kategorie 150 000 – 500 000 € obratu (29,67 %). Je však vhodné upozornit, že v tabulkách jsou uváděny procentické podíly ze získaných vyjádření. Podniky, které neodpověděly, jsou v poznámce uvedeny pod příslušnou tabulkou.

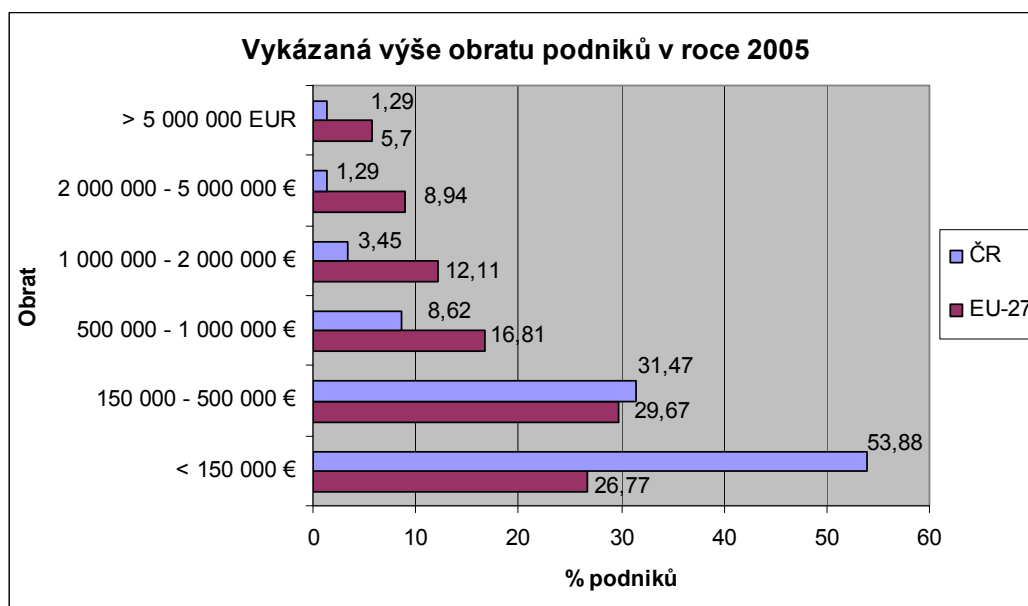
Tabulka 17 Výše dosaženého obratu MSP v roce 2005 v ČR a v EU-27

Výše obratu v roce 2005	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
< 150 000 €	124	1	0	125	53,88	1 740	19	1	1 760	26,77
150 000 - 500 000 €	70	3	0	73	31,47	1 866	82	3	1 951	29,67
500 000 - 1 000 000 €	17	3	0	20	8,62	1 000	103	2	1 105	16,81
1 000 000 - 2 000 000 €	6	2	0	8	3,45	638	150	8	796	12,11
2 000 000 - 5 000 000 €	1	1	1	3	1,29	403	162	23	588	8,94
> 5 000 000 €	2	0	1	3	1,29	187	110	78	375	5,70
Celkem zodpovědělo	220	10	2	232	100	5 834	626	115	6 575	100

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: Za ČR nezodpovědělo 216 podniků, za EU-27 pak 7 220 podniků.

Z grafu č. 11 je patrné, že nejvyšší procento mikropodniků, malých a středních podniků vykazovalo za rok 2005 obrat do 150 000 €. S rostoucí hranicí se snižovalo procento jejich zastoupení. V rámci EU-27 se nacházela v těsném závěsu za nejvyšší koncentrací odpovědí podniků 150 000 – 500 000 € kategorie do 150 000 €. U obou sledovaných skupin byly nejnižší četnosti pozorovány v kategorii nad 5 000 000 €.



Obrázek 11 Vykázaná výše obrátu MSP v roce 2005 za ČR a EU-27

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Dále byl zjišťován výhled obrátu pro následující rok 2006. Ze získaných dat vyplývá, že šlo v podstatě o předpoklad stejného průběhu obou sledovaných kategorií (ČR i EU-27).

Tabulka 18 Předpokládaná výše obrátu MSP v roce 2006 v ČR a EU-27

Výše obrátu v roce 2006	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
< 150 000 €	128	1	0	129	52,23	1 759	19	1	1 779	26,24
150 000 - 500 000 €	76	4	0	80	32,39	1 921	79	2	2 002	29,52
500 000 - 1 000 000 €	16	3	0	19	7,69	987	96	3	1 086	16,02
1 000 000 - 2 000 000 €	11	2	0	13	5,26	667	164	7	838	12,36
2 000 000 - 5 000 000 €	1	1	1	3	1,21	475	170	22	667	9,84
> 5 000 000 €	2	0	1	3	1,21	211	119	79	409	6,03
Celkem zodpovědělo	234	11	2	247	100	6 020	647	114	6 781	100

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: Za ČR neurčilo 202 podniků, za EU-27 7 015 podniků.

Zjištění, že více, jak 40 % podniků v ČR očekávalo růst a i přibližně stejný počet stagnaci vývoje jejich obrátu v roce 2007 se vcelku shodovalo s výsledky dosaženými za EU-27. Pouhých 13 % dotázaných podniků vidělo vyhlídky do budoucna spíše nepříznivě, což je v podstatě pozitivní zjištění.

Tabulka 19 Předpoklad obrátu MSP v roce 2007 oproti roku 2006

Stanovisko pro rok 2007	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Růst	152	7	2	161	42,93	4 948	552	108	5 608	45,72
Beze změny	154	8	1	163	43,47	4 478	417	54	4 949	40,35
Dojde k poklesu	49	2	0	51	13,60	1 596	98	15	1 709	13,93
Celkem zodpovězeno	355	17	3	375	100	11 022	1067	177	12 266	100

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: Za ČR nevedlo 73 podniků, za EU-27 nevedlo 1 530 podniků.

3.3.5 Vývoj zaměstnanosti

Dotazování manažeři podniků byli také vyzváni k tomu, aby uvedli informace o evidovaných počtech stálých zaměstnanců i osob na zkrácený pracovní úvazek v roce 2005, 2006 a výhledově sdělovali svá stanoviska, jaký počet zaměstnanců plánují mít v roce 2007. Z následujícího tabulkového vyjádření lze vyčíst skutečnost, že v rámci ČR i EU-27 byli zaměstnáváni po oba roky v mikropodnicích v průměru **4** zaměstnanci, v malých podnicích **20** zaměstnanců a ve středních podnicích **99** zaměstnanců.

Tabulka 20 Vývoj počtu zaměstnanců v MSP v roce 2005 a 2006 za ČR a EU-27

Průměrný počet zaměstnanců	Mikro			Malé			Střední		
	2005	2006	06/05	2005	2006	06/05	2005	2006	06/05
ČR	3,79	4,14	9,23	20,27	19,4	-4,29	96,56	98,43	1,94
EU-27	4,09	4,31	5,38	20,5	20,91	2,00	99,7	102,69	3,00

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: nezahrnuty podniky, které nevedly žádnou odpověď.

Změny, které manažeři všech tří velikostních kategorií podniků očekávali s výhledem na rok 2007 nejsou tak markantní. V rámci ČR se usuzovalo na zachování stávajícího stavu ze 75,12 % či na případný růst ve výši 16,82 %. V prostředí EU-27 bylo záměrem zachovat aktuální stav v 71,17 % případů, zvýšení počtu zaměstnanců zamýšlelo 18,74 % dotázaných.

Tabulka 21 Očekávané změny ve vývoji zaměstnanosti v roce 2007 za ČR a EU-27

Stanovisko pro rok 2007	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Růst	68	4	1	73	16,82	2 211	248	48	2 507	18,74
Beze změny	312	12	2	326	75,12	8 686	734	99	9 519	71,17
Dojde k poklesu	33	2	0	35	8,06	1 158	154	37	1 349	10,09
Celkem zodpovězeno	413	18	3	434	100	12 055	1136	184	13 375	100

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: Za ČR nezodpovědělo 12 podniků, za EU-27 pak 420 podniků.

3.3.6 Překážky bránící rozvoji podnikatelské aktivity

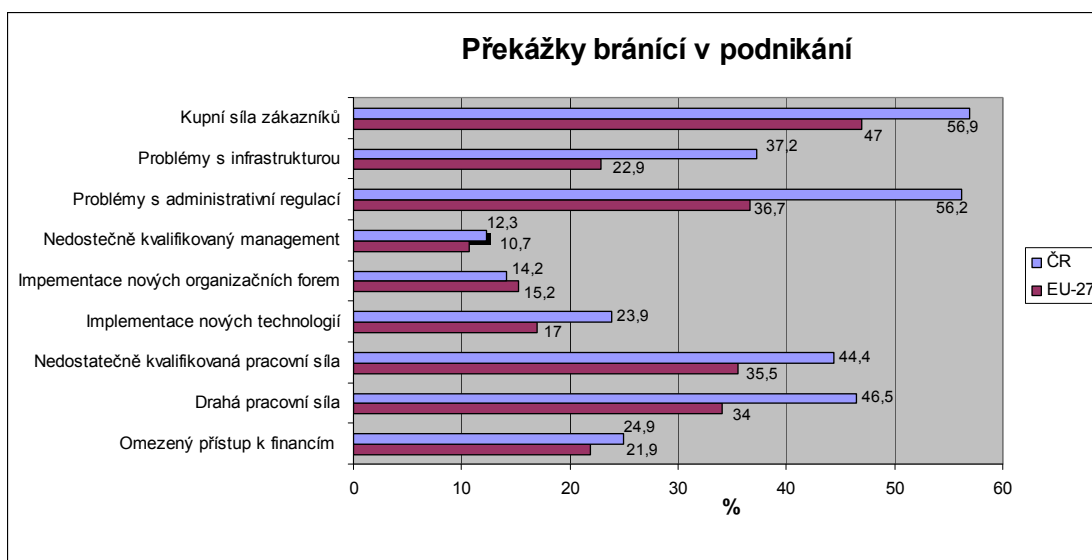
V této části průzkumu byla pozornost věnována devíti potencionálním bariérám, které nejčastěji postihují MSP, jednalo se tedy o:

- omezený přístup k finančním prostředkům;
- přílišné náklady na pracovní sílu;
- nedostatečně kvalifikovanou pracovní sílu;
- implementaci nových technologií;
- implementaci nových organizačních forem;
- nedostatečně kvalifikovaný management;
- problémy s administrativní regulací;
- problémy s infrastrukturou (plyn, elektřina, silniční síť);
- problémy s kupní silou zákazníků.

Manažeři jednotlivých podniků zde vypovídali o tom, zda se jich tato omezení týkají a zda jim v posledních dvou letech také čelili. Čili došlo k objasnění toho, jak vnímají výše zmíněné překážky a zda očekávají jejich umírnění případně zostření (vyjadřovali se u každé možnosti).

Nejzávažnější překážky podnikání, s nimiž se manažeři MSP setkali (v průzkumu odpověděli „Ano“ na určitý typ bariéry) za poslední dva roky jsou pak vyjádřeny v následujícím grafu č. 12. Je zde patrné, že největší procento dotázaných (56,9 %) v ČR vnímalo jako zásadní bariéru nedostatečnou **kupní sílu zákazníků** a také problémy s **administrativní regulací**, na nichž se shodli v 56,2 % případů. Naopak nejméně se obávali možnosti špatné implementace organizačních struktur (14,2 %), či že by ve vedení podniku spočinul nedostatečně schopný manažer (12,3 %).

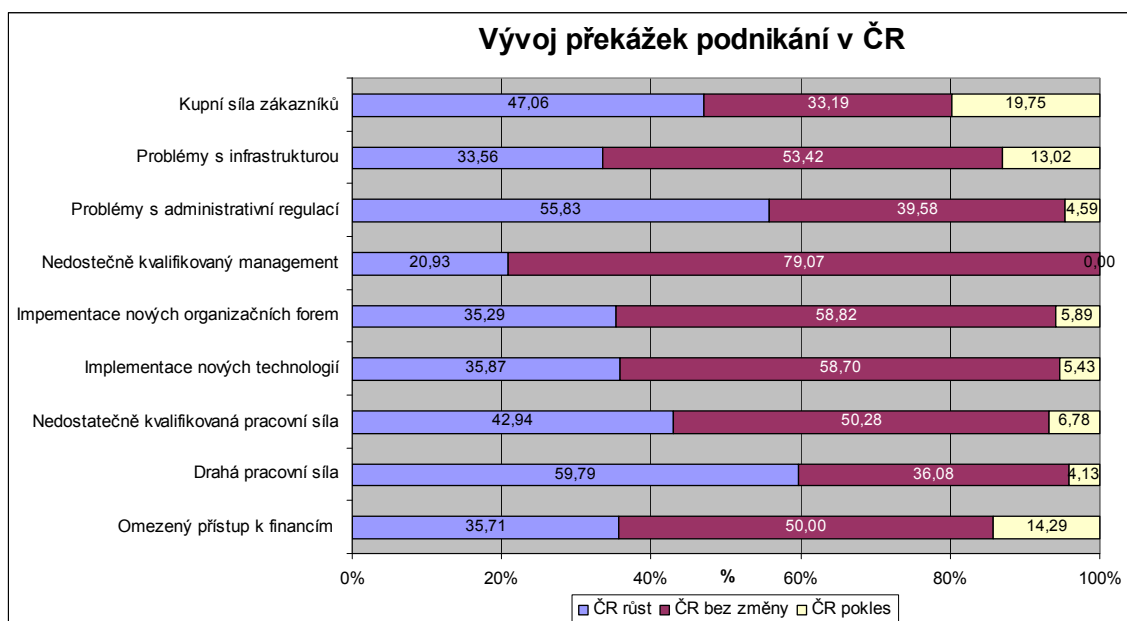
V prostředí EU-27 byla největší obava spatřována taktéž v **kupní síle zákazníků** (47 % dotázaných). Na dalších pozicích vcelku bez rozdílu lze uvést problémy s **administrativní regulací** (36,7 %), s **nedostatečně kvalifikovanou pracovní silou** (35,5 %) a **vysokými náklady na její zajištění** (34 %).



Obrázek 12 Nejčastější překážky bránící v podnikání za ČR a EU-27 v letech 2005 a 2006 v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

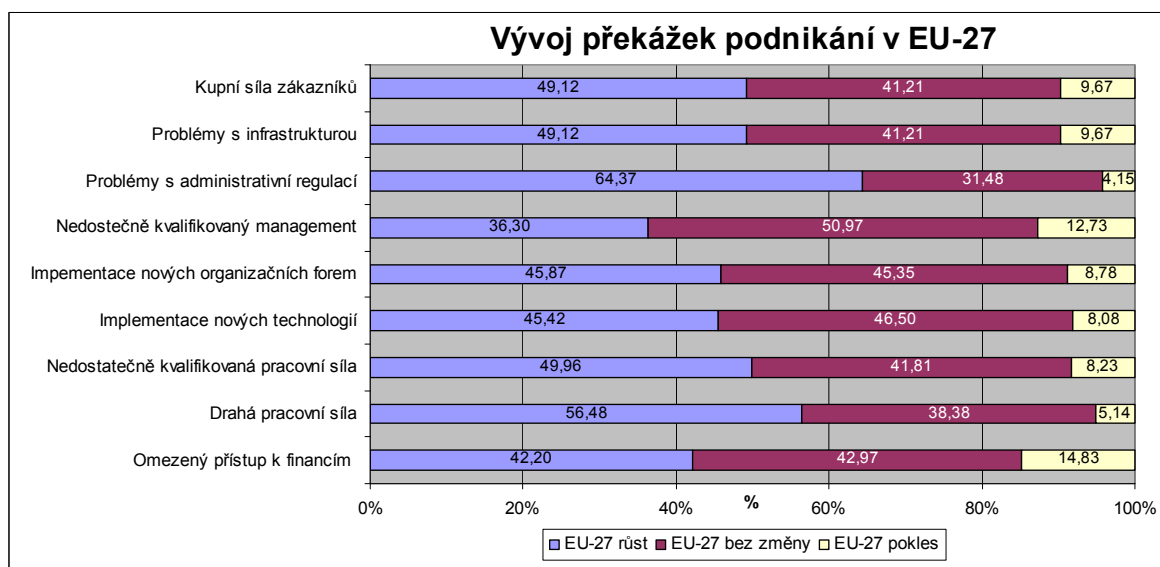
Vzhledem ke zmapovaným skutečnostem, tedy když bylo zjištěno, ve kterých oblastech vidí podnikatelé největší problémy pro realizaci své činnosti, jevílo se jako zajímavé a vhodné položit otázku, **zda v posledních dvou letech (rok 2005 a 2006) zaznamenali nějakou změnu ve vývoji**. Jak je patrné na následujícím grafu, v ČR největší růst komplikací podnikatelé spatřovali (ti, kteří na otázku odpověděli) ve vývoji **nákladů na pracovní sílu** (59,79 %) a v oblasti **administrativní regulace** (55,83 %). Vývoj převážně beze změn byl zaznamenán, tedy v podstatě stejná úroveň překážek za uplynulé období vnímaná podnikateli, u úrovně kvalifikace českých manažerů (79,07 %).



Obrázek 13 Vnímání změny překážek MSP za roky 2005 a 2006 v ČR v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

V prostředí EU-27 se výsledky procenticky mírně odlišují. Největší nárůst překážek za sledované období vykázali dotázaní podnikatelé také v **nákladech na pracovní sílu** (56,48 %) a především pak u **administrativní regulace** (64,37 %). Stagnační vývoj je nejčastěji zaznamenán u nedostatečně kvalifikovaného managementu (50,97 %).



Obrázek 14 Vnímání změny překážek MSP za roky 2005 a 2006 v EU-27 v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

U podnikatelů, kteří uvedli, že **administrativní regulace již nepředstavuje takovou hrozbu pro podnikání**, tudíž označili variantu „pokles“ (jednalo se o 4,59 % podnikatelů v ČR a o 4,15 % podnikatelů v EU-27), byla položena doplňující otázka, a sice **čím si myslí, že je to způsobeno**. V ČR byla jejich domněnka vysvětlována ze 72 % právě tím, že došlo ke zlevnění a usnadnění komunikace mezi podnikateli a úřady především v důsledku uplatňování **e-governmentu**. V EU-27 byla příčina spatřována z 22 % v poklesu regulačních závazků, z 26 % **lepší a snazší implementací regulačních opatření úřady** a z 33 % díky e-governmentu, 19 % se nevyjádřilo.

Tabulka 22 Vnímání změny v administrativní regulaci za roky 2005 a 2006 v ČR a EU-27

Administrativní regulace	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Růst	129	4	1	134	55,83	2 761	305	50	3 116	64,37
Beze změny	90	4	1	95	39,58	1 381	119	24	1 524	31,48
Došlo k poklesu	11	0	0	11	4,59	182	17	2	201	4,15
Celkem zodpovězeno	230	8	2	240	100,00	4 324	441	76	4 841	100,00

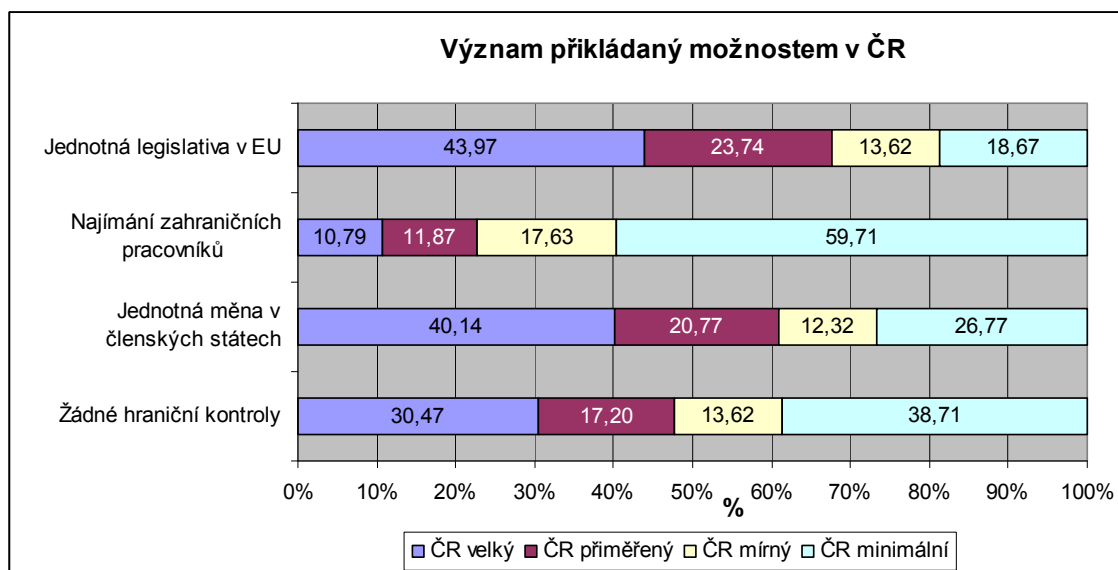
Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: Za ČR nezodpovědělo 5 podniků, za EU-27 nezodpovědělo 62 podniků.

3.3.7 Možnost uplatnění na vnitřním trhu EU

Následně se průzkum ubíral ke zjišťování vnímání možností uplatnit se na vnitřním trhu zmíněnými podniky. Pozornost směřovala k analýze toho, jaké možnosti by mohl nabídnout vnitřní trh a zda je pro podniky důležité moci tyto možnosti využívat.

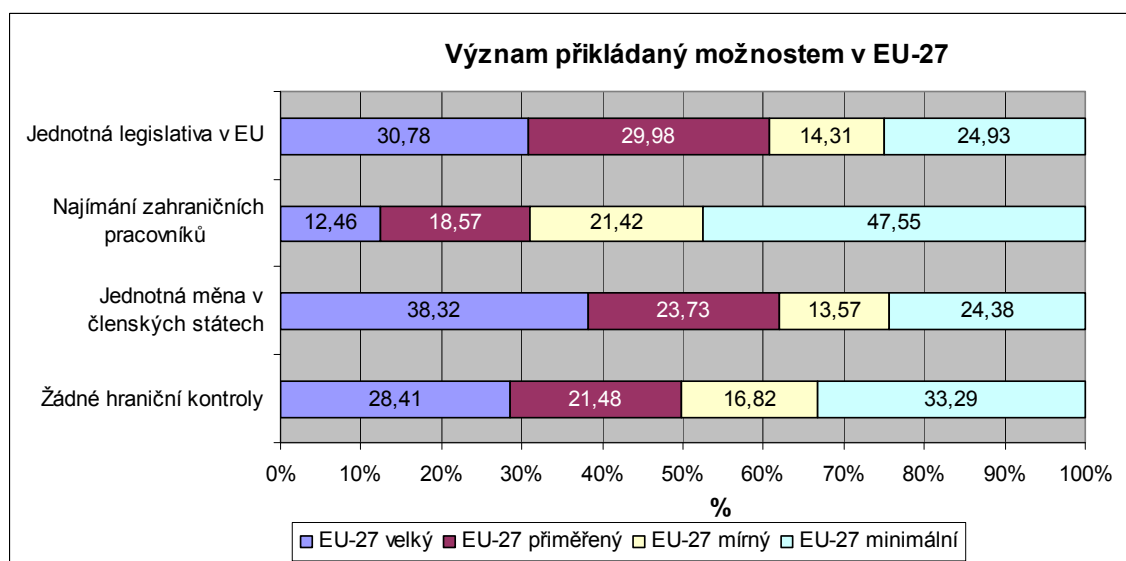
V následujícím grafu č. 15 je popsána názorová skladba našich MSP na to, zda jsou pro ně čtyři níže uvedené možnosti (díky kterým by byla reálná šance snadněji podnikat) významné při uplatnění se na vnitřním trhu EU. Z uvedených odpovědí vyplynulo, že téměř polovina spatřovala největší význam v **odstranění roztržitosti legislativy** (43,97 %), tedy vytvoření jednotného transparentního systému. Také 40,14 % dotázaných kladlo patřičnou váhu na **zavedení jednotné měny**. Toto se týkalo především malých podniků, které svou produkci exportují do zahraničí a časté výkyvy měnového kurzu pro ně představují hrozbu. Nejnižší váhu přikládali čeští podnikatelé k najímání zahraničních pracovníků, jakožto možnosti, jak lépe podnikat na vnitřním trhu EU (59,71 %). Tato pracovní síla nebývá nikterak kvalifikovaná, což by mohlo vyžadovat zvýšené náklady na jejich dodatečné vzdělávání.



Obrázek 15 Význam možností pro české MSP na vnitřním trhu EU v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Dotázaní podnikatelé v rámci EU-27 kladli důraz na možnost jak **zavedení společné měny ve všech členských státech EU** (38,32 %), tak na možnost vytvoření **společné evropské legislativy** (30,78 %). Zde však téměř stejné procento odpovědělo, že nemá pro jejich lehčí uplatnění na společném trhu žádný význam. Pro to, aby si ulehčili přístup na jednotný trh, neviděli nikterak zásadní význam v alternativě najímat zahraniční pracovníky (47,55 %).



Obrázek 16 Význam možností pro MSP z EU-27 na vnitřním trhu EU v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Na otázku, zda spatřují v rámci možnosti přijetí **jednotné legislativy u technických standardů** (de facto regulace na národní úrovni přejde na úroveň unijní) nějaké **výhody pro své podnikání**, v **ČR** odpověděla pouze pětina podnikatelů „Ano“, naproti tomu 68,5 % si domnívalo, že sjednocení technických standardů jim žádné benefity nezajistí, 12,6 % netušilo. V podmínkách **EU-27** je optimističtější již celá jedna třetina, 57,64 % mělo zamítavý názor, necelých 10 % se k otázce postavilo neutrálně.

Tabulka 23 Vyjádření MSP k zavedení jednotných technických standardů v EU za ČR a EU-27

Postoj k jednotné legislativě	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Ano	67	4	1	72	18,90	3 690	353	68	4 111	32,53
Ne	248	11	2	261	68,50	6 547	641	95	7 283	57,64
Vidělo by se časem	46	1	1	48	12,60	1 138	91	13	1 242	9,83
Celkem zodpovězeno	361	16	4	381	100,00	11 375	1085	176	12 636	100,00

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: Za ČR nezodpovědělo 66 podniků, za EU-27 nezodpovědělo 1 159 podniků.

3.3.8 Vývoj exportu podniků

V této části byl průzkum zaměřen na zjišťování vykázaného obratu z exportu v roce 2005. MSP v **České republice** z 93,06 % spadaly do skupiny podniků, které neexportují (v EU-27 je to o něco méně, tj. 91,03 %). Je to způsobeno tedy především jejich velikostí a překážkami, které jim v takovéto činnosti brání. Zhruba z 5 % vytvářely tyto podniky obrat z exportu do výše 150 000 €. V ČR již v dalších kategoriích nebyl zaznamenán žádný pohyb, **za EU-27** lze hovořit o necelém 1 % podniků, které vykazaly v roce 2005 objem exportu v ostatních pěti velikostních kategoriích.

Tabulka 24 Vývoj obratu z exportu MSP v roce 2005 v ČR a EU-27

Výše exportu v roce 2005	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Neexportují	350	10	2	362	93,06	10 334	866	118	11 318	91,03
< 150 000 €	20	2	0	22	5,66	634	62	5	701	5,64
150 000 - 500 000 €	2	1	0	3	0,77	119	25	7	151	1,21
500 000 - 1 000 000 €	2	0	0	2	0,51	76	20	5	101	0,81
1 000 000 - 2 000 000 €	0	0	0	0	0,00	41	18	5	64	0,51
2 000 000 - 5 000 000 €	0	0	0	0	0,00	33	18	9	60	0,48
> 5 000 000 €	0	0	0	0	0,00	12	13	13	38	0,31
Celkem zodpovědělo	374	13	2	389	100,00	11 249	1022	162	12 433	100,00

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn.: Za ČR nezodpovědělo 57 podniků, za EU-27 nezodpovědělo 1 363 podniků.

Na očekávání podniků ve vývoji exportu pro rok 2006 lze dle níže uvedené tabulky nahlížet s dojemem, že nic významného neočekávaly, resp. mělo dojít k mírnému poklesu v ČR i EU-27 v úrovni exportu do 150 000 €.

Tabulka 25 Předpokládaná výše exportu MSP v roce 2006 v ČR a EU-27

Výše exportu v roce 2006	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Neexportují	351	11	1	363	90,75	10 256	856	119	11 231	90,70
< 150 000 €	25	2	0	27	6,75	648	58	5	711	5,74
150 000 - 500 000 €	6	1	0	7	1,75	157	29	6	192	1,55
500 000 - 1 000 000 €	2	1	0	3	0,75	71	23	6	100	0,81
1 000 000 - 2 000 000 €	0	0	0	0	0,00	28	15	5	48	0,39
2 000 000 - 5 000 000 €	0	0	0	0	0,00	34	18	9	61	0,49
> 5 000 000 €	0	0	0	0	0,00	14	12	13	39	0,31
Celkem zodpovědělo	384	15	1	400	100,00	11 208	1011	163	12 382	100,00

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn: Za ČR neodpovědělo 46 podniků, za EU-27 neodpovědělo 1 414 podniků.

S výhledem až do roku 2007 MSP především u nás spíše nepočítaly (ČR – 82,38 % a EU-27 na úrovni 75,16 %). Pouze necelá 2 % dotázaných se domnívala, že by v roce 2007 mělo dojít k poklesu exportu, stabilní vývoj předpokládalo u nás 9,68 % podniků v EU-27 to bylo o 5 % více. S expanzí v tomto roce se počítalo v ČR na úrovni 6,45 % a v EU-27 dokonce na úrovni 8,6 %.

Tabulka 26 Výhled změny exportu MSP v roce 2007 za ČR a EU-27

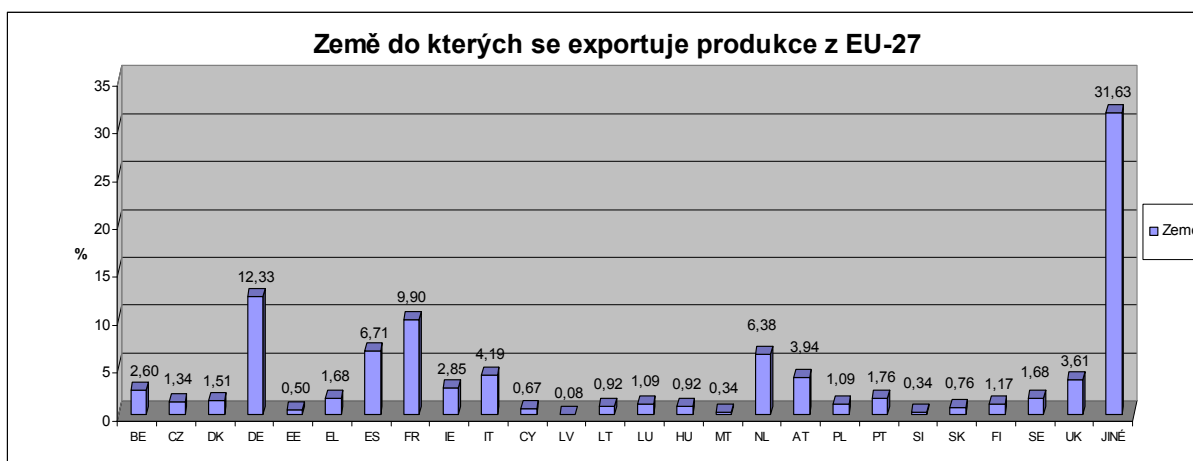
Stanovisko pro rok 2007	ČR					EU-27				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Růst	22	3	1	26	6,45	949	148	42	1 139	8,60
Beze změny	34	4	1	39	9,68	1 708	210	37	1 955	14,77
Dojde k poklesu	6	0	0	6	1,49	175	15	5	195	1,47
Není vytvořen předpoklad	322	9	1	332	82,38	9 129	724	97	9 950	75,16
Celkem zodpovězeno	384	16	3	403	100,00	11 961	1 097	181	13 239	100,00

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn: Za ČR neodpovědělo 43 podniků, za EU-27 neodpovědělo 559 podniků.

Co se týče srovnání českých MSP a jejich vztahu k **exportu do jiných států**, převažovala aktivita na straně mikropodniků, které za sledované období exportovaly především do Německa, Itálie a Rakouska. Malé podniky svou produkci vyvážely do Německa a Rakouska.

V EU-27 se vytvořila mnohem barvitější škála států, do nichž tamní podnikatelé vyváželi svou produkci (25 + jiné). Co do počtu podniků z EU-27 jich odpovědělo 1 192. Z 83,89 % exportovaly mikropodniky, následovaly malé podniky s 12,84 % a nejméně se podílely na exportu střední podniky s pouhými 3,27 %. Nejoblíbenějšími zeměmi pro export pak byly, jak je patrné i na následujícím grafu, Německo (12,33 %), Francie (9,9 %), Nizozemí (6,38 %) či Estonsko (6,71 %). Více jak 31 % exportu však směřovalo do zemí mimo EU.



Obrázek 17 Podíl cílových zemí na dovážené produkci MSP z EU-27 v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Podnikatelé reagovali v daném období na mnohé bariéry, které jim byly **překážkou v reálném exportu**. Těmi stěžejními, na které se průzkum zaměřoval a na něž se i dotazoval s orientací na poslední dva roky, byly dovozní tarify a celní povinnosti v cílové zemi, dále nízké znalosti zahraničního trhu nebo manažerských zdrojů, jazykové bariéry, jiné směrnice v zemích EU, odlišná právní regulace v neunijních státech, nízký kapitál potřebný k podnikání, nebo nakonec fakt, že příslušná produkce nebyla jednoduše vhodná k exportu.

Z výsledků průzkumu vyplynulo, že **české MSP** (zodpovědělo 28 podniků) viděly největší překážky v podobě **nízkého kapitálu k podnikání** (32,14 %), odlišující se regulace (17, 86 %), a existujících dovozních tarifů (7,14 %), více jak třetina byla se stávající situací spokojena.

V prostředí **EU-27** podniky (1 009 zodpovědělo) vnímaly nejdramatičtější bariéru **nízké znalosti zahraničního trhu** (14,27 %), komplikace způsobené nízkým kapitálem a dovozními tarify vyšly z průzkumu na úrovni 10 % dotázaných podniků. Je zde však

zajímavé, že celých 40 % podniků v posledních dvou letech žádné závažné překážky exportu nezaznamenaly.

3.3.9 Konkurenceschopnost v rámci podnikatelského prostředí

Poslední oblastí, na kterou byl soustředěn můj zájem, bylo zhodnocení stavu konkurenčního prostředí MSP ČR v porovnání s EU-27. Následující tabulka se zaměřuje na vývoj konkurence na trhu (posílení či oslabení) během posledních dvou let ve vztahu k těmto podnikům a jasně nám říká, že v **66,82 % za ČR a v 62,21 % za EU-27** došlo k **nárůstu a zostření konkurence na trhu**. Pouhá třetina za obě kategorie MSP vnímala její vývoj za stabilní a jen zhruba 6 % mělo na problematiku pozitivní náhled a tvrdilo, že konkurence klesla.

Tabulka 27 Vnímání konkurence MSP v ČR a EU-27 za roky 2005 a 2006

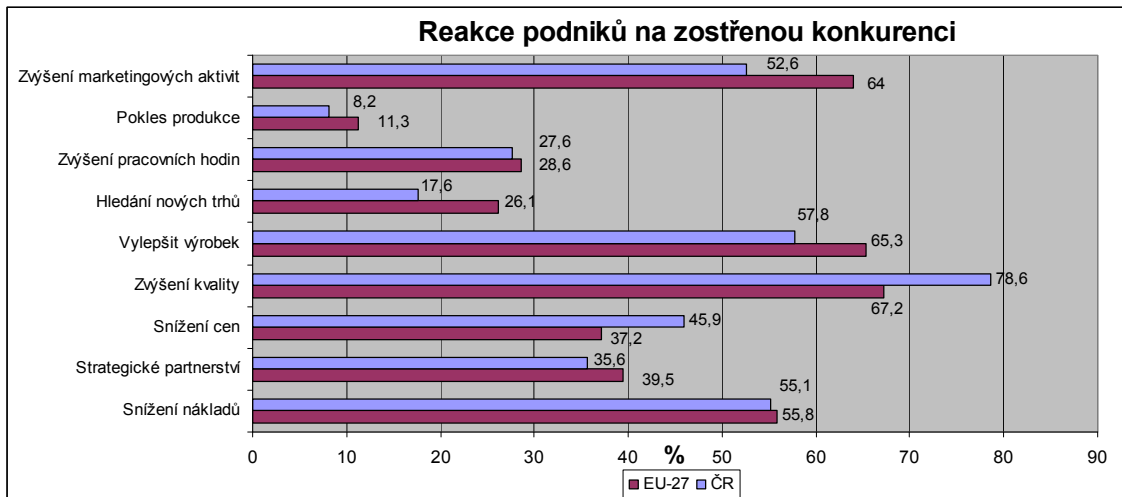
Vývoj konkurence	ČR					EU				
	mikro	malé	střední	Σ	%	mikro	malé	střední	Σ	%
Růst	281	13	2	296	66,82	7 492	702	123	8 317	62,21
Na stejné úrovni	114	4	1	119	26,86	3 863	369	52	4 284	32,04
Pokles	27	1	0	28	6,32	703	56	9	768	5,74
Celkem zodpovězeno	422	18	3	443	100,00	12 058	1 127	184	13369	100,00

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Pozn: Za ČR neodpověděly 4 podniky, za EU-27 neodpovědělo 427 podniků.

Pakliže dojde ke zostření konkurence, čímž podniky logicky musí počítat i s nižšími zisky, je nasnadě přijmout vhodná opatření. To, **jakými opatřeními by disponovaly**, byla i otázka v realizovaném průzkumu. Z výsledků vyšly zajímavé závěry. V **ČR** se podniky domnívaly, že pro udržení se na trhu je dobré **zvolit cestu zvyšování kvality** (78,6 %), dále **vylepšovat stávající výrobek – tj. inovovat** (57,8 %), co do názorového zastoupení, na třetím místě se umístila alternativa **snížovat náklady** (55,1 %). Jako nejméně vhodné považovali naši podnikatelé snižování produkce.

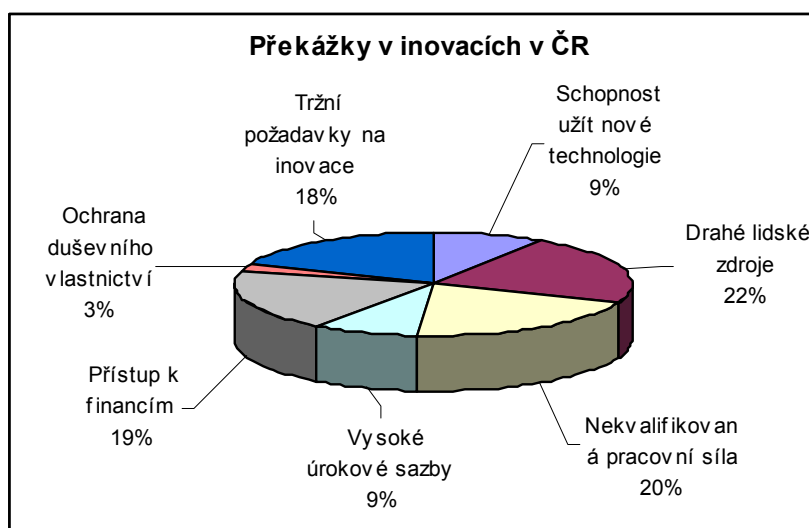
V **EU-27** vyjádřilo nejvíce podniků (67,2 %) v této otázce názor, že by si svou konkurenceschopnost také snažily zachovat prostřednictvím **zvyšování kvality**, což bylo určitě dobré rozhodnutí. Následně zvolily alternativu **vylepšování výrobků** (65,3 %), případně by se přikláněly k možnosti vyvíjet **intenzivnější marketingové aktivity** (64 %).



Obrázek 18 Reakce podniků v ČR a EU-27 na zostřenou konkurenci v %

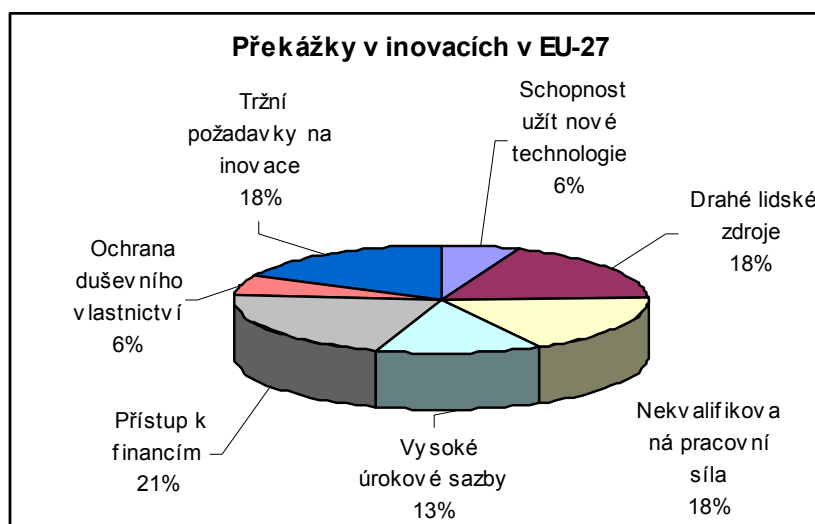
Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

Se **schopností inovovat** – jakožto druhé názorově nejvíce zastoupené možnosti, jak čelit zostřené konkurenci – je však spojena **řada překážek**. Na základě analýzy dat jsem zjistila i to, jak v posledních dvou letech podniky vnímaly tyto překážky. Z grafu č.19 a č. 20 je zřejmé, že v **ČR** byly tou největší komplikací **drahé lidské zdroje** (22 %), **nekvalifikovaná pracovní síla** (20 %) a **přístup k finančním prostředkům** (19 %). V **EU-27** dominoval **obtížný přístup k financím** (21 %), na následujících třech pozicích na úrovni 18 % spočinuly **tržní požadavky na inovace**, **nekvalifikovaná pracovní síla** a **vysoké náklady na zajištění lidských zdrojů**.



Obrázek 19 Vnímání překážek inovací v ČR v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.



Obrázek 20 Vnímání překážek inovací v EU-27 v %

Zdroj: [31, 32], vlastní úpravy.

3.3.10 Zhodnocení průzkumu a návrh opatření ke zlepšení podmínek podnikání v ČR

Na základě analýzy dat, jež jsem měla prostřednictvím průzkumu „Analysis of competitiveness – Observatory survey 2007“, k dispozici, jsem došla k zajímavým poznatkům, které mi pomohly nalézt odpovědi na vznesené hypotézy v kapitole 3.3, a které bych zde shrnula.

Nejen velké, ale i MSP upíraly a do budoucna dále budou svou pozornost upírat k **vývoji obratu za svou podnikatelskou činnost**, a proto není nepochopitelné, že se touto charakteristikou zabýval realizovaný průzkum. Z analýzy dat jsem dospěla ke zjištění, že největší měrou spadaly v roce 2005 na základě reálně vykázaných a manažery poskytnutých údajů české MSP do kategorie obratu „do 150 000 €“ (53,8 %) v menší míře (31,47 %) do kategorie „150 000 – 500 000 €“. V návaznosti na tuto skutečnost jsem odvodila i fakt, že takovýto vývoj byl předurčen i v roce 2006, a to s tím, že pro rok 2007 byl plánován nárůst obratu, případně jeho stagnace. Pokles si MSP vcelku nepřipouštěly (13,6 %). Z tohoto tedy plyne doporučení zaměřit pozornost v dalších letech na zvýšení svého obratu – směrem spíše ke kategorii 150 000 – 500 000 €, ostatně jak je patrné v porovnání s EU-27, kde jsou obě zmíněné kategorie již na stejné téměř 30% úrovni (lze tedy usuzovat o nestejném podílu obratu MSP za ČR a EU-27, čímž je *hypotéza č. 1 vyvrácena*). Bude-li tento trend pokračovat i do budoucna, jsou zde reálné předpoklady k zajištění prosperity a životaschopnosti těchto podniků.

Každý podnik je povinen **zajistit si dostatek kvalitních zaměstnanců** proto, aby mohl ve stanovených termínech a objemech realizovat svou produkci. V České republice i EU-27 bylo v letech 2005 a 2006 v průměru zaměstnáváno v kategoriích „mikropodnik“, „malý podnik“, „střední podnik“ 4, 20 a 99 zaměstnanců. V následujícím roce chtěly podniky tento stav v převážné většině případů (75 %) zachovat, tj. *hypotéza č. 2 vyvrácena*. Zde je tedy vytvořen jakýsi prostor k přehodnocení situace a možnosti najímat do budoucna více pracovníků, čímž by si mohly zajistit vyšší produkci.

Podnikání není samo o sobě jednoduché, neboť k výkonu této činnosti je zapotřebí notná dávka odvahy a odhodlanosti čelit **mnohým překážkám, bariérám a omezením** ať už ze strany státu, zaměstnanců nebo zákazníků. V průběhu sledovaných let 2005 a 2006 se vnímání omezení českými podnikateli projevilo především ve zostřeném názoru na kupní sílu zákazníků (56,9 % dotázaných) a z 56,2 % v nevyhovující administrativní regulaci, z uvedeného zjištění *vyplývá platnost hypotézy č. 3*. Pakliže podnikatelé hovořili o administrativní regulaci jako o překážce, která již postrádá na své vážnosti, minili tím fakt, že došlo v rámci uplatňování e-governmentu ke snazší komunikaci mezi podnikateli a úřady. Ke zlepšení vnímání administrativních překážek, nebo spíše k jejich odbourávání v budoucnu bych viděla řešení ve snižování regulačních opatření a závazků ze strany státu (méně norem a předpisů upravujících podnikání), které našim podnikům brání v provozování činnosti a jsou v určitých případech – řekla bych – i neadekvátní.

Zájem každého podniku by měl směřovat k myšlenkám o tom, **jakým způsobem se udrží na vnitřním trhu** a obtojí v konkurenci. Proto i informace týkající se toho, jaké **možnosti** by čeští podnikatelé preferovali a uvítali za účelem usnadnění tohoto jejich působení jsou přínosné. Analýza dat mi jasně poukázala na to, že v zájmu našich podnikatelů by nejvíce bylo zavést jednotnou legislativu v EU. Zde v této chvíli harmonizace norem na jednotlivých úrovních členských států a EU v podstatě probíhá. Dále spatřovali přínos v zavedení společné měny. Tento požadavek doposud v rámci ČR nebyl naplněn, předpokládané vyhlídky směřovaly k roku 2012, avšak vlivem finanční krize, která zasáhla de facto celý svět v roce 2008, přijetí ještě více oddálí. V prostředí EU-27 došlo k záměně pořadí upřednostňování výše zmíněných dvou priorit, čímž byla *hypotéza č. 4 vyvrácena*.

V důsledku své velikosti **MSP de facto nejsou příliš zainteresovány v exportu**. Tuto skutečnost potvrzují i výsledky analýzy dat za rok 2005, z níž vyplynulo, že více jak 93 % těchto podniků nemělo žádný vykázaný export. Pouze necelých 6 % vykazovalo export do výše

max. 150 000 €. V roce 2006 byla očekávání MSP totožná s vývojem výše popsaným a co je zajímavé, pro rok 2007 ani nevytvářely žádné výhledy (82,38 % podniků). Jako nejvýraznější překážka, která brání podnikům začít s exportem, byl identifikován nízký kapitál v podniku, čímž došlo k *vyvrácení hypotézy č. 5*. Domnívám se, že pozitivního vývoje by bylo dosaženo větší finanční podporou a garancemi na úvěry ze strany státu.

Při celkovém **zhodnocení konkurence, které MSP neustále čelí**, jsem pak došla k výsledku, že za poslední dva roky (2005 a 2006) vskutku zaznamenaly výrazný nárůst a zostření konkurence (66,82 %), stabilní přišel její vývoj necelé třetině. Opatření, jimiž musí podniky ke snížení konkurence disponovat, se vztahovala dle zjištěných názorů v první řadě ke strategii zvyšování kvality (78,6 %) a vylepšováním výrobků – inovace (57,8 %), *tj. hypotéza č. 6 potvrzena*. Takovéto inovace však v sobě skýtají řadu překážek, nejčastěji šlo o nákladné lidské zdroje (22 %), nekvalifikované pracovníky (20 %) a problémy se splněním náročných tržních požadavků na inovace (18 %). Věřím, že v inovacích je ukryt klíč dalšího rozvoje na vnitřním trhu, avšak v roce 2005, 2006 i nyní právě za cenu vyšších nákladů. Každopádně se domnívám, že by se české MSP měly ubírat touto cestou.

Závěr

Na malé a střední podniky působí v ekonomice celá řada vlivů a faktorů, které v konečném souhrnu tvoří tzv. podnikatelské prostředí, na jehož stavu do značné míry závisí úspěšnost podnikání. V České republice došlo k jeho výrazné změně s přistoupením do Evropské unie v květnu v roce 2004, neboť na jednu stranu získaly naše malé a střední podniky patřičnou sounáležitost s těmi unijními, na druhé však byly nuceny čelit zosílené, na vyšších nárocích založené, konkurenci.

Vlivem těchto skutečností a řady dalších bariér i v současné době se v tomto prostředí vyskytujících, jako je např. nízká motivace k zahájení podnikání, nepřehledně nastavený daňový systém či obtížná vymahatelnost práva, se jevílo jako velmi vhodné zanalyzovat toto prostředí a zjistit, jak podniky vnímají jednotlivé bariéry a též jakými nástroji bojují s konkurencí.

Základem pro analýzu vývoje malých a středních podniků i prostředí, ve kterém působí, se mi staly statistiky Ministerstva průmyslu a obchodu ČR z let 2002 – 2007, členící data na fyzické osoby, právnické osoby a odvětví. Druhým zdrojem pak byl dotazník Analysis of competitiveness – Observatory survey 2007, na jehož základě došlo ke zhodnocení vývoje v letech 2005 – 2007 v oblasti tvorby obratu a zaměstnanosti podniků, předpokladů jejich rozvoje, možností uplatnění na vnitřním trhu, vnímání konkurence a návrhů opatření pro boj s konkurencí. Na základě použité vědecké metody – **kvantitativní analýzy** – mnou byla ze zjištěných souvislostí navržena opatření k rozvoji podnikatelského prostředí v České republice.

Z analýzy dat, charakterizujících vývoj malých a středních podniků v České republice vyplynulo, že vykazují ve sledovaném období let 2002 – 2007 soustavný růst svého počtu, s převahou fyzických osob – podnikatelů, a to především v odvětví služeb, načež tvoří více jak 99 % všech podnikatelských subjektů u nás. Podobný trend byl vysledován i v celkovém vývoji počtu zaměstnanců těchto podniků, avšak zde vykazují růstovou tendenci právnické osoby, naopak počet zaměstnanců u fyzických osob soustavně klesá. Malé a střední podniky zajišťují práci v české ekonomice více jak polovině všech zaměstnanců, což je pozitivní zjištění a domnívám se, že se do budoucna bude růstový trend projevovat nejen ve stavebnictví, ale i v dalších odvětvích jako jsou služby a obchod.

Tyto podniky se ve sledovaném období podílely více jak z poloviny na tvorbě celkové účetní přidané hodnoty s tendencí mírného růstu a rasantně větší participací na straně právnických osob. Ve vztahu k odvětvím, na tvorbě účetní přidané hodnoty nejvíce se podílejících, bylo mnou zjištěno, že od roku 2004 vykazuje výrazný růst sektor průmyslu a služeb. Neméně důležité jsou i výdaje malých a středních podniků na investice, jejichž podíl v rámci celé ekonomice zaujímá těsnou nadpoloviční většinu. Z analýzy je též patrná růstová tendence, především pak u právnických osob a sektoru služeb. Na základě tohoto zhodnocení se domnívám, že pro další rozvoj se jako adekvátní jeví opatření z pohledu posílení iniciativ státu. Ačkoliv od roku 2008 již nejsou státem vyhlašovány finanční programy podpory malého a středního podnikání, bylo by možno řešení hledat ve snížení administrativních překážek při zakládání podniků či zlehčení nepřehledného daňového systému.

Na základě provedené analýzy dat u průzkumu Observatoře pro malé a střední podniky při Evropské unii mnou bylo zjištěno, že obrat dotázaných podniků v České republice je za rok 2005 (i výhledově v letech 2006 a 2007) prozatím na nižší úrovni, než-li v EU-27. Doporoučením může tedy být zaměřit pozornost v dalších letech k vyšší kategorii obratu prostřednictvím zkvalitňování výroby, tj. přiblížit se k EU-27. Bude-li tento trend pokračovat, je možné předpokládat i růst těchto podniků.

Zajištění si zaměstnanců bylo dle provedené analýzy v letech 2005 – 2007 otázkou konstantního vývoje jak u nás, tak v EU-27, čímž se naskýtá prostor pro možnost najímání nových pracovníků v budoucnu, např. v souvislosti se zvyšováním výroby.

Také byly z analýzy odvozeny největší překážky v podnikatelské činnosti u našich podnikatelů, tj. především nízká kupní síla zákazníků a nevhodná administrativní regulace. Relevantní možností, která by mohla vést ke snížení této zátěže, se jevila podnikatelům alternativa snižování počtu regulačních závazků ze strany státu, s čímž také souhlasím.

Možností, která by nejvíce usnadnila našim malým a středním podnikům působení na vnitřním trhu, byla vyhodnocena alternativa zavedení jednotné legislativy v EU. Dotazovaní také vyhodnotili nízký kapitál v podniku jakožto největší bariéru exportu. Při působení na trhu čelily naše podniky v průběhu let 2005 – 2007 zvyšující se konkurenci a opatření, která by ve vztahu k ní považovaly přijmout za adekvátní, byla zaměřena na zvýšení kvality výroby a inovace. V tomto směru bych dala podnikům za pravdu a doporučovala jim smýšlet tak

i v budoucnu, neboť růst české ekonomiky je prvořadě determinován aktivitami z oblasti inovací.

Na základě výše popsaných skutečností, které analyzuji jak vývoj tak i prostředí, ve kterém se české malé a střední podniky nacházejí, jsem charakterizovala současné trendy vývoje malých a středních podniků a následně doplnila existující informace o mé vlastní závěry, z čehož se domnívám, že stanoveného cíle bylo v diplomové práci dosaženo.

Použitá literatura

- [1] BARROW, C. *Základy drobného podnikání*. Praha : Grada, 1995. 198 s. ISBN 80-7169-232-8.
- [2] HAMER, E. *Das Mittelständische Unternehmen*. Stuttgart : Poeschle Verlag, 1987.
- [3] KADEŘÁBKOVÁ, A. a kol. *Ročenka konkurenceschopnosti České republiky 2006-2007*. Praha : Linde, s. r. o., 2007. 562 s. ISBN 80-86131-64-5.
- [4] KIRZNER, I. M. *Discovery and the Capitalist Process*. Chicago : The University of Chicago Press, 1985. 192 s. ISBN 978-0226437774.
- [5] KIRZNER, I. M. *Perception, Opportunity and Profit, Studies in the Theory of Entrepreneurship*. Chicago : The University of Chicago Press, 1979. 274 s. ISBN 978-0226437736.
- [6] LEIBENSTEIN, H. Entrepreneur and Development. In *American Economic Review, Papers and Proceedings*, 1968. č.2. s. 74.
- [7] MANDYSOVÁ, I. Teoretická východiska podnikání. In *Scientific Papers of the University of Pardubice – Series D, Faculty of Economics and Administration 13*, Univerzita Pardubice, 2008, s. 126 – 131. ISBN 978-80-7395-149-8.
- [8] MARKOVÁ, V. *Faktory ovlivňující rozvoj malých a středních podniků*. 1. vyd. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 1998. 123 s. ISBN 80-8055-166-9.
- [9] MUGLER, J. *Betriebswirtschaftslehre der Klein- und Mittelbetriebe*. Wien : Springer Verlag, 1993. 292 s. ISBN 978-3211831984.
- [10] ONDŘEJ, J., a kol. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU*. 1. vyd. Praha : C. H. BECK, 2007. 366 s. ISBN 978-80-7179-558-2.

- [11] PORTER, M. E. *The Competitive Advantage of Nations*. New York : Free Press, 1998. 896 s. ISBN 978-0684841472.
- [12] SCHULTZ, T. W. Investment in Entrepreneurial Ability. In *The scandinavian Journal of Economics*, 1980. č. 4. s 443.
- [13] SCHUMPETER, J. *Theorie der Wirtschaftlichen Entwicklung, Leipzig*. Dunker & Humblot, 1912. 548 s. ISBN 978-3-428-11746-8.
- [14] VODÁČEK, L., VODÁČKOVÁ, O. *Malé a střední podniky: konkurence a aliance v Evropské unii*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2004. 192 s. ISBN 80-7261-099-6.

Internetové odkazy

- [15] *7. rámcový program EU – základní dokument* [online]. 2001 [cit. 16. 2. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.cagi.cz/novinka.php?id=171>>.
- [16] *Analysis of competitiveness – Observatory survey 2007* [online]. [cit. 20.3.2009]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/analysis/observatory_en.htm>.
- [17] *Analytical report* [online]. [cit. 8.4.2009]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/analysis/doc/2007/03_analytical_report.pdf>.
- [18] *Co je týden malých a středních podniků?* [online]. [cit. 18.1. 2009]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/entrepreneurship/smeweek/about/index_cs.htm>
- [19] *Evropské a národní programy podpor pro MSP – Příručka Hospodářské komory České republiky* [online]. [cit. 12. 2. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/files/2005/070406_prirucka_inmp_3-07.pdf>.
- [20] *Komunitární programy* [online]. [cit. 16. 2. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/komunitarni-programy>>.

- [21] *Koncepce rozvoje malého a středního podnikání na období 2007 – 2013* [online]. [cit. 15.11.2008] Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument17476.html>>.
- [22] *Konkurenceschopnost* [online]. [cit. 12. 2. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/eupolicies/competitiveness/competitiveness/konkurenceschopnost-683/>>.
- [23] *Malé a střední podniky na prvním místě* [online]. [cit. 20.3. 2009]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/docs/sme_pack_cs_2008_full.pdf>.
- [24] *MSP na prvním místě* [online]. [cit. 10.12.2008]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/docs/sme_pack_cs.pdf>.
- [25] „*Mysli nejdříve v malém*“: *zákon o malých podnicích pro Evropu* [online]. [cit. 31.11.2008]. Dostupné z WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1003&type=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>>.
- [26] *Operační program Podnikání a inovace 2007 – 2013* [online]. [cit. 16. 2. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument12175.html>>.
- [27] *Operační program Podnikání a inovace* [online]. [cit. 7.4. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Podnikani-a-inovace>>.
- [28] *Podpora podnikání v ČR 2007* [online]. [cit. 20.2.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument31820.html>>.
- [29] *Rámcový program Konkurenceschopnost a inovace (CIP)* [online]. [cit. 15. 2. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/komunitarni-programy/rp-konkurenceschopnost-a-inovace-cip/1001690/47825/>>.

- [30] *Realizace Národních programů podpory MSP do konce prosince 2007* [online]. [cit. 20.2.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument38158.html>>.
- [31] *Result tables for each country by size-class and industry (SMEs only)* [online]. [cit. 8.4.2009]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/analysis/observatory_en.htm>.
- [32] *Result tables for EU-27 by size-class and industry (SMEs only)* [online]. [cit. 8.4.2009]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/analysis/observatory_en.htm>.
- [33] *Small Business Act pro Evropu* [online]. [cit. 24.11.2008]. Dostupné z URL: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikatelske-prostredi/small-business-act-pro-evropu/1000520/50000/>>.
- [34] *Vliv kvality lidského kapitálu na konkurenceschopnost české ekonomiky* [online]. [cit. 20.3.2009]. Dostupné z WWW: <http://209.85.129.132/search?q=cache:USYgHWblZiQJ:nb.vse.cz/~zadrazil/op_402/docs/5/Konkurenceschopnost%2520ceskeho%2520lidskeho%2520kapitalu.doc+mezin%C3%A1rodn%C3%AD+konkurenceschopnost+je+schopnost&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>.
- [35] *Zpráva o vývoji MSP a jeho podpoře v roce 2002 – příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků* [online]. [cit. 25.3.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument27322.html>>.
- [36] *Zpráva o vývoji MSP a jeho podpoře v roce 2003 – příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků* [online]. [cit. 25.3.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument27089.html>>.
- [37] *Zpráva o vývoji MSP a jeho podpoře v roce 2004 – příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků* [online]. [cit. 28.3.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument26805.html>>.

- [38] *Zpráva o vývoji MSP a jeho podpoře v roce 2005* – příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků [online]. [cit. 28.3.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument20309.html>>.
- [39] *Zpráva o vývoji MSP a jeho podpoře v roce 2006* – příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků [online]. [cit. 28.3.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument32006.html>>.
- [40] *Zpráva o vývoji MSP a jeho podpoře v roce 2007* – příloha č. 1 Statistika malých a středních podniků [online]. [cit. 28.3.2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument48035.html>>.

Legislativní normy

- [41] Doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003.
- [42] Nařízení Komise č. 364/2004, ze dne 25. února 2004, příloha č. 1.
- [43] Zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky, v platném znění.
- [44] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění.
- [45] Zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

Přílohy

Příloha A: Dotazník - Analysis of competitiveness – Observatory survey 2007

PŘÍLOHA A

Dotazník - Analysis of competitiveness – Observatory survey 2007

Část 1: Základní charakteristiky

1. Jak byste charakterizovali Váš podnik? Je... (možná pouze jedna odpověď')

- Nezávislý.....1
- Podřízený.....2
- Neziskový, např. nadace, sdružení či polostátní podnik.....3
- Nezodpovězeno.....9

2. Jaká je převažující činnost ve Vašem podniku? (kódy dle databáze)

3. Kolik osob, včetně těch které jsou zaměstnávány na zkrácený pracovní úvazek, bylo ve Vašem podniku zaměstnáváno v průměru v roce 2005?

- Napište počet zaměstnaných osob: (1 – 99998):...
- Nezodpovězeno.....99999

4. Kolik osob, včetně těch které jsou zaměstnávány na zkrácený pracovní úvazek, bylo ve Vašem podniku zaměstnáváno v průměru v roce 2006?

- Napište počet zaměstnaných osob:.....
- Nezodpovězeno.....99999

5. Jaká jsou Vaše očekávání v souvislosti s počtem zaměstnanců ve Vašem podniku s výhledem na rok 2007? Dojde k růstu, zachová se stávající stav nebo dojde k poklesu?

- Růst.....3
- Beze změny.....2
- Dojde k poklesu.....1
- Nezodpovězeno.....9

6. Jaký byl roční obrat ve Vašem podniku v roce 2005?

- Pište odpovědi v národní měně:...
- Nezodpovězeno.....99999
- Miliardy
- Milióny
- Tisíce

7. Jaký je očekávaný obrat ve Vašem podniku pro rok 2006?

- Pište odpovědi v národní měně:...
- Nezodpovězeno.....99999
- Miliardy
- Milióny
- Tisíce

8. Jaký očekáváte obrat v roce 2007 vzhledem k roku 2006? Obrat Vašeho podniku v roce 2007 bude

- Růst..... 1
- Beze změny..... 2
- Dojde k poklesu..... 3
- Nezodpovězeno..... 9

9. Patří Váš podnik do řemeslného sektoru (otázka pro IN, BE, DE, FR, IT, LU, AT, PL, SI)? Jinak odpovězte na otázku: Myslíte si, že Váš podnik patří do řemeslného sektoru ve vaší zemi? (možná je pouze jedna odpověď)

- Ano..... 1
- Ne..... 2
- Nezodpovězeno..... 9

Část 2: Překážky v podnikání

10. Setkal se Váš podnik s některými z těchto překážek nebo obtíží v posledních dvou letech? (možná pouze jedna odpověď na řádek)

- Ano..... 1
 - Ne..... 2
 - Není to takové omezení..... 3
 - Nezodpovězeno..... 9
-
- Omezený přístup k financím 1 2 3 9
 - Drahá pracovní síla 1 2 3 9
 - Nedostatečně kvalifikovaná pracovní síla 1 2 3 9
 - Implementace nových technologií 1 2 3 9
 - Implementace nových organizačních forem 1 2 3 9
 - Nedostatečně kvalifikovaný management 1 2 3 9
 - Problémy s administrativní regulací 1 2 3 9
 - Problémy s infrastrukturou (silnice, energie) 1 2 3 9
 - Kupní síla zákazníků 1 2 3 9

Odpovězte na otázku č. 11, pakliže jste v otázce č. 10 vybrali možnost 1 (Ano)

11. Jak se tyto obchodní překážky změnilы během posledních dvou let? Zesílily, zůstaly nezměněné nebo oslabily?

<input type="checkbox"/> Růst.....	3
<input type="checkbox"/> Beze změny.....	2
<input type="checkbox"/> Došlo k poklesu.....	1
<input type="checkbox"/> Nezodpovězeno.....	9
▪ Omezený přístup k financím	1 2 3 9
▪ Drahá pracovní síla	1 2 3 9
▪ Nedostatečně kvalifikovaná pracovní síla	1 2 3 9
▪ Implementace nových technologií	1 2 3 9
▪ Implementace nových organizačních forem	1 2 3 9
▪ Nedostatečně kvalifikovaný management	1 2 3 9
▪ Problémy s administrativní regulací	1 2 3 9
▪ Problémy s infrastrukturou (silnice, energie)	1 2 3 9
▪ Kupní síla zákazníků	1 2 3 9

Odpovězte na otázku č. 12, pakliže jste u otázky 11 – Problémy s administrativní regulací vybrali možnost 1.

12. Odpověděli jste, že překážka v podobě regulace v administrativě poklesly, proto uvažte, prosím, co mohlo být příčinou. Bylo to způsobeno vlivem.. (možná je pouze jedna odpověď)

<input type="checkbox"/> Menších regulačních závazků.....	1
<input type="checkbox"/> Vládních regulací a následnou implementací se zjednodušily.....	2
<input type="checkbox"/> Levnější a snazší komunikace díky komunikačním technologiím (e-government)...	3
<input type="checkbox"/> Nezodpovězeno.....	9

13. Vláda uložila různé předpisy pro podnikání, aby dosáhla svých záměrů. Myslíte si, že tato regulace aplikovaná na Vaši společnost je vhodná k dosažení vládních záměrů, např. k podpoře životního prostředí nebo k financování provizí veřejně poskytovaných služeb? (možná je pouze jedna odpověď)

<input type="checkbox"/> Ano.....	1
<input type="checkbox"/> Ne, předpisy jsou tomu zjevně vzdálené.....	2
<input type="checkbox"/> Ne, předpisy tomu je lehce vzdálené.....	3
<input type="checkbox"/> Ne, předpisy by měly být více ambiciózní.....	4
<input type="checkbox"/> Nezodpovězeno.....	9

14. Kolik pracovních dnů celkem by mělo být vyčleněno ve Vašem podniku tento rok na administrativní záležitosti (vyplňování formulářů)?

- Napište počet pracovních dnů:.....
- Nezodpovězeno.....999

15. Následující otázka se vztahuje k možnostem, které nabízí vnitřní trh EU. Prosím, řekněte, jak moc důležité jsou pro Vás níže uvedené možnosti pro to, abyste byli schopni podnikat v EU: (možná je pouze jedna odpověď na řádek)

- Velmi důležité.....4
- Přiměřeně důležité.....3
- Mírně důležité.....2
- Minimálně důležité.....1
- Neobchoduji jinde v Evropě/nerelevantní.....8
- Nezodpovězeno.....9
- | | | | | | | |
|--|---|---|---|---|---|---|
| ▪ Zrušení hraničních kontrol | 1 | 2 | 3 | 4 | 8 | 9 |
| ▪ Zavedení jednotné měny v členských státech | 1 | 2 | 3 | 4 | 8 | 9 |
| ▪ Najímání zahraničních pracovníků | 1 | 2 | 3 | 4 | 8 | 9 |
| ▪ Jednotná legislativa v EU | 1 | 2 | 3 | 4 | 8 | 9 |

16. V současné době se o standardech a určitých předpisech rozhoduje na úrovni EU za účelem vyhnout se určitým bariérám. Vidíte nějaké výhody pro Váš podnik v případě, kdy standardy EU nahradí národní předpisy, nebo ne? (možná je pouze jedna odpověď)

- Ano.....1
- Ne.....2
- Vidělo by se časem.....3
- Nezodpovězeno.....9

Část 3: Globalizace

17. Jaký Vaše společnost vytvořila obrat z exportu v roce 2005?

- Odpovězte v národní měně:...
- Neexportovala v roce 2005.....0
- Nezodpovězeno.....9
- Miliardy
- Milióny
- Tisíce

18. Jak velký obrat z exportu očekáváte v roce 2006?

- Odpovězte v národní měně:...
- Neexportovala v roce 2005.....0

- Nezodpovězeno..... 9
- Miliardy
- Milióny

19. Jaký je váš odhad ve výši exportu pro rok 2007?

- Růst..... 3
- Beze změny..... 2
- Dojde k poklesu..... 1
- Nepředpokládáme export v roce 2007..... 0
- Nezodpovězeno..... 9

20. Pokud jste vybrali v předchozí otázce možnost:

- 3 – prosím, odhadněte a porovnejte očekávaný růst exportu s rokem 2006 v %.
- 1 – prosím, odhadněte a porovnejte očekávaný pokles exportu s rokem 2006 v %.
- Napište v %:...
- Nezodpovězeno.....999

Pokud jste u otázky 17 neoznačili možnost 0 nebo 9 odpovězte.

21. Do jaké země nejvíce exportujete produkci? (možná je pouze jedna odpověď)

- Napište zemi:...
- Nezodpovězeno.....999

Pokud jste u otázky 17 neoznačili možnost 0 nebo 9 odpovězte.

22. Jaké byly pro Váš podnik největší překážky v exportu za poslední dva roky? (možná je pouze jedna odpověď)

- Dovozní tarif/celní povinnost v cílové zemi..... 01
- Nízké znalosti zahraničního trhu.....02
- Nízké manažerské zdroje..... 03
- Jazykové bariéry..... 04
- Odlišné směrnice a regulace..... 05
- Regulace v neunijních státech.....06
- Nedostatek kapitálu.....07
- Bez překážek.....08
- Produkty nevhodné k exportu..... 09
- Nezodpovězeno.....99

23. Jaké procento vstupů – včetně kapitálu, energie a surového materiálu, ale vyjma pracovníků – nakupujete v zahraničí?

- Napište v %:...
- Nezodpovězeno.....999

24. Kolik procent z Vašeho celkového obratu je vytvořeno dceřinými společnostmi nebo joint ventures v zahraničí? (možná jedna odpověď na řádek, nemáte-li takovéto společnosti, přeskočte na otázku 28)

a – dceřiné společnosti v %:.....

b – joint ventures v %:.....

- Nemáme tyto podniky.....998
- Nezodpovězeno.....999

Pokud jste nevybrali u otázky č. 24a, b možnost 0, 999 ani 998 zodpovězte následující otázku.

25. Ve kterých zemích máte dceřiné společnosti nebo joint ventures podniky? (možné max. 3 odpovědi)

Pokud jste nevybrali u otázky č. 24a, b možnost 0, 999 ani 998 zodpovězte následující otázku.

26. Jaký je hlavní důvod toho, že máte v zahraničí dceřiné společnosti nebo joint ventures? (možná pouze jedna odpověď)

- Blízkost k zákazníkovi..... 1
- Přístup k financím..... 2
- Mám blíže k velkým firmám jako dodavatel..... 3
- Exportní předpisy..... 4
- Méně administrativních předpisů a břemen..... 5
- Nižší celkové náklady práce..... 6
- Nižší daně..... 7
- Nezodpovězeno..... 9

Pokud jste nevybrali u otázky č. 24a, b možnost 0, 999 ani 998 zodpovězte následující otázku.

27. Působí dceřiné společnosti a joint ventures na zaměstnanost ve Vašem podniku? (možná pouze jedna odpověď)

- Zvyšují ji..... 3
- Neovlivňují ji..... 2
- Snižují ji..... 1
- Nezodpovězeno..... 9

Část 4: Otázky ke konkurenci

28. Klesla nebo vzrostla konkurence uvnitř trhu ve vztahu k Vašemu podniku během posledních dvou let? (možná pouze jedna odpověď)

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> Růst..... | 3 |
| <input type="checkbox"/> Na stejné úrovni..... | 2 |
| <input type="checkbox"/> Došlo k poklesu..... | 1 |
| <input type="checkbox"/> Nezodpovězeno..... | 9 |

29. Pokud dojde k zesílení konkurence a k poklesu marží na Vašem hlavním trhu, jak zareagujete, jakou aktivitu zvolíte? (možná pouze jedna odpověď na řádek)

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> Ano..... | 1 |
| <input type="checkbox"/> Ne..... | 2 |
| <input type="checkbox"/> Nezodpovězeno..... | 9 |
-
- | | | | |
|--|---|---|---|
| <input type="checkbox"/> Snížení nákladů | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Nová strategická partnerství | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Snížení cen | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Zvyšování kvality | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Nové odlišení produktů/tržní výklenky | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Hledání nových trhů | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Zvýšení pracovních hodin | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Snížení produkce | 1 | 2 | 9 |
| <input type="checkbox"/> Zvýšení marketingových aktivit | 1 | 2 | 9 |

30. Můžete, prosím, odhadnout přibližnou roční výši marketingových nákladů?

- | | |
|--|-------|
| <input type="checkbox"/> Pište odpovědi v národní měně:... | 99999 |
| <input type="checkbox"/> Nezodpovězeno..... | 99999 |
| <input type="checkbox"/> Miliardy | |
| <input type="checkbox"/> Milióny | |
| <input type="checkbox"/> Tisíce | |

Část 5: Otázky k inovacím

31. Můžete, prosím, odhadnout roční procentní obrat, který byl vytvořený díky novým nebo významně vylepšeným produktům či službám v posledních dvou letech?

- | | |
|---|-----|
| <input type="checkbox"/> Pište odpovědi v %:... | |
| <input type="checkbox"/> Žádné nové ani vylepšené produkty..... | 998 |
| <input type="checkbox"/> Nezodpovězeno..... | 998 |

32. Co bylo pro Vaše inovační aktivity největší překážkou v posledních dvou letech? Prosím, uvažujte překážky týkající se produktů a služeb stejně tak, jako i produkčních technologií. (možná pouze jedna odpověď)

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> Neschopnost užít nové technologie..... | 1 |
| <input type="checkbox"/> Drahé lidské zdroje..... | 2 |
| <input type="checkbox"/> Nekvalifikovaná pracovní síla..... | 3 |

- Vysoké úrokové sazby..... 4
- Přístup k financím..... 5
- Ochrana duševního vlastnictví..... 6
- Tržní požadavky na inovace..... 7
- Neplánovali jsme inovace..... 8
- Nezodpovězeno..... 9

33. Využívá Váš podnik environmentální systém nebo nějaká opatření k úspoře energie a k šetrnému využívání zdrojů? (možná pouze jedna odpověď')

- Ano, jednoduchá pravidla či zařízení k úsporám energie..... 1
- Ano, komplexní systém šetřící energii..... 2
- Ne..... 3
- Nezodpovězeno..... 9

Část 6: Otázky k trhu práce

Pokud jste v otázce č.4 uvedli jednu osobu, dotazování zde končí, jinak pokračujte.

34. Jaký je původ vašich zaměstnanců? Kolik vašich zaměstnanců v % pochází z Vašeho regionu, kolik z Vaší země a kolik z ostatních zemí EU, ne mimo EU?

- Váš region%
- Vaše země, jiný region%
- Jiná země EU%
- Mimo země EU%
- Nezodpovězeno 999

35. Jaký máte názor na zaměstnance, kteří se těžko získávají? Jaký je Váš hlavní přístup k nim – jejich získávání? (možná pouze jedna odpověď')

- Prostřednictvím veřejných institucí na trhu práce..... 1
- Prostřednictvím soukromých institucí na trhu práce..... 2
- Prostřednictvím novin..... 3
- Prostřednictvím osobních kontaktů..... 4
- Prostřednictvím nahodilých žádostí..... 5
- Nemáme problémy se získáváním zaměstnanců..... 8
- Nezodpovězeno..... 9

36. S jakým největším problémem při získávání zaměstnanců se potýkáte? (možná pouze jedna odpověď')

- Problémy se schopnostmi..... 1
- Problémy s neznalostmi..... 2
- Nízká představa o profesi..... 3

- Příliš vysoká úroveň mzdy..... 4
- Nepříjemná práce a nevhodné pracovní podmínky..... 5
- Nemáme problémy se získáváním zaměstnanců..... 8
- Nezodpovězeno..... 9

37. Kolik neobsazených pracovních míst – které se Vám nedaří obsadit – jste měli v průměru v roce 2006?

- Napište počet volných míst:...
- Nezodpovězeno..... 9

38. Jaká je úroveň dosaženého vzdělání u Vašich zaměstnanců? Kolik procent z nich má některé z níže uvedených typů vzdělání?

- Postgraduální zkouška, doktorát%
- Univerzitní diplom, apod.%
- Maturita%
- Nezodpovězeno..... 9